

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Folketingets Ombudsmands beretning

2016

TIL FOLKETINGET

I overensstemmelse med ombudsmandslovens § 11, stk. 1 og 2 (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013), afgiver jeg hermed beretning for 2016.

København, marts 2017

JØRGEN STEEN SØRENSEN

Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K

Publikationen kan købes hos:
Rosendahls Lager og Logistik,
der har beretningen i kommission:

Rosendahls Lager og Logistik
Vandtårnsvej 83 A
2860 Søborg
Tlf. 43 22 73 00
E-mail: distribution@rosendahls.dk

Beretningen kan hentes på ombudsmandens hjemmeside:
ombudsmanden.dk

Oplag: 2.300 eksemplarer
Sat med Adobe Caslon Pro/Scene Std/Gotham
Trykt hos Rosendahls a/s, København
Printed in Denmark 2017

Grafisk design
Conduce

Fotografer
Jasper Carlberg
Sara Galbiati

ISSN 1902-0120

INDHOLDSFORTEGNELSE

2016 i ombudsmandsinstitutionen Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	6
Organisation	12
Er anbragte børns rettigheder truet? Områdechef Susanne Veiga	32
Kan den danske ombudsmand afskaffe korruption i Kina? Chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede og specialkonsulent Christian Ougaard	40
Ledelsen har også ytringsfrihed Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	50
Offentlighedslovens nye paragraf om dataudtræk har begrænsninger Kontorchef Lisbeth Adserballe	58
Mere åbenhed i ombudsmandens tilsynsvirksomhed Direktør Jonas Bering Liisberg	66
Fakta om tilsyn	72
ÅRET KORT	<hr/>
Året i tal	115
Regnskab 2016	129
Udvalgte ombudsmandsudtalelser	133
Nyheder offentliggjort i 2016	139

2016 | OMBUDSMANDS-
INSTITUTIONEN

Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

Man kan sætte mange ord på ombudsmandsinstitutionen i 2016. Et af de vigtigste er samarbejde.

Nogle tænker måske på ombudsmandsinstitutionen som et lidt utilnærmeligt hus. Et sted, hvor kontakt til omverdenen foregår noget stift og afmålt. Uden at parterne nogensinde rigtigt ser hinanden.

Det er helt forkert.

En ombudsmandsinstitution, som ikke har formel magt, er afhængig af omverdenens forståelse, accept og respekt. Derfor er samarbejde et nøgleord. Samarbejde med Folketinget. Med relevante organisationer. Med medierne. Og ikke mindst med myndighederne. En ombudsmandsinstitution kan sidst af alt forskanse sig i utilnærmelighed.

Det kan måske lyde mærkeligt at tale om "samarbejde" med myndighederne. Ombudsmanden fører jo kontrol med myndighederne. Det kan vel ikke bygge på samarbejde?

Det er rigtigt, at der i de enkelte sager er nødt til at være en betydelig formalisme: Sagens tema skal afgrænses. Myndighederne skal forklare sig. Ombudsmanden skal afgive sin udtalelse. Myndighederne skal følge op. Det er ikke noget, man klarer ved løs snak.

Men kontakten mellem ombudsmanden og myndighederne rækker langt ud over de enkelte sager. Hvis man som ombudsmandsinstitution virkelig vil påvirke forvaltningen, må man stille sig konstruktivt til rådighed. Ved seminarer,

konferencer og uformelle drøftelser. De ca. 5.000 sager om året, som vi ser, er en meget lille del af virkeligheden. De millioner af sager, som forvaltningen behandler, uden at vi ser dem, er den store virkelighed.

I det omfang, vi kan rumme det, stiller vi derfor altid op, når myndighederne spørger. Og vi noterer med glæde, at myndighederne faktisk spørger. Et par timers velforberedt dialog kan forebygge langt flere problemer, end vi nogensinde ville kunne behandle i vores undersøgelser. Til gavn for de borgere, som det hele drejer sig om.

I min egen tid som ombudsmand – nu lidt over fem år – har vi arbejdet på at prioritere samarbejde stadig højere. Med myndighederne og med andre interessenter. Det prægede også 2016.

Bl.a. på børneområdet var der et fortsat tættere samarbejde. Ikke kun mellem aktørerne i det såkaldte børneombud – Børnerådet, Børns Vilkår og Ombudsmandens Børnekontor – men også mellem børneombuddet og andre interessenter. I september var børneombuddet f.eks. vært for et stort dialogmøde med 60 repræsentanter for børneorganisationer for at diskutere børns rettigheder. Det gentager vi i 2017.

På tilsynsområdet betød 2016 en yderligere styrkelse af samarbejdet med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder. Vi aflægger 50-60 tilsynsbesøg om året i institutioner for samfundets svageste, og de to organisationer stiller med lægefaglig og menneskeretlig ekspertise på højeste niveau. De kan noget, vi ikke kan. I fællesskab afholdt vi et stort møde med civilsamfundets organisationer, hvor vi delte vores erfaringer og modtog ideer til nye temaer for vores tilsynsvirksomhed. Også det vil vi gentage.

2016 blev året, hvor vi for alvor fik taget hul på projektet med udvikling af et myndighedsmodul. Altså et modul på vores hjemmeside, hvor vi i overskuelig og koncentreret form vejleder myndighederne om, hvad der gælder på praktisk vigtige forvaltningsområder. Også dette projekt skal ses i samarbejdets ånd – som et redskab fra ombudsmanden til myndighederne med sigte på at forebygge fejl. Vi forventer at lancere det i 2. halvår 2017.

Artiklerne i denne årsberetning vedrører i høj grad vores samarbejde med omverdenen. På side 40-46 skriver chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede og specialkonsulent Christian Ougaard om et omfattende projekt med kinesiske

myndigheder. På side 66-71 fortæller direktør Jonas Bering Liisberg om det nærmere samarbejde på tilsynsområdet. Og på side 50-55 forsøger jeg at give myndighederne nogle anvisninger på håndtering af sager om offentligt ansattes ytringsfrihed.

God fornøjelse med beretningen.

Jørgen Steen Sørensen

**Juliane Marie Centret, Neonatalklinikken, Rigshospitalet:
for for tidligt fødte børn, børn med medfødte
misdannelser mv. og børn efter neonatalperioden op til
to år med behov for intensiv behandling, samt forældre.**

SAG NR. 16/02555

I 32 timer var en af ombudsmandens medarbejdere på vagt, da han skulle observere politiets tvangsudsendelse af en afghansk mand. Turen gik fra Danmark via Istanbul til Kabul. De afghanske myndigheder afviste imidlertid at tage imod manden, og han måtte derfor med tilbage samme vej.

Ombudsmanden afsluttede senere sagen over for politiet uden kritik.

Hvert år følger ombudsmanden helt eller delvis 10-12 af politiets tvangsmæssige udsendelser af udlændinge, som ikke har lovligt ophold i Danmark. Se mere om udsendelsestilsynet på side 104-108.

SAG NR. 15/04474

Efter et hjemmebesøg hos en ung autistisk mand besluttede kommunen, at han ikke længere havde brug for 37 timers socialpædagogisk støtte om ugen, men kun 5. "Jeg kan ikke med min bedste vilje forstå, hvordan min søn pludselig over natten kan blive tilnærmelsesvis rask", skrev hans mor til ombudsmanden. Moren havde selv forsøgt at forklare både kommunen og Ankestyrelsen, hvordan det stod til med sønnen. Men uden held. Ombudsmanden sendte morens klage til Ankestyrelsen, for at styrelsen kunne tage stilling til, om sagen var undersøgt godt nok. Det førte til, at Ankestyrelsen bad kommunen om at se på sagen igen, fordi den ikke havde undersøgt den unge mands behov for støtte godt nok.

Ombudsmanden forsøger i en del tilfælde at hjælpe en borger videre ved at bede myndigheden se på borgerens henvendelse igen. Nogle gange beder ombudsmanden om at blive underrettet om myndighedens svar til borgeren - men i de fleste tilfælde gør han ikke mere ved sagen, medmindre borgeren henvender sig igen.

SAG NR. 16/00692

Boligselskabet så ikke noget problem i, at en nabo fik tilladelse til at rive sit hus ned og opføre et nyt. Men det gjorde de lejere, der boede nærmest på naboen. De mente, at det nye nabohus ville skygge for solen og give "indbliksgener". De var også utilfredse med, at hverken kommunen eller Statsforvaltningen mente, at de havde ret til at klage.

Ombudsmanden kunne ikke hjælpe lejerne. Byggesager afgøres efter byggelovens regler, og byggeloven varetager boligejeres interesser, ikke lejeres. Ombudsmanden var derfor enig med myndighederne i, at boligselskabet, men ikke lejerne, havde ret til at klage.

Alle kan klage til ombudsmanden, og der er ikke særlige formkrav: Man kan f.eks. skrive et brev, sende en e-mail eller bruge det elektroniske klageskema på ombudsmanden.dk.

SAG NR. 16/01689

I 22 år havde en mand kørt bil med ugyldigt kørekort: Han havde ikke opdaget, at der i 1992 kom en bekendtgørelse om, at ikke-EF-kørekort skulle ombyttes. Politiet ville ikke udstede nyt kørekort, før manden havde taget en køreprøve. Manden selv mente, at han burde have dispensation fra kravet om køreprøve, fordi han ikke havde fået besked om ombytningen, og fordi han hvert år havde kørt 15.000-20.000 km i sin bil uden problemer.

Ombudsmanden mente ikke, han ville kunne hjælpe manden. Ifølge reglerne skulle han selv have været opmærksom på at ombytte sit kørekort, og det gjorde ingen forskel, at han havde kørt med ulovligt kørekort i alle de år. Ombudsmanden afsluttede sagen uden nærmere undersøgelse.

Hvis ombudsmanden ikke mener, han kan hjælpe med en klage, kan han vælge at afslutte sagen med en kort begrundelse til borgeren.

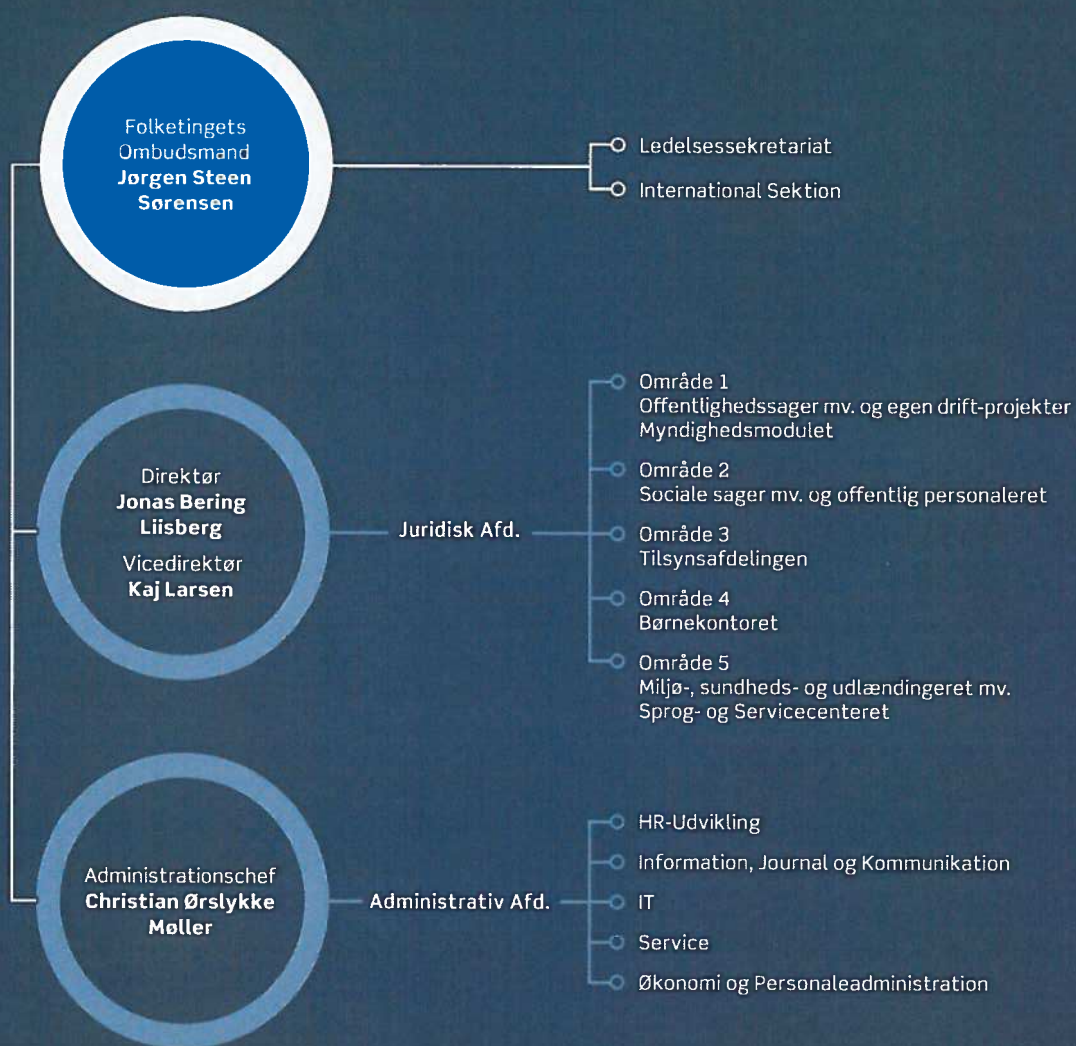
ORGANISATION

DIREKTION

AFDELINGER

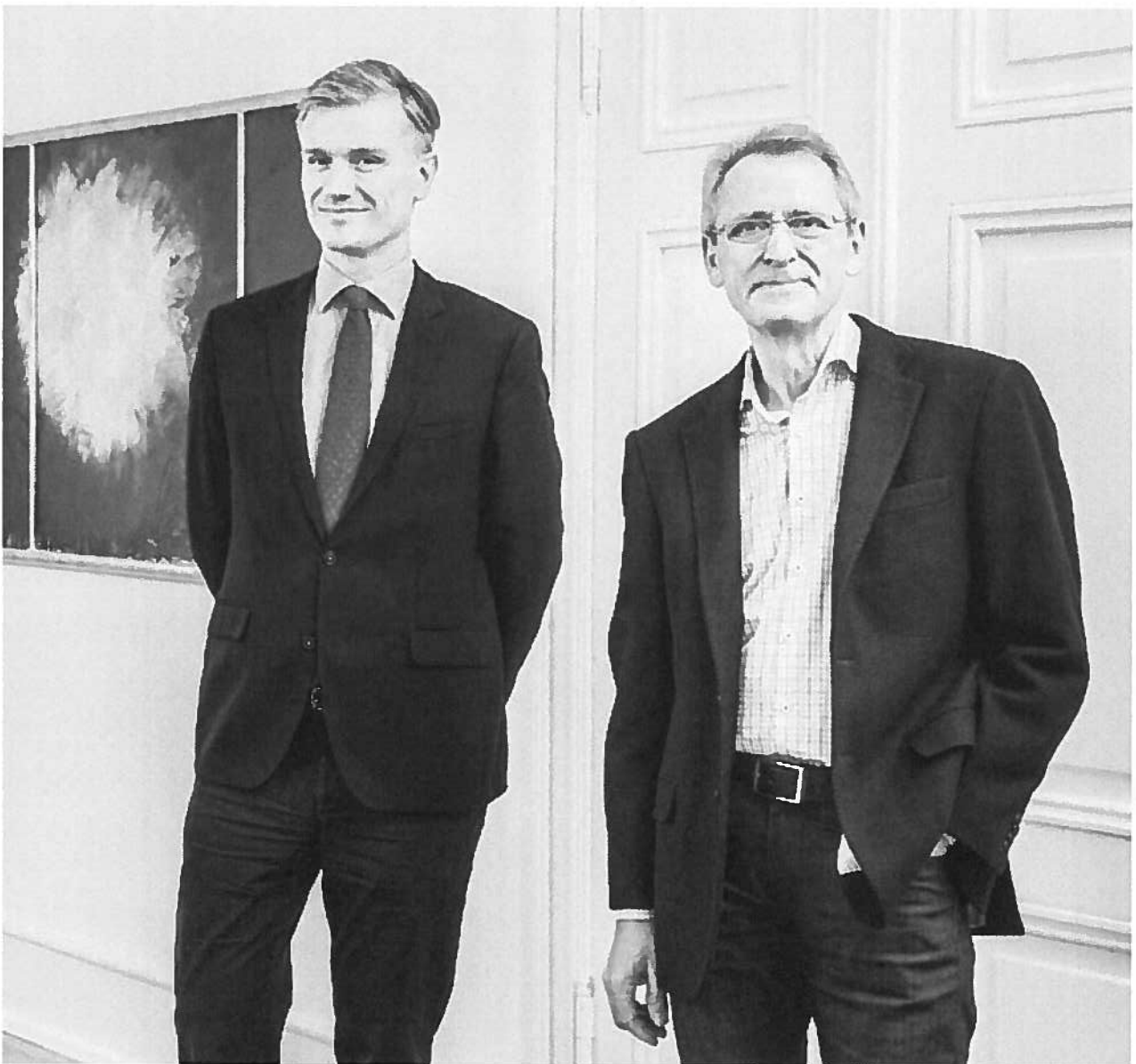
Administrationschef
Christian Ørslykke Møller

Folketingets Ombudsmand
Jørgen Steen Sørensen

Direktør
Jonas Bering Liisberg

Vicedirektør
Kaj Larsen

LEDELSESSEKRETARIAT OG INTERNATIONAL SEKTION

LEDELSESSEKRETARIAT

Kommitteret Jens Møller

Kommitteret Jon Andersen

Kommunikationskonsulent Jacob Berner Moe

Ledelseskoordinator Linette Granau Winther

Kontorfuldmægtig Jannie Svendsen

INTERNATIONAL SEKTION

Chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede

Specialkonsulent Christian Ougaard

Studentervedhjælper Axel Crüger

OMRÅDE 1

– OFFENTLIGHEDSSAGER MV. OG EGEN DRIFT-PROJEKTER
– MYNDIGHEDSMODULET

Områdechef Karsten Loiborg
Kontorchef Lisbeth Adserballe
Souschef Christina Ladefoged
Specialkonsulent Lise Puggaard
Specialkonsulent Michael Gasbjerg Thuesen
Specialkonsulent Ulla Birgitte Frederiksen
Fuldmægtig Janne Lundin Vadmand
Fuldmægtig Karina Sanderhoff
Fuldmægtig Kirsten Brøndal
Fuldmægtig Linette Granau Winther

Studertermedhjælper Lea Bruun
Ekstern konsulent, professor, dr.jur. Jan Pedersen,
Aarhus Universitet

CENTRALE ARBEJDSOMRÅDER

- Offentlighedssager
- Skatter, afgifter, inddrivelse mv.
- Markeds- og forbrugerforhold, selskaber mv.
- Valg, personregistrering, våben, pas, procesbevillinger mv.
- Transport, kommunikation, veje, færdsel mv.
- Uddannelse og forskning
- Kirke og kultur
- Egen drift-projekter
- Særlige faglige opgaver

MYNDIGHEDSMODULET

Områdechef Louise Vadheim Guldborg
Specialkonsulent Ulla Birgitte Frederiksen

MYNDIGHEDSMODULET BESKÆFTIGER SIG MED:

- Udarbejdelse af notater til myndigheder om centrale forvaltningsretlige problemstillinger

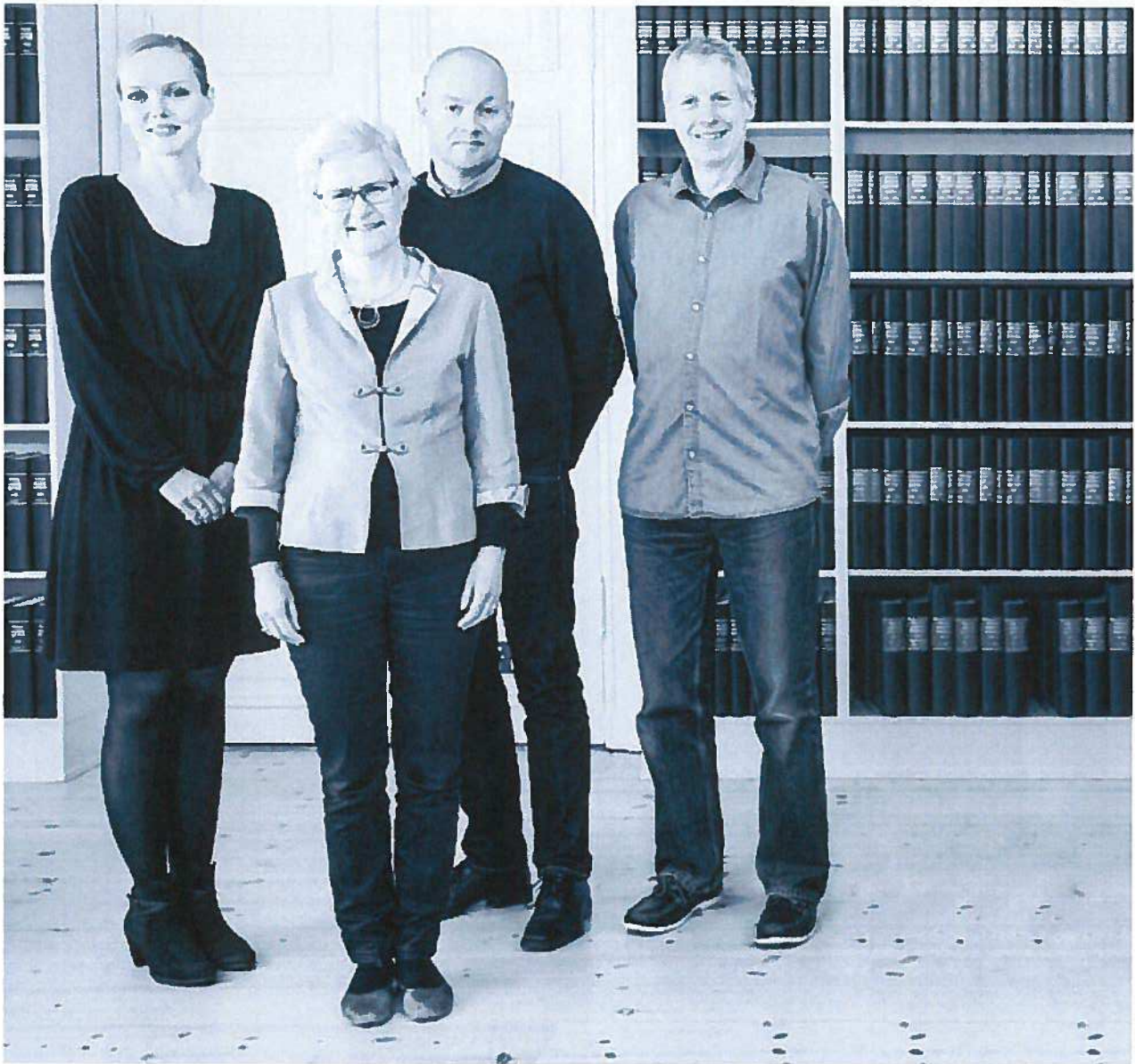
OMRÅDE 2**- SOCIALE SAGER MV. OG OFFENTLIG PERSONALERET**

Områdechef Kirsten Talevski
Souschef Camilla Bang
Souschef Pi Lundbøl Stick
Chefkonsulent Bente Mundt
Specialkonsulent Elizabeth Bøggild Monrad
Fuldmægtig Ann Thagård Gregersen
Fuldmægtig Christoffer Bruus
Fuldmægtig Dennis Sørensen
Fuldmægtig Mette Kildegaard Hansen

Fuldmægtig Pernille Helsted
Fuldmægtig Peter Kersting
Studertermedhjælper Julie Hilmand Christensen
Studertermedhjælper Louise Strøyer Jensen

CENTRALE ARBEJDSOMRÅDER

- Social- og arbejdsmarkedsret
- Offentlig personaleret

OMRÅDE 3 - TILSYNSAFDELINGEN

Afdelingschef Morten Engberg
Souschef Erik Dorph Sørensen
Souschef Stine Marum
Fuldmægtig Anne Hveisel Djurhuus
Fuldmægtig Katrine Rosenkrantz de Lasson
Fuldmægtig Mai Gori
Fuldmægtig Marie Nyborg Kvist
Fuldmægtig Marjanne Kalsbeek

Fuldmægtig Marta Warburg
Fuldmægtig Mette Vestentoft
Fuldmægtig Morten Bech Lorentzen
Fuldmægtig Ulrik í Hjöllum
Handicapkonsulent Anders J. Andersen
Overassistent Jeanette Hansen
Studertermedhjælper Mia Larsen
Studertermedhjælper Thea Flem Dethlefsen

**TILSYNSAFDELINGEN LEDER EMBEDETS
TILSYNSVIRKSOMHED, DER ISÆR OMFATTER:**

- Fængsler
- Arresthuse
- Kriminalforsorgens pensioner
- Detentioner
- Psykiatriske afdelinger
- Sociale og socialpsykiatriske botilbud
- Ligebehandling af mennesker med handicap
- Tvangsmæssig udsendelse af udlændinge

**TILSYNSAFDELINGEN BEHANDLER ISÆR
KONKRETE SAGER OM:**

- Straffuldbyrdelse og varetægtsfængsling
- Politi og straffesager
- Psykiatri
- Sociale institutioner

OMRÅDE 4 - BØRNEKONTORET

Områdechef Susanne Veiga
Souschef Mette Ravn Jacobsen
Souschef Nina Melgaard Ringsted
Børnesagkyndig Irene Rønn Lind
Specialkonsulent Rikke Ilona Ipsen
Fuldmægtig Hanne Nørgård
Fuldmægtig Mai Vestergaard
Fuldmægtig Signe Berg
Fuldmægtig Yasaman Mesri
Studentermedhjælper Julie Brøndby Ørbeck

BØRNEKONTORET AFHOLDER TILSYNSBESØG I OFFENTLIGE OG PRIVATE BØRNEINSTITUTIONER, F.EKS.:

- Sociale institutioner og private opholdssteder for døgnanbragte børn
- Plejefamilier
- Skoler, herunder privatskoler
- Asylcentre
- Børneafdelinger på hospitaler og børnepsykiatriske afdelinger
- Daginstitutioner

BØRNEKONTORET BEHANDLER ISÆR KONKRETE SAGER OM:

- Hjelpeforanstaltninger for børn og unge
- Sociale serviceydelser til børn
- Familieret (samvær mv., bidrag og adoption)
- Folke-, efter- og friskoler
- Børneinstitutioner
- Andre sager, der særligt vedrører børns rettigheder

OMRÅDE 5

- MILJØ-, SUNDHEDS- OG UDLÆNDERET MV.
- SPROG- OG SERVICECENTERET

Områdechef Johannes Martin Fenger
Souschef Jørgen Hejstvig-Larsen
Souschef Vibeke Lundmark
Specialkonsulent Kristine Holst Hedegaard
Fuldmægtig Camilla Schroll
Fuldmægtig Christine Hagelund Petersen
Fuldmægtig Morten Juul Gjermundbo
Fuldmægtig Sofie Hedegaard Larsen
Fuldmægtig Tina Andersen
Stuentermedhjælper Cecilie Rahbek

CENTRALE ARBEJDSOMRÅDER

- Miljø og planlægning
- Byggeri og boliger
- Energi
- Fødevarer og landbrug
- Kommuner og regioner mv.
- Sundhedsvæsen ekskl. psykiatri
- Udlændinge
- Person- og navneret, fonde og arv

SPROG- OG SERVICECENTERET

Souschef Vibeke Lundmark
Kontorfuldmægtig Lisbeth Nielsen
Kontorfuldmægtig Gurli Søndergaard
Overassistent Marianne Anora Kramath Jensen

CENTRALE ARBEJDSOMRÅDER

- Produktionstal
- Oversættelse
- Korrektur
- Bekræftelsesbreve
- Orienteringssager
- Kontakt til eksterne oversættere

ADMINISTRATIV AFDELING

CENTRALE ARBEJDSOMRÅDER

- Den årlige beretning
- Økonomi og personale
- Kontrakter og indkøb
- HR-udvikling
- Organisationsudvikling
- Information og kommunikation
- IT
- Service og vedligehold
- Journal

Administrationschef Christian Ørslykke Møller

HR-UDVIKLING

HR- og udviklingschef Lisbeth Kongshaug

INFORMATION, JOURNAL OG KOMMUNIKATION

Informationskonsulent Karen Nedergaard

Referent Eva Jørgensen

Referent Julie Gjerrild Jensen

Overassistent Anne Mathilde Chavez Svendsen

Overassistent Birgit Kehlet-Hansen

Overassistent Carsten Christiansen

Overassistent Denise Schärfe

Overassistent Harriet Lindegaard Hansen
Overassistent Stine Holst Gamain-Nørgaard

IT

IT-administrator Seyit Ahmet Özkan
IT-driftsmedarbejder Uffe Larsen
IT-studentermedhjælper Kevin Pedersen

SERVICE

Serviceleder Jeanette Schultz
Receptionist Lisbet Pedersen
Driftsmedarbejder Flemming Wind Lystrup
Driftsmedarbejder Niels Clemmensen

Husbetjent Annitta Lundahl
Husbetjent Charlotte Jørgensen
Husbetjent David Jensen
Husbetjent Kirsten Morell
Husbetjent Suphaporn Nielsen

ØKONOMI OG PERSONALEADMINISTRATION

Controller Torben Frimer-Larsen
Fuldmægtig Mette Vestentoft
Serviceleder Jeanette Schultz
Kontorfuldmægtig Jannie Svendsen
Kontorfuldmægtig Lone Gundersen
Overassistent Neel Bjellekjær

SAG NR. 12/00188

En indsat i et arresthus døde på hospitalet, efter at personalet i arresthuset havde brugt magt over for ham. Ombudsmanden læste om dødsfaldet i en avis og bad Direktoratet for Kriminalforsorgen om at sende den undersøgelse, der ville komme af dødsfaldet.

På tidspunktet for dødsfaldet var ombudsmand Jørgen Steen Sørensen rigsadvokat. Fordi han som rigsadvokat havde taget stilling til dele af sagen, skrev han til Folkeetingets Retsudvalg, at han ikke kunne behandle sagen selv. I stedet udpegede Retsudvalget en sætteombudsmand til at behandle sagen.

Når en sætteombudsmand behandler sager i ombudsmandens sted, stiller ombudsmandens kontor sekretariatsbistand til rådighed.

SAG NR. 15/05524

En kloakpumpestation ca. 10 meter fra sommerhusets soveværelsesvindue. Det var, hvad en mand og hans familie måtte forvente, for en dag gik anlægsarbejdet pludselig i gang. Manden spurgte kommunen, hvorfor han ikke var blevet inddraget i sagen, men mente ikke, han fik svar på sine spørgsmål. Så han klagede til ombudsmanden.

Med ombudsmandens hjælp fik manden nye svar, men han mente stadig ikke, svarene var fyldestgørende.

Ombudsmanden sendte igen mandens klage til kommunen, men kommunen svarede ikke. Ombudsmanden skrev derefter flere gange til kommunen, men manden fik fortsat ikke svar.

Da der var gået mere end 15 måneder fra ombudsmandens første brev til kommunen, kritiserede ombudsmanden, at kommunen ikke havde taget stilling til mandens spørgsmål.

Efterfølgende fik manden svar. Kommunen skrev, at sagen nu ville blive revurderet.

Selv om ombudsmanden ikke kan behandle en klage, før myndigheden selv har færdigbehandlet sagen, kan man alligevel klage til ombudsmanden over myndighedens sagsbehandlingstid.

SAG NR. 16/02631

I juni måned klagede en far til ombudsmanden over, at han ikke kunne få udvidet sommerferiesamværet med sine børn fra to ugers sammenhængende ferie til tre uger, der ikke skulle være i sammenhæng. Statsforvaltningen og Ankestyrelsen havde vurderet, at det var bedst for børnene ikke at ændre omfanget af feriesamværet i den forestående sommerferie, da ferien allerede var planlagt, og børnene vidste besked. Vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, bygger på en afvejning af en række forskellige hensyn og omstændigheder, og denne vurdering kunne ombudsmanden ikke foretage på en anden eller bedre måde end myndighederne. Ombudsmanden mente derfor ikke, at der var udsigt til, at han kunne hjælpe faren til et andet resultat i sagen.

Klager fra og om børn behandles som udgangspunkt i Ombudsmandens Børnekantor, som blev etableret i 2012.

SAG NR. 16/00527

"Der kom to damer fra kommunen og spurgte, om vi havde lyst til at flytte. Jeg sagde: 'Nej, men har vi et valg?'. 'Nej', svarede de". Sådan skrev en 15-årig dreng i sin klage til Børnekantoret efter at være blevet flyttet til en ny plejefamilie sammen med sin 13-årige lillebror. Drengene og deres forældre havde ikke brugt deres mulighed for at klage til Ankestyrelsen inden for en frist på fire uger over kommunens afgørelse om ændret anbringelsessted. Da sagen ikke havde været behandlet af Ankestyrelsen, kunne ombudsmanden ikke behandle drengenes klage.

Drengene var også utilfredse med forholdene hos den nye plejefamilie. De skrev bl.a., at de blev behandlet som små børn. Den del sendte ombudsmanden videre til kommunen og bad kommunen om at svare drengene på klagen.

Ombudsmanden kan kun behandle en klage, hvis alle andre klagemuligheder er udnyttet. Det gælder også, hvis en klagemulighed ikke længere eksisterer, f.eks. fordi en klagefrist er udløbet.

ER ANBRAGTE BØRNS RETTIGHEDER TRUET?

En række sager tyder på, at kommunerne af og til har problemer med at overholde lovgivningen i sager om anbragte børn. Børnene får på flere områder ikke de rettigheder, de har krav på.

Susanne Veiga
Områdechef

At blive fjernet fra sin mor og far er et stort indgreb i et barns liv. Beslutningen skal derfor bygge på meget grundige faglige vurderinger af, hvad der er bedst for barnet. Afhængigt af barnets alder skal barnet inddrages, have en begrundelse for beslutningen og oplyses om sine rettigheder, selvfølgelig i et sprog, som barnet forstår.

I nogle tilfælde er det imidlertid bedst for barnet at blive fjernet fra sin mor og far. Og så starter en tid som anbragt barn på en institution. En situation, der også kan være vanskelig og voldsom for barnet.

Ombudsmandens Børnekontor forsøger at hjælpe så mange børn som muligt, men vi har et særligt fokus på de anbragte børn. Årsagen er, at de er særligt udsatte og nogle af de mest sårbare børn i Danmark. De har ikke nødvendigvis forældre, familie eller et netværk, der kan hjælpe og støtte dem. Man kan sige, at børnene er fuldstændig afhængige af systemet. Derfor er det helt afgørende, at de voksne – kommunens sagsbehandlere, de ansatte på anbringelsesstedet, lærere og behandlere – er meget opmærksomme på, at børnene får det, de har behov for og ret til. Og det er desværre ikke altid tilfældet, viser flere større sager i Børnekontoret fra 2016.

>>

Når et barn bliver anbragt uden for hjemmet, kan det skyldes forældrenes manglende omsorg, vanrøgt, svigt eller misbrug. Det kan også skyldes, at barnet har en psykisk eller fysisk lidelse, som bedst kan håndteres på en institution eller et opholdssted.

En anbringelse kan starte med en underretning til myndighederne, f.eks. fra barnets skole eller læge. Det kan også være barnets forældre eller barnet selv, der henvender sig til kommunen og siger, at der er brug for hjælp.

DEN RETLIGE RYGRAD

I 2014 var ca. 11.000 børn under 18 år i Danmark anbragt uden for hjemmet. Det svarer til ca. 1 pct. af alle danske børn. Over halvdelen af dem var mellem 13 og 17 år.

Inden en kommune beslutter at anbringe et barn uden for hjemmet, skal kommunen foretage en børnefaglig undersøgelse. Kommunen undersøger således barnets forhold, f.eks. familie-, skole- og sundhedsforhold, og vurderer, hvilken indsats barnet har behov for. Som led i undersøgelsen skal kommunen som udgangspunkt have en samtale med barnet. Når kommunen har besluttet sig for en anbringelse, skal der udarbejdes en handleplan. Planen skal angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig. Det sted, hvor barnet anbringes, skal modtage de relevante dele af handleplanen for at kunne arbejde aktivt med målene.

Man kan sige, at børnefaglige undersøgelser, børnesamtaler og handleplaner udgør en del af den retlige rygrad, der skal sikre, at børnene bliver behandlet efter bogen, når de skal anbringes. I Børnekontoret har vi imidlertid i årets løb behandlet sager, der viser, at regler, som indgår i den retlige rygrad, undertiden ikke overholdes i kommunerne.

Også Rigsrevisionen og Statsrevisorerne har for nylig interesseret sig for de anbragte børn og unge. I bemærkningerne til Rigsrevisionens beretning fra august 2016 kritiserer Statsrevisorerne, at kommunerne i mange anbringelsessager netop ikke overholder lovgivningens krav om børnefaglige undersøgelser, børnesamtaler og handleplaner.

BØRN OVER 12 ÅR HAR RET TIL AT KLAGE

En morfar til en 14-årig pige skrev til Børnekontoret, at kommunen havde besluttet at flytte pigen væk fra sin plejefamilie og i stedet anbringe hende på et socialpædagogisk opholdssted. Han fortalte, at hun var meget ked af det, og at det havde været traumatiserende for hende at miste "den eneste familie", hun havde. Pigen var blevet anbragt hos plejefamilien, da hun var cirka et år gammel. Morfaren forklarede, at kommunen ikke havde fortalt pigen, at hun kunne klage over afgørelsen.

Efter serviceloven har børn, der er fyldt 12 år, mulighed for at klage over en afgørelse om at anbringe dem uden for hjemmet eller ændre deres anbringelsessted.

Ombudsmanden udtalte over for kommunen, at en afgørelse om ændring af anbringelsessted har en så indgribende betydning, at den bør meddeles skriftligt og ledsages af en klagevejledning. Pigen fik, efter at ombudsmanden havde rejst sagen, vejledning fra kommunen om, at hun kunne klage over afgørelsen.

Sagen er ikke enestående. Børnekontoret har også undersøgt andre sager, hvor børn og unge ikke er blevet vejledt om deres klagemuligheder. Noget tyder derfor på, at kommunerne af og til forsømmer at fortælle børn og unge, der er fyldt 12 år, at de har ret til at klage. At have mulighed for at klage er imidlertid ikke blot en juridisk spidsfindighed. En klageret giver en øget sikkerhed for, at alt er foregået efter reglerne. Og hvis kommunen ikke fortæller en 14-årig anbragt pige, at hun har mulighed for at klage, hvordan skal hun så kunne vide det?

ANBRAGTE BØRN SKAL HAVE EN "PLAN"

I 2015 var temaet for Børnekontorets tilsynsvirksomhed institutioner for børn og unge med handicap. Disse børn er også anbragte børn. Børnekontoret havde i forbindelse med besøgene fokus på, om der bliver lavet handleplaner for børnene.

Det viste sig, at kommunerne i en række tilfælde ikke havde udarbejdet en handleplan for de anbragte børn eller ikke havde revideret planen løbende. I andre tilfælde var de relevante dele af handleplanen ikke sendt til anbringelsesstedet.

Efter serviceloven har kommunerne pligt til at udarbejde en handleplan for et barn, som anbringes uden for hjemmet. En handleplan indeholder vigtige oplysninger om baggrunden for og formålet med anbringelsen. Planen skal også indeholde mål for barnets udvikling og trivsel. Planen er med andre ord et vigtigt redskab for anbringelsesstedet til at kende formålet/målet med anbringelsen og vide, hvilken indsats der skal ydes i forhold til barnet. Og derfor skal de relevante dele af planen udleveres til anbringelsesstedet.

Børnekontoret har efter tilsynsbesøg i 2014 og 2015 rejst 25 sager om handleplaner. Enten har kommunerne ikke lavet handleplanen, eller de har forsømt at revidere den, eller også er den ikke udleveret til anbringelsesstedet. I en række sager har ombudsmanden udtalt kritik af kommunerne. I en af disse sager havde en 10-årig dreng været anbragt uden for hjemmet, siden han var et år, først hos en plejefamilie og efterfølgende på en institution. Kommunen havde i alle disse år ikke udarbejdet en handleplan.

ALLE BØRN HAR RET TIL SAMME SKOLEGANG

Mange anbragte børn går i almindelig folkeskole. Men en kommune har mulighed for at henvise anbragte børn og unge til specialundervisning i en intern skole, typisk på den institution eller det opholdssted, hvor barnet opholder sig.

Uanset at børnene er anbragt, er det vigtigt, at de får mulighed for en ordentlig skolegang. Uddannelse er som regel et vigtigt springbræt for dem senere i livet.

Ifølge en ændring af folkeskoleloven i 2013, der havde til formål at styrke kvaliteten af undervisningen i interne skoler, skal eleverne have en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Det indebærer, at anbragte børn og unge, der går på en intern skole, har ret til undervisning i de samme fag som elever i folkeskolen. Det fremgår også af folkeskoleloven, at eleverne kun må fritages for undervisning i et eller flere fag, hvis der er lavet en pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev.

I forbindelse med tilsynsbesøg i 2014 på anbringelsessteder med interne skoler fandt Børnekontoret ud af, at nogle interne skoler ikke overholdt reglerne om undervisning i den fulde fagrække og om fritagelse for undervisning i et eller flere fag. Ombudsmanden har derfor udtalt alvorlig kritik af skolerne.

De to kommuner, der har ansvaret for skolerne, har efterfølgende skrevet, at de interne skoler nu følger reglerne om undervisning i den fulde fagrække og om fritagelse for undervisning. Efter at vi beskrev problemerne for Undervisningsministeriet, har ministeriet sendt et såkaldt hyrdebrev til alle landets kommuner og indskærpet reglerne om undervisning af anbragte børn.

ANBRAGTE BØRN KAN IKKE FLYTTES MED FYSISK MAGT

Anbragte børn bor typisk flere forskellige steder igennem deres opvækst. Det sker altså med jævne mellemrum, at et anbragt barn flytter fra et anbringelsessted til et andet. Indimellem sker det mod barnets vilje.

En nylig sag afslørede, at det ikke bare er trist, men også meget vanskeligt at flytte et barn mod dets vilje. Myndigheder har nemlig ikke ret til at bruge magt til at flytte et barn til et nyt anbringelsessted. Det gjorde en kommune over for en 11-årig pige. Hun var anbragt hos en plejefamilie og skulle flyttes til et opholdssted, fordi kommunen mente, at der var en "åbenbar risiko for alvorlig skade på pigens udvikling og trivsel". Pigen ville imidlertid ikke flytte, og kommunen forsøgte flere gange forgæves at flytte hende. Til sidst greb kommunen til magt, og kommunens pædagoger bar pigen ud i den ventende bil.

Ombudsmanden havde forståelse for den vanskelige situation, kommunen stod i, men det var ikke i orden at bruge fysisk magt. Han understregede, at der ikke er hjemmel til det i serviceloven eller andre steder i lovgivningen. I serviceloven er der kun hjemmel til at fjerne et barn med magt, hvis det befinder sig hos de voksne, der har forældremyndigheden.

Ombudsmanden har bedt Social- og Indenrigsministeriet (nu Børne- og Socialministeriet) om at overveje, om loven bør ændres, så kommuner i særlige situationer kan bruge magt til at flytte et anbragt barn – også i tilfælde, hvor barnet bor hos andre end indehaverne af forældremyndigheden. Ombudsmanden har endnu ikke modtaget ministeriets svar.

RESSOURCEKNAPHED ELLER MISFORSTÅET HENSYN?

De forskellige sager viser, at kommunerne af og til har problemer med at overholde lovgivningen i sager om anbragte børn. Men hvorfor er der problemer her?

De sager, Børnekontoret har behandlet, giver ikke et klart svar. Vi ved dog, at børneområdet flere steder har været i fokus, når kommuner skal spare. Og besparelser kan naturligvis påvirke sagsbehandlerens arbejdsvilkår.

Man kunne også forestille sig, at manglende overholdelse af lovgivningen i visse tilfælde kan skyldes, at sagsbehandlere ikke vil udsætte børn for alt for mange informationer, fordi det kan gøre dem forvirrede eller give dem urealistiske forventninger til sagens udfald.

Der kan være mange andre forklaringer. Det er derfor vigtigt, at kommunerne og andre relevante myndigheder gennemtænker, hvorfor det nogle gange kniber med at overholde lovgivningen over for de anbragte børn. Reglerne er jo i sidste ende til for at sikre børnenes rettigheder og skabe så stor tryghed som muligt i en ofte vanskelig hverdag.

SAG NR. 16/01757

En borger klagede til ombudsmanden over, at SKAT havde pålagt ham et skattetillæg, fordi han havde afleveret sin selvangivelse for sent. Han havde haft nogle aktiviteter i løbet af året, som betød, at han skulle aflevere en selvangivelse og ikke blot kunne tilrette sin årsopgørelse på skat.dk.

Borgeren mente, at han havde afleveret selvangivelsen via SKATs hjemmeside. Han skrev i sin klage, at han havde indtastet de relevante oplysninger og trykket "Gem". Han havde dog ikke fået en kvittering for, at de indtastede oplysninger var registreret hos SKAT.

Borgeren mente, at den manglende registrering af de indtastede oplysninger skyldtes en teknisk fejl, og at det ikke var ham, der bar ansvaret for dette.

Myndighederne mente, at det var borgeren selv, der skulle dokumentere, at han havde indberettet korrekt, f.eks. i form af en kvittering for, at de indtastede oplysninger var modtaget hos SKAT. Borgeren fik derfor afslag på sin ansøgning om fritagelse for skattetillæg.

Ombudsmanden gennemgik det materiale, borgeren havde sendt til ham. Men han mente ikke, at der var ud-sigt til, at han kunne kritisere, at myndighederne havde afslået at fritage borgeren for skattetillægget.

I januar 2017 blev ombudsmandsinstitutionen udvidet med et kontor med 11 medarbejdere, som skal behandle sager på skatteområdet. Skattekontoret er et kontor på linje med ombudsmandens øvrige fagkontorer.

SAG NR. 16/02826 OG 16/04685

En mand klagede til ombudsmanden over Disciplinær- og Klagenævnet for Beskikkede Bygningssagkyndige. Ombudsmanden kan ikke behandle klager over nævnet og afviste klagen.

Manden vendte nu tilbage og bad om indsigt i tidligere sager hos ombudsmanden, hvor der var klaget over det samme nævn. Ombudsmanden sendte med enkelte undtagelser kopi af dokumenter fra de tidligere sager.

Ombudsmanden er ikke omfattet af offentlighedslovens eller forvaltningslovens regler om aktindsigt. I praksis følger han dog principperne i lovene.

SAG NR. 16/03995

Et honorar for bestyrelsesarbejde i en forening betød, at en arbejdsløs familiefar skulle betale 50.000 kr. tilbage i dagpenge. Manden klagede mere end 3 måneder for sent til Center for Klager om Arbejdsløshedsforsikring. Han forklarede, at sagen – som også havde ført til en politianmeldelse for bedrageri – havde givet ham et alvorligt tilbagefald i en dyb depression. Han mente derfor ikke, at han havde været i stand til at klage. Men myndigheden var uenig i, at hans sygdom havde forhindret ham i at klage rettidigt, og afviste derfor klagen.

Ombudsmanden mente ikke, han kunne få ændret myndighedens vurdering af, om manden på grund af sin sygdom havde været forhindret i at klage. Det betød, at manden ikke havde udnyttet sin klagemulighed, og ombudsmanden var derfor afskåret fra at tage stilling til kravet om tilbagebetaling af de 50.000 kr.

Det sociale område er centralt hos ombudsmanden. I 2016 afsluttede ombudsmanden ca. 650 sager alene om forskellige typer sociale sikrings- og pengeydelse.

KAN DEN DANSKE OMBUDSMAND AFSKAFFE KORRUPTION I KINA?

Ombudsmandens største internationale projekt løber af stablen i disse år. Kina ønsker at studere, hvordan en offentlig sektor som den danske er blevet næsten fri for korrupsion.

Klavs Kinnerup Hede
Chefkonsulent

Christian Ougaard
Specialkonsulent

Indimellem dukker der historier op i pressen om, at ombudsmanden hjælper de kinesiske myndigheder med at bekæmpe korrupsion i Kina. Noget, der sikkert har overrasket mange. For hvad ved en dansk ombudsmand egentlig om korrupsion? Og hvilken forskel kan en relativt lille institution som ombudsmanden gøre i det enorme Kina?

Det korte svar er, at ombudsmanden kun ved lidt om korrupsion i Kina, og at ombudsmanden med sikkerhed ikke kan afskaffe korrupsion i Kina. Til gengæld har ombudsmandsinstitutionen et indgående kendskab til et af verdens mindst korruperte systemer – den danske forvaltning. Og det system ønsker Kina at lade sig inspirere af.

FORMIDLER AF FORVALTNINGSKULTUR

Lige siden ombudsmandsinstitutionen blev grundlagt i 1955, har skiftende ombudsmænd rejst rundt i verden og fortalt om den danske ombudsmandsinstitution og dens arbejde med borgernes retssikkerhed. Det er sket i så forskellige lande som Ghana, Albanien, Jordan, Vietnam, Iran – og altså Kina.

Ombudsmandens internationale arbejde sker som udgangspunkt efter invitation fra ombudsmandsinstitutioner og myndigheder i andre lande. Formålet er ikke ”system-eksport”, men udveksling af viden og erfaringer og efterfølgende dialog, som hver part kan drage sine egne konklusioner om.

Det er grundlæggende, at ombudsmanden altid arbejder fuldstændig upolitisk. Det betyder bl.a., at det ikke er vores opgave at foretage en bedømmelse af andre landes systemer eller rådgive andre lande om, hvordan de bør indrette deres systemer.

Vores internationale samarbejdspartnere har ofte systemer, der adskiller sig markant fra den danske tilgang og på nogle punkter er uforenelige med vores retstradition. Det gælder også Kina, hvor kampen mod korruption f.eks. omfatter dødsstraf i meget alvorlige tilfælde.

Pointen med samarbejdet er ikke at søge enighed om den rette model, men at dele viden og stille erfaringer til rådighed som inspiration. I samarbejdet lægger vi ikke skjul på de retstatslige værdier – f.eks. åbenhed, tillid og lovmæssighed – som det danske administrative system bygger på. Hvor meget eller lidt samarbejdspartneren kan bruge i sidste ende, er op til landet selv.

HVORDAN DANMARK BLEV (NÆSTEN) KORRUPTIONSRESISTENT

Danmark er, ifølge Transparency International, et af de lande i verden, hvor borgerne oplever mindst korruption. Selv om indekset netop taler om *oplevet* og ikke *faktisk* korruption, viser studier dog, at der er et sammenfald mellem den oplevede korruption og den faktiske korruption. Skulle det ske, at en borger tilbyder en offentligt ansat en gave, vil det ligge på rygraden af den offentligt ansatte at takke nej.

Men hvorfor nu det?

Historisk forskning viser, at nutidens lave korruptionsniveau i den offentlige forvaltning er resultatet af en lang og ujævn historisk udvikling. Skiftende konger har siden 1660 gennemført en lang række tiltag og reformer for at bekæmpe korruption og professionalisere embedsværket. F.eks. besluttede Christian V i 1671, at loyale og pligtopfyldende borgerlige embedsmænd skulle kunne belønnes med ærefulde titler, der ellers tidligere var forbeholdt de adelige. Korruption blev gjort strafbart, og selv højtstående personer blev retsforfulgt.

Rigskansler Peter Schumacher Griffenfeld blev den 26. maj 1676 dømt for at have solgt embeder og modtaget bestikkelse. Griffenfeld blev idømt dødsstraf, men dommen blev senere ændret til livsvarigt fængsel. Borgerne begyndte op gennem 1700-tallet i stigende grad at klage over korrupte embedsfolk. Fra slutningen af 1700-tallet var hovedparten af embedsmændene ansat på baggrund af formelle juridiske kvalifikationer, og retsstaten var i væsentlig grad under udvikling. Kontrollen med embedsværket blev intensiveret, og løn- og pensionsforhold for embedsmændene blev forbedret i midten af 1800-tallet. Ifølge forskningen har disse faktorer og en markant vilje fra styrets side medvirket til at udvikle den embedsetik, der i dag er en del af forklaringen på det lave korruptionsniveau i Danmark.

Det kom altså ikke af sig selv, viser historien. Og der er ingen tvivl om, at et lavt korruptionsniveau kræver konstant opmærksomhed og kontrol.

I Danmark har vi i dag ikke en særlig korruptionsbekæmpende myndighed. I stedet deltager en lang række myndigheder og institutioner i forebyggelsen og bekæmpelsen af korruption i den offentlige forvaltning. Politiet, anklage-myndigheden, domstolene, de administrative klageorganer, Moderniseringsstyrelsen, Rigsrevisionen, ombudsmanden og pressen spiller alle en rolle. Dertil kommer de interne kontrolmekanismer hos myndighederne selv, de offentligt ansattes høje professionelle integritet og en åben forvaltningskultur. Alt er dele i det maskineri, som i Danmark har vist en høj grad af resistens over for korruption.

Og dette maskineri, udviklet over flere hundrede år, bliver der i dag lagt mærke til. Hvert år modtager ombudsmanden delegationer fra forskellige dele af verden, der vil vide, hvordan Danmark i det store hele undgår korruption. Således også fra Kina.

DEN FØRSTE KONTAKT

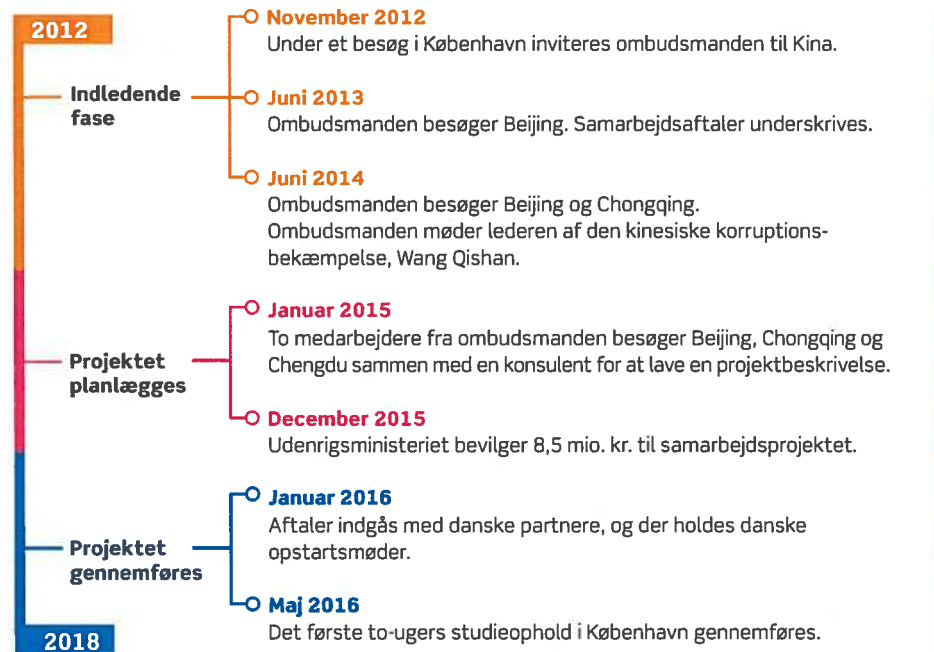
Kina har store problemer med korruption. Det har den kinesiske ledelse erkendt, og den har blæst til kamp mod korruptionen. Den kinesiske ledelse bruger det billede, at korruption skal bekæmpes både blandt "tigre" og "fluer". Det betyder, at korruptionen skal udryddes både i partitoppen og blandt de mere "almindelige" embedsmænd.

Den kinesiske ledelse har formuleret en overordnet strategi. Korruptionen skal retsforfølges og vanskeliggøres, så den er sværere at gennemføre og lettere at opdage. Samtidig skal der opbygges en forståelse af, at korruption moralsk set er forkert. Der er altså tale om både at opbygge et system og en kultur, hvor korruption ikke trives. Begge dele noget, vi i Danmark har en lang erfaring med.

Derfor besøgte Ministry of Supervision, der bekæmper korruption i Kina, i november 2012 ombudsmanden. Delegationslederen viderebragte et kinesisk ønske om at lære om den danske model og de danske erfaringer. Året efter tog ombudsmanden til Kina for at underskrive en samarbejdsaftale – et såkaldt Memorandum of Understanding.

Siden har der været hyppig kontakt. 11 delegationer fra forskellige kinesiske myndigheder har besøgt Danmark, og medarbejdere fra ombudsmanden har fem gange besøgt Kina. Og interessen er ikke begrænset til korruptionsbekæmpelse: Kina er også interesseret i danske myndigheders håndtering af klager fra borgerne over fejl og forsømmelser i forvaltningen. Dette er en anden vigtig komponent i samarbejdsprojektet med Kina.

Projektets faser

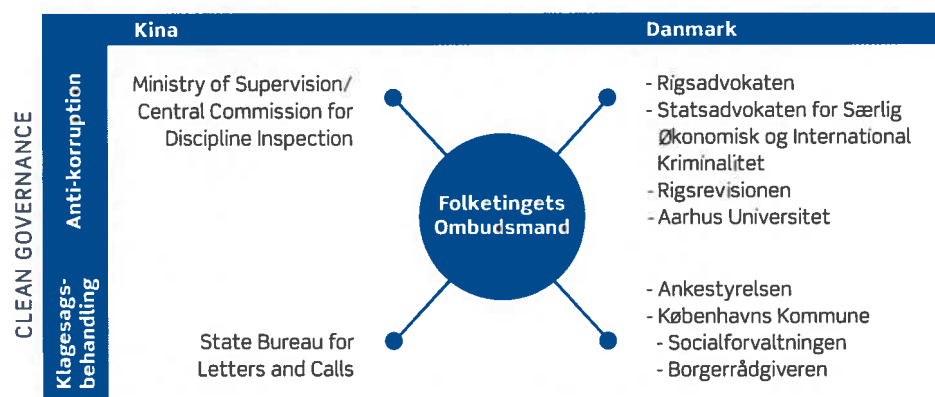
FLERE DANSKE PARTNERE

Det blev ret hurtigt klart, at projektet ville blive mere omfangsrigt end ombudsmandens sædvanlige internationale arbejde. Udenrigsministeriet bevilgede derfor 8,5 mio. kr. over en treårig periode fra 2015 til 2018. Bevillingen giver bl.a. mulighed for at trække på medarbejdere – og dermed vigtig viden – hos andre danske institutioner.

Vi har indgået samarbejde med Rigsadvokaten, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) og Rigsrevisionen. Vores kinesiske partnere har desuden vist en stor interesse for Danmarks historiske udvikling. Derfor har vi også indledt et samarbejde med korruptionshistoriker Mette Frisk Jensen fra Aarhus Universitet.

På den måde giver vi i dag kineserne mulighed for at studere, hvordan Danmark gennem historien har bekæmpet korruption, hvordan vi i dag har indrettet forvaltningen for at undgå korruption, og hvordan vi efterforsker og strafforfølger korruption. Samarbejdet sker hovedsageligt, ved at delegationer fra Kina kommer rundt til de forskellige institutioner i Danmark. Men vi rejser også til Kina og ser, hvordan kineserne arbejder. At vi også forstår den kinesiske virkelighed, er afgørende for, at vi kan opbygge en konstruktiv dialog om bekæmpelse af korruption.

Projektets aktører

HVORDAN AFSKAFFES KORRUPTION I KINA?

Det er lykkedes at få et meget lavt korruptionsniveau i Danmark, men det betyder ikke, at vi kan fortælle kineserne, hvordan de kan gøre os kunsten efter.

Kina er et enormt land. Kina er mere end dobbelt så stort som EU og har mere end halvanden gang så mange indbyggere som EU og USA tilsammen. Selv om vi deler ambitionen om at bekæmpe og forebygge korruption, er der store

forskelle mellem vores systemer. F.eks. ser vi i Danmark uafhængighed som en styrke for en institution. I Kina ligger al autoritet i sidste ende hos kommunistpartiet, og en institutions gennemslagskraft og indflydelse afhænger derfor groft sagt af partiet. Når man kommunikerer med de kinesiske myndigheder, skal man derfor være opmærksom på, at de højtstående kinesiske embedsmænd også har en politisk rolle i partiet.

På spørgsmålet, om ombudsmanden kan afskaffe korrupsion i Kina, er svaret nej. På ingen måde. Det kan kun kineserne selv. Vores opgave er at stille vores viden og erfaringer til rådighed, i håb om at kineserne kan bruge det i deres kamp mod korrupsion og i de løbende reformer på området.

Efter lang tids forberedelse kom samarbejdet med Kina for alvor i gang i 2016. Og det vil fortsætte frem til i hvert fald udgangen af 2017. Hvad der derefter skal ske, er det endnu for tidligt at sige noget om. Men Folketingets Ombudsmand vil også fremover være klar til at samarbejde med myndigheder og institutioner, der er interesserede i vores viden og erfaringer.

SAG NR. 16/01058

En kunstner klagede til ombudsmanden over, at en kommune havde stoppet et planlagt kunstprojekt, som han allerede havde lavet et skitseforslag til.

Beslutningen om at stoppe kunstprojektet blev truffet af en særlig kunstfaglig gruppe, som kommunens kulturudvalg havde nedsat til at sikre kvalitet og alsidighed i kommunens kunstindkøb.

Ombudsmanden besluttede, at han ikke ville iværksætte en undersøgelse af sagen. Ombudsmanden lagde vægt på, at den kunstfaglige vurdering af kunstnerens projektforslag var af afgørende betydning for sagen. Denne vurdering kunne ombudsmanden ikke tage stilling til.

Ifølge reglerne for ombudsmandens arbejde kan ombudsmanden kun i begrænset omfang tage stilling til afgørelser mv., der helt eller delvis bygger på en særlig fagkyndig viden. Det skyldes, at ombudsmanden ikke har den nødvendige fagkundskab.

SAG NR. 16/02948

Ombudsmanden får ikke kun breve fra utilfredse borgere. En plejehjemsbeboer skrev en hyldest til plejehjemspersonalet. Hans budskab til ombudsmanden var, at han var ovenud glad og lykkelig for at bo på plejehjemmet. Ombudsmanden noterede sig, at manden satte så stor pris på plejehjemspersonalet, og skrev tilbage, at han ikke foretog sig mere.

Ombudsmanden modtager jævnligt henvendelser fra borgere til orientering om både konkrete og generelle forhold.

SAG NR. 15/04299

En mand klagede til ombudsmanden over, at ATP havde opgjort hans beskæftigelsesgrad forkert, hvilket betød, at han ikke kunne få et såkaldt skattnedslag for seniorer.

ATP havde afvist at tage stilling til mandens klage, fordi han havde klaget for sent. Ankenævnet for ATP var enig i, at klagen måtte afvises.

Over for ombudsmanden henviste manden til nogle dokumenter i sin skattemappe, som myndighederne ikke havde taget stilling til i forbindelse med klagen.

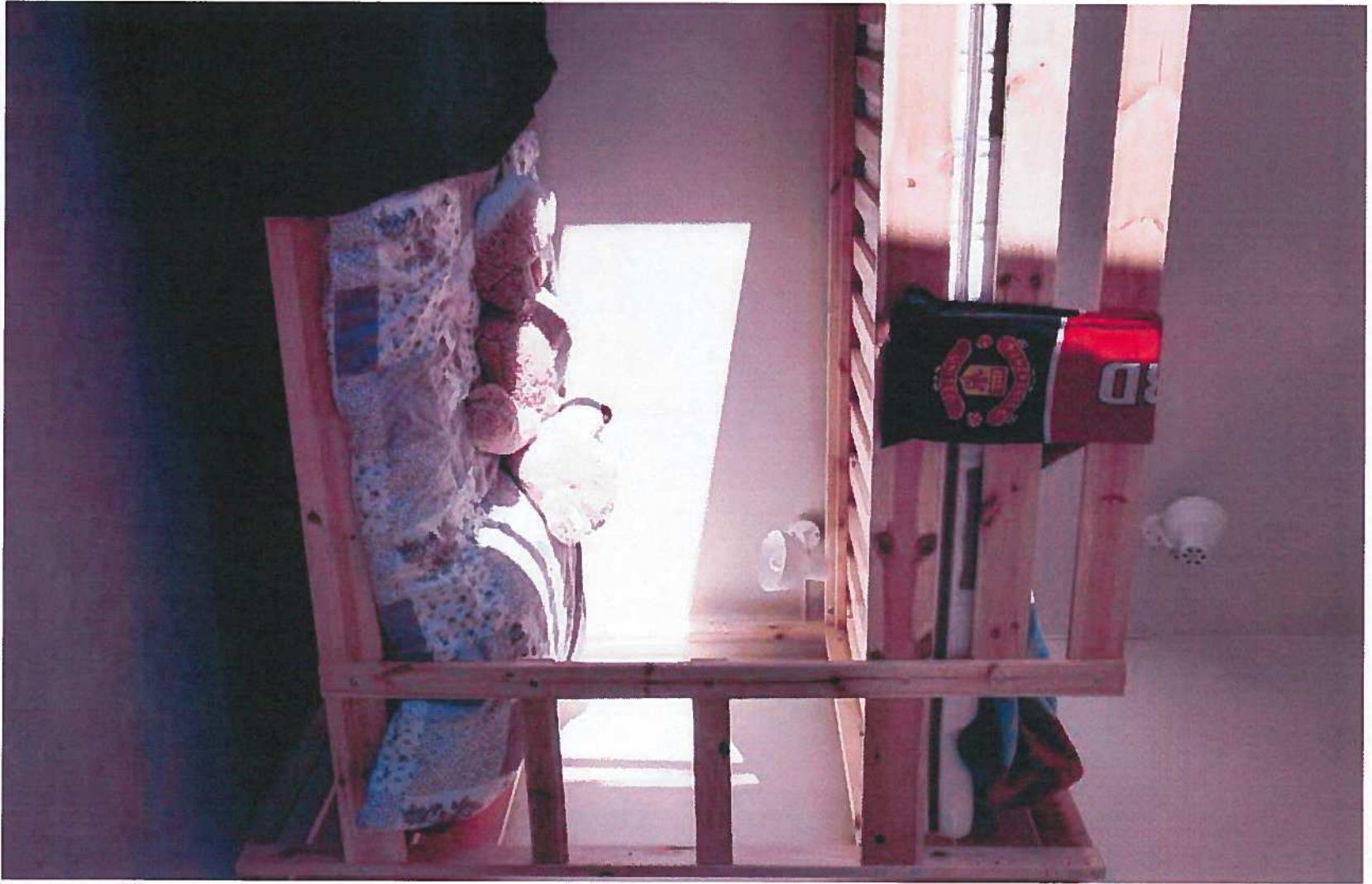
Ombudsmanden sendte derfor klagen og bilagene til myndighederne, så de fik mulighed for at vurdere, om materialet kunne danne grundlag for at genoptage sagen. ATP foretog herefter en ny vurdering af sagen.

Ombudsmanden tager ikke stilling til spørgsmål, som myndighederne ikke selv har haft lejlighed til at forholde sig til. Det gælder f.eks., hvis der er oplysninger i klagen til ombudsmanden, som myndighederne ikke kender til.

LEDELSEN HAR OGSÅ YTRINGSFRIHED

Offentligt ansatte har vidtgående ytringsfrihed. Til gengæld må ledelsen gerne svare igen. Men det skal ske med stor omtanke.

Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

Der er opmærksomhed om offentligt ansattes ytringsfrihed. Sygeplejersken skal kunne fortælle om konsekvenserne af nedskæringer. Skolelæreren skal kunne give sin version af omstruktureringer. Og politibetjenten skal kunne forklare, hvordan mål- og resultatstyring påvirker borgerbetjeningen.

Det skyldes bl.a. hensynet til hver enkelt af de ca. 800.000 offentligt ansatte i Danmark. Hvis de ikke må udtale sig om forholdene på deres arbejdsplads, vil det være en voldsom begrænsning i et samfund, der sætter ytringsfriheden højt.

Men det skyldes også hensynet til vores informationsniveau. Vi har en offentlig sektor, der varetager opgaver af fundamental betydning for samfundet. Det er vigtigt at vide, hvordan det går. Det ved man ikke nødvendigvis, hvis ledelsen har monopol på at fortælle sandheden.

Derfor værner samfundet om de ansattes ytringsfrihed. Og derfor bruger ombudsmandsinstitutionen mange kræfter på disse sager.

SET FRA LEDELSENS SIDE

Men lad os prøve at se sagen fra ledelsens side.

Det kan jo være, at ledelsen er helt på det rene med, at den ansatte har været i sin gode ret til at ytre sig. Men alligevel gerne vil reagere. Ikke ved at iværksætte sanktioner, men ved at tage kritikken op med den ansatte. Ved at kommentere kritikken over for den øvrige arbejdsplads. Eller ved at kommentere den i offentligheden.

OFFENTLIGT ANSATTES YTRINGSFRIHED

For ansatte, der ikke sidder tæt på myndighedens ledelse, gælder i store træk følgende:

- Man skal gøre det klart, at man udtaler sig på egne og ikke på myndighedens vegne.
- Man må ikke bryde sin tavshedspligt.
- Man må ikke udtale sig på en freds- eller ærekrænkende måde, f.eks. ved at fremsætte injurier.
- Man må ikke udtrykke sig i urimelig grov form eller fremsætte åbenbart urigtige oplysninger om væsentlige forhold inden for eget arbejdsområde.

Holder man sig inden for disse rammer, må man grundlæggende sige, hvad man vil. Selv om det er kritisk, og man ikke har rejst sin kritik internt eller i øvrigt orienteret sin chef på forhånd. Og ledelsen må ikke lade udtalelsen komme den ansatte til skade. F.eks. ved at:

- afskedige eller forflytte den ansatte
- forbigå den ansatte i lønpolitikken.

EN SAMTALE, DER GIK GALT

En medarbejder på Tøjhusmuseet havde i et debatindlæg kritiseret, at der på danske museer var mere fokus på oplevelser end på forskning. Hun blev indkaldt til samtale hos ledelsen. Det kunne ikke fastslås, præcis hvordan mødet var forløbet, men det lå fast, at samtalen havde drejet sig om hendes "loyalitet" over for museet. Jeg udtalte, at samtalen under disse omstændigheder ikke kunne anses for sagligt begrundet, men at den tværtimod kunne skabe usikkerhed med hensyn til de ansattes ret til at ytre sig offentligt (FOB 2012-26).

Der er nok i mange myndigheder en vis usikkerhed her. Ligger det f.eks. i respekten for de ansattes ytringsfrihed, at ledelsen slet ikke må tage kontakt til den pågældende? Eller svare igen i offentligheden?

Grundlæggende gælder, at ledelsen gerne må reagere i anledning af de ansattes offentlige kritik, så længe det sker med et sagligt formål og på en saglig måde.

Det gælder, hvis ledelsen tager kritikken til sig og gerne vil følge op på den. Men det gælder også, hvis ledelsen ikke anser kritikken for berettiget og gerne vil give sin version af problemstillingen. Som nævnt er et af hensynene bag de ansattes ytringsfrihed, at ledelsen ikke bør have monopol på sandheden om den offentlige sektor. Men det bør de ansatte heller ikke.

Samtidig er der tale om en vanskelig problemstilling. Den ansatte kan nemlig erfaringsmæssigt let føle sig under pres. Ledelsesreaktioner må derfor ikke på nogen måde få karakter af – eller kunne opfattes som – kritik af, at den ansatte i det hele taget har brugt sin ytringsfrihed. Det er ikke kun uberettiget over for den enkelte, men kan også skræmme andre ansatte fra at ytre sig.

Lad os tage de praktiske spørgsmål et ad gangen:

MÅ LEDELSEN HENVENDE SIG TIL MEDARBEJDEREN SELV?

Ledelsen må naturligvis gerne henvende sig til den ansatte, hvis det sker for at blive klogere. F.eks. få præciseret kritikken for at vurdere, om den skal føre til ændrede dispositioner fra myndighedens side. Skal nødvendige besparelser udmøntes anderledes end planlagt for at undgå de konsekvenser, som den ansatte har peget på?

Sådanne henvendelser vil sjældent skabe problemer. De vil tværtimod understøtte et af de grundlæggende formål med offentligt ansattes ytringsfrihed – at nyt-

tiggøre de ansattes viden for at få den offentlige sektor til at fungere bedre. Og de vil opmuntre andre ansatte til også at bruge deres ytringsfrihed konstruktivt.

Vanskeligere kan det være, hvis ledelsen ikke er enig i den ansattes kritik. F.eks. fordi ledelsen mener, at kritikken bygger på en misforståelse.

På den ene side bør en ledelse ikke være afskåret fra over for en medarbejder f.eks. at berigtige, hvad den anser for misforståelser. På den anden side må man ikke undervurdere, hvordan mange ansatte vil opleve at blive indkaldt til samtale. I virkelighedens verden kan den ansatte hurtigt opfatte det som en kritik af, at han eller hun overhovedet har brugt sin ytringsfrihed. Der kan også være glidende overgange mellem misforståelser hos den ansatte og tilfælde, hvor den ansatte blot har en anden holdning end ledelsen.

Det er derfor vigtigt, at man som ledelse gør sig klart, hvilket formål en samtale med den ansatte skal tjene. Hvad er det, man konkret ønsker at opnå? Hvordan sikrer man sig, at den ansatte ikke føler sig kritiseret og skræmt?

I dette ligger også, at man som ledelse bør se på, om indkaldelse til samtale er den rigtige vej at gå. Hvis målet er at undgå udbredelse af misforståelser, må det f.eks. overvejes, om det kan ske mere skånsomt – men lige så effektivt – ved en generel udmelding til arbejdspladsen om den pågældende problemstilling (se om dette nedenfor).

Der er ikke nogen enkel opskrift i disse situationer, og meget afhænger af det konkrete tilfælde og evnen til ledelsesmæssig håndtering. Men som ledelse skal man være klar over, at der kan være alvorlige faldgruber i ”kritiske” samtaler direkte med den ansatte, og at de kan kræve stor omhu, præcision og indlevelse for ikke at gå galt. Den ansatte må ikke opleve, at ledelsen i realiteten ønsker at lukke munden på ham eller hende.

MÅ LEDELSEN KOMMENTERE KRITIKKEN OVER FOR DE ØVRIGE ANSATTE?

Offentlig kritik vil ofte få opmærksomhed på arbejdspladsen – og undertiden skabe uro blandt medarbejderne. Hvad siger ledelsen til kritikken? Og har den ansatte gjort noget forkert ved at fremsætte den?

Hensynet til ro og afklaring på arbejdspladsen kan gøre, at ledelsen over for de øvrige ansatte ønsker at kommentere kritikken og redegøre for, hvordan ledelsen har håndteret den.

Det kan ledelsen naturligvis i almindelighed gøre, uanset om budskabet er, at man har taget den ansattes kritik til sig og draget konsekvenser af den, eller at man ikke er enig. Men også her gælder, at ledelsen må være meget omhyggelig med at markere, at man har forholdt sig til den ansattes opfattelse – og ikke kritiseret, at han eller hun overhovedet har udtalt sig.

MÅ LEDELSEN KOMMENTERE KRITIKKEN OVER FOR OFFENTLIGHEDEN?

Kritik fra ansatte vil også ofte få opmærksomhed i offentligheden. Og lægges kritikken uden videre til grund som korrekt, vil den kunne påvirke tilliden til myndigheden.

Også i denne situation er ledelsen helt berettiget til at kommentere den ansattes kritik. Det ligger ikke i offentligt ansattes ytringsfrihed, at det kun er dem, der må komme til orde i offentligheden. Og tilliden til myndighederne kan være afhængig af, at uberettiget kritik hurtigt og effektivt imødegås.

Her gælder derfor i det væsentlige det samme som i forhold til arbejdspladsen. Altså bl.a., at det er vigtigt at understrege, at det er bolden og ikke manden, man går efter.

I nogle tilfælde kan den sag eller problemstilling, som den ansattes kritik vedrører, indeholde fortrolige oplysninger. Og ledelsen kan stå i en situation, hvor en fuldstændig imødegåelse af kritikken vil forudsætte omtale af sådanne oplysninger.

I disse tilfælde må ledelsen være opmærksom på tavshedspligten. Er der f.eks. tale om fortrolige oplysninger om identificerbare enkeltpersoner, er det klare udgangspunkt, at sådanne oplysninger ikke kan røbes. Her må ledelsen altså i mere generel form – og stadig uden at kritisere den ansatte – forklare, hvorfor man ikke er enig i kritikken.

VIGTIGE POINTER

- Offentligt ansatte har vidtgående ytringsfrihed. Men de har ikke monopol på sandheden.
- Myndighedens ledelse er derfor berettiget til at reagere på den ansattes kritik – blot det sker med et sagligt formål og på en saglig måde.
- Det gælder over for den ansatte, over for arbejdspladsen og over for offentligheden.
- Ledelsen skal være meget påpasselig med at sikre, at dens reaktion ikke kan opfattes som kritik af, at den ansatte i det hele taget har brugt sin ytringsfrihed. Der må ikke mindst udvises forsigtighed, hvis ledelsen taler direkte med den ansatte.
- Indeholder den pågældende sag fortrolige oplysninger, må ledelsen være opmærksom på sin tavshedspligt.

SAG NR. 16/03700

Efter at en tidligere selvstændig havde været på dagpenge i to år, viste det sig, at han ikke havde fået ændret formålet med sit gamle selskab til "formueadministration", som reglerne krævede. Der havde ikke været nogen aktiv drift i selskabet, mens manden havde modtaget dagpenge. Alligevel fik manden besked på at tilbagebetale alle de dagpenge, han havde modtaget.

Manden skrev til ombudsmanden, at myndighederne ikke reelt havde vurderet, om han havde nedlagt sin virksomhed, sådan som de burde. I stedet havde de blot fæstnet sig ved den ene regel, der var overtrådt. På baggrund af ombudsmandens høring nåede myndighederne frem til, at manden alligevel havde ret til dagpenge.

Ombudsmanden bad myndighederne undersøge, om der var andre sager, hvor de havde undladt at foretage en konkret vurdering af selvstændiges ret til dagpenge.

Hvis ombudsmanden bliver opmærksom på generelle fejl i en myndigheds fremgangsmåde, kan han bede myndigheden om at gennemgå alle sager af samme type og rette op på de fejl, der måtte være.

SAG NR. 15/05574

"Hvis du skulle give personalet på afdelingen et godt råd, hvad skulle det så være?" Det spurgte ombudsmandens børnesagkyndige en 17-årig pige om under en samtale på et tilsynsbesøg på en børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling. Pigen svarede, at det er vigtigt, at personalet ser patienterne som unge mennesker og ikke kun som syge. Hun tilføjede, at hun var heldig at have en god kontaktperson, der også så hende som den person, hun er, og som kunne lave sjov med hende. Pigen's råd blev under tilsynsbesøget givet videre til afdelingens ledelse.

Når Børnekontoret tager på tilsynsbesøg, er der ud over jurister fra Børnekontoret altid en børnesagkyndig med. Før et tilsynsbesøg sender den børnesagkyndige breve til alle børn og unge på stedet for at fortælle, at det er meget vigtigt for besøgholdet at tale med dem om, hvordan det er at være der. Under tilsynsbesøget har den børnesagkyndige samtaler med børnene og de unge.

SAG NR. 16/03785

Alle borgere har pligt til at tjekke deres e-Boks, medmindre de er fritaget for at modtage digital post fra det offentlige. Det udtalte ombudsmanden i en konkret sag offentliggjort på ombudsmanden.dk. En ældre mand klagede – ikke over udtalelsen, men over lovgivningen om digital post, som ifølge manden stemte dårligt overens med Danmarks forpligtelser efter Menneskerettighedskonventionen. Manden mente nemlig, at dansk lovgivning krænker ældres rettigheder ved ikke at tage højde for, at de kan have svært ved at følge med i den tekniske udvikling.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over Folketinget og dermed heller ikke over love vedtaget af Folketinget. Klagen blev derfor afvist.

Ombudsmanden offentliggør jævnligt væsentlige udtalelser på sin hjemmeside, ombudsmanden.dk – i 2016 sammenlagt 66.

OFFENTLIGHEDSLOVENS NYE PARAGRAF OM DATAUDTRÆK HAR BEGRÆNSNINGER

En af nydannelserne i offentlighedsloven fra 2014 var muligheden for at kræve udtræk fra databaser. Pressen og andre kan nu bede myndighederne om at trække store mængder af offentlige data. Flere sager hos ombudsmanden viser dog, at en række forhold i praksis kan begrænse den mulighed.

Lisbeth Adserballe
Kontorchef

Offentlighedslovens § 11 om ret til dataudtræk er med god grund fremhævet som en af de bestemmelser i loven, der skaber mere åbenhed. Tidligere var der ikke ret til at få indsigt i forvaltningens mange databaser. Det er der nu.

Det var – og er – uomtvisteligt, at bestemmelsen om dataudtræk har åbnet for nye muligheder for aktindsigt, som journalister og andre ikke havde før.

Men efter tre års erfaringer hos ombudsmanden er det også klart, at den nye bestemmelse har begrænsninger.

F.eks. skal myndighederne være helt sikre på, at der blandt mange oplysninger i et ønsket dataudtræk ikke gemmer sig enkelte fortrolige data. Hvis det er ressourcekrævende at undersøge, om der skulle være noget fortroligt, kan myndigheden med god ret sige nej til en anmodning om dataudtræk.

KRAV OM PRODUKTION AF NYE DOKUMENTER

Da offentlighedsloven blev præsenteret tilbage i 2013, blev den nye mulighed for at få indsigt i databaser begrundet i den teknologiske udvikling. Den offentlige forvaltning anvender i stigende omfang databaser i sin virksomhed, og man mente, at loven burde tilpasses denne udvikling.

Her skal det dog nævnes, at man allerede inden den nye offentlighedslov havde mulighed for at få indsigt i databaser, hvis der var tale om miljøoplysninger.

De nye regler i offentlighedsloven gav dog ikke uden videre fuld indsigt i myndighedernes databaser. Databaserne er som sådan stadig undtaget fra aktindsigt. Men med § 11 kan man nu under visse betingelser forlange, at en myndighed foretager et dataudtræk.

Bestemmelsen brød dermed også med det princip, at der kun kan gives aktindsigt i eksisterende dokumenter. Med § 11 blev der åbnet for, at journalister og andre kan bede myndighederne om at producere nye dokumenter i form af dataudtræk.

Af hensyn til myndighedernes ressourceforbrug vedtog man den betingelse, at udtrækket skal kunne ske ved "få og enkle kommandoer".

Hos ombudsmanden har vi fra 2014 til 2016 modtaget ca. 700 klager om aktindsigt efter offentlighedsloven. Heraf har ca. 25 handlet om afslag på dataudtræk. Der er forskellige grunde til, at myndighederne har givet afslag på dataudtræk fra en database. I nogle tilfælde kunne udtrækket ikke foretages ved få og enkle kommandoer, men der har også været andre barrierer.

HVAD ER EN DATABASE?

For det første har det vist sig, at det ikke altid er indlysende, hvad en database er. Man har nemlig ikke ønsket at definere en database nærmere i offentlighedsloven af frygt for at blive overhalet af de teknologiske fremskridt.

I den betænkning, der ligger til grund for loven, er der dog anført følgende om databaser:

"(...) de indeholder en datamængde, der er organiseret og struktureret således, at der fra denne datamængde efter individuelle kriterier, som bestemmes af brugeren, kan fremkaldes bestemte data."

§ 1, stk. 2. Myndigheder m.v., der er omfattet af loven, skal sørge for, at det i stk. 1 nævnte hensyn til åbenhed i videst muligt omfang varetages ved valg, etablering og udvikling af nye it-løsninger.

§ 11. Enhver kan forlange, at en forvaltningsmyndighed foretager og udleverer en sammenstilling af foreliggende oplysninger i myndighedens databaser, hvis sammenstillingen kan foretages ved få og enkle kommandoer. Såfremt oplysningerne er omfattet af §§ 19-35,

gælder sammenstillingsretten kun, hvis de hensyn, der er nævnt i disse bestemmelser, kan tilgodeses gennem anonymisering el.lign., der kan foretages ved få og enkle kommandoer. Retten til at få foretaget en sammenstilling gælder ikke, hvis oplysningerne allerede er offentliggjort i egnet form eller format.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse med hensyn til personoplysninger omfattet af § 10 i lov om behandling af personoplysninger.

Hos ombudsmanden har vi i to sager været ude for, at der kunne være tvivl om, hvorvidt der var tale om en database eller ej.

I det ene tilfælde ville en mand vide, hvem der havde slået hans navn op i et CPR-register. Disse oplysninger fandtes i sikkerhedsloggen til CPR-registeret. Økonomi- og Indenrigsministeriet mente dog ikke, at sikkerhedsloggen var en database, selv om den rummede store mængder data. Ministeriet afslog mandens anmodning, fordi man ikke var inden for § 11. Ombudsmanden kunne ikke hjælpe. Han pegede bl.a. på, at § 11 – ifølge forarbejderne til loven – ikke har tanke på registre, der ”føres med henblik på at tjene nogle interne, administrative formål” (FOB 2014-16).

I det andet tilfælde kom ombudsmanden frem til det modsatte resultat. En journalist ville have oplysninger om bl.a. navn og løn for samtlige ansatte i Aarhus Kommune og for nogle bestemte chefgrupper i Københavns Kommune. Ombudsmanden slog fast, at de to kommuners lønsystemer var databaser. Han lagde vægt på, at lønsystemerne opfyldte de tekniske betingelser for at være databaser, og at oplysningerne i systemerne blev anvendt i forbindelse med sagsbehandlingen, bl.a. i forbindelse med lønudbetaling og fastsættelse af løn (FOB 2016-5).

FORTROLIGE OPLYSNINGER LUKKER NED FOR DATABASETRÆK

Et andet vigtigt forbehold i § 11 er, at man ikke kan udlevere fortrolige oplysninger i forbindelse med et dataudtræk. Der er dog en pligt til så vidt muligt at anonymisere oplysninger for at kunne give indsigt alligevel, men også anonymisering skal kunne ske ved ”få og enkle kommandoer”.

Vi har haft flere sager, hvor det forhold, at et dataudtræk indeholder fortrolige oplysninger, er til hinder for indsigt.

En journalist ville f.eks. gerne have oplysninger om antallet af ansatte i forskellige virksomheder. Han skulle bruge oplysningerne ”til at belyse forhold om virksomhedernes arbejdsmiljø, der også må siges at have åbenlys offentlig interesse”. Oplysningerne kunne trækkes fra det såkaldte CVR-register (Det Centrale Virksomhedsregister), og det kunne faktisk ske ved ”få og enkle kommandoer”. Alligevel fik journalisten afslag, og det godkendte ombudsmanden. Forklaringen var at finde i en bestemmelse i CVR-loven, der på baggrund af bl.a. konkurrenceforhold ikke tillader, at der gives nøjagtige oplysninger om antal ansatte, men kun, at der gives oplysninger i ”større intervaller” (FOB 2014-32).

I en anden situation ønskede en borger at få nøgletal om danske andelsboligforeninger fra en særlig database. Problemet var imidlertid, at nogle af oplysningerne var omfattet af en særlig tavshedspligtbestemmelse i lov om finansiel virksomhed. Derfor krævede et dataudtræk anonymisering. Ombudsmanden var enig med Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter i, at det ville kræve mere end "få og enkle kommandoer" at anonymisere oplysningerne. Derfor fik borgeren heller ikke i dette tilfælde et dataudtræk (FOB 2016-35).

Begge sager er eksempler på, at regler om fortrolighed i enten offentlighedsloven eller anden lovgivning kan være til hinder for, at der foretages dataudtræk.

DEN LILLE RISIKO ER NOK

Som det fremgår, kan myndigheder afvise at lave dataudtræk, hvis det er for omfattende enten at foretage selve udtrækket eller at anonymisere resultatet af udtrækket.

Men et par sager (FOB 2016-47 og FOB 2016-48) viser også, at alene en *risiko* for, at der kan være fortrolige oplysninger i et ønsket dataudtræk med store datamængder, er nok til at afvise.

Det hænger sådan sammen: Ombudsmanden har i de to sager udtalt, at § 11 må fortolkes sådan, at der i opgørelsen af en myndigheds ressourceforbrug også kan medregnes den tid, der går med at foretage de sagsbehandlingsskridt, som er nødvendige for at fastslå, om et dataudtræk indeholder fortrolige oplysninger.

Den tidligere omtalte journalist, der ønskede bl.a. navn og lønoplysninger på ansatte i Aarhus Kommune og Københavns Kommune, blev afvist med den begrundelse. Efter reglerne i offentlighedsloven er der normalt ret til indsigt i sådanne oplysninger i konkrete personalesager, men der kan være særlige tilfælde, hvor oplysningerne ikke udleveres. Hvis en medarbejder er udsat for chikane fra en tidligere ægtefælle, bør man f.eks. holde det fortroligt, hvor hun er ansat.

De to kommuner afslog da også journalistens anmodning, og dette blev stadfæstet af Statsforvaltningen, Tilsynet. Begrundelsen var, at det var nødvendigt at høre samtlige medarbejdere for at være sikker på, at dataudtrækket ikke indeholdt fortrolige oplysninger. Ombudsmanden godkendte denne forklaring.

Sagen viser, at blot en lille risiko for, at der kan være fortrolige oplysninger i det ønskede dataudtræk, kan udløse afslag på hele udtrækket.

REGLER OM BETALING

En sidste begrænsning, der skal nævnes, drejer sig om betaling. Det fremgår nemlig af den betænkning, der ligger til grund for offentlighedsloven, at § 11 *ikke* gælder, hvis en myndighed har ret til at opkræve betaling for at sammenstille oplysninger.

Det var tilfældet i en sag om dataudtræk fra Den Offentlige Informationsserver (OIS). En journalist havde bedt om en række oplysninger om samtlige danske ejendomme og grunde. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter skrev til journalisten, at han kunne betale 72.000 kr. for at få adgang til databasen, hvis han ønskede at blive såkaldt datadistributør på linje med f.eks. ejendomsmæglere. Han kunne også henvende sig til en af de eksisterende datadistributører og få udtrækket væsentligt billigere.

Journalisten mente, at han havde ret til dataudtrækket efter offentlighedslovens § 11. Ombudsmanden kunne imidlertid ikke kritisere ministeriets afgørelse, da ministeriet netop havde hjemmel til at opkræve betaling for salg af sammenstilling af oplysninger, og denne særlige lovregel går forud for § 11 (FOB 2015-1).

IT-SYSTEMER KAN GØRES "TRÆKNINGSVENLIGE"

Ombudsmanden har underrettet Folketingets Retsudvalg om sagerne, der drejer sig om fortrolige oplysninger i databaser. Det skyldes, at der var tale om en fortolkning af § 11, der begrænsede retten til dataudtræk.

Ombudsmanden har i samme ombæring henledt myndighedernes opmærksomhed på, at de efter bestemmelsen i offentlighedslovens § 1, stk. 2, er forpligtede til at indtænke åbenhed, når de udvikler nye IT-systemer eller reviderer eksisterende. Ombudsmanden påpegede bl.a. muligheden for at markere fortrolige oplysninger i databaser for derved hurtigt at kunne anonymisere et dataudtræk.

Skansegårdens natherberg: herberg for hjemløse, som mangler et sted at overnatte, eller som venter på en plads på Skansegårdens forsorgshjem.

SAG NR. 16/02610

To fængsler havde nedlagt de muslimske bederum, forbudt fredagsbøn og truet de indsatte med flytning, hvis de alligevel ville bede sammen. Det fremgik af et opslag på Facebook, som en borger havde set og sendt videre til ombudsmanden.

To af ombudsmandens medarbejdere ringede til fængslerne for at høre, om det kunne være rigtigt. Det ene fængsel afviste historien. Det andet fængsel oplyste, at fængslets besøgsafdeling, hvor også bederummet lå, var ved at blive sat i stand og derfor midlertidigt ikke kunne bruges. I stedet sørgede fængslet for fælles transport til et islamisk troscenter i nærheden for de indsatte, som ønskede at deltage i fredagsbønnen.

Efter at have fået disse oplysninger fra fængslerne besluttede ombudsmanden, at han ikke ville gøre mere i sagen.

Ombudsmanden afgør selv, om der er grund til at undersøge en klage nærmere. Han beslutter også selv, hvor når han vil rejse en sag på eget initiativ.

"Har pædagogerne lov til at tage min computer, når jeg ikke misbruger den?", spurgte en 16-årig dreng på Børnekontorets chat. Han skrev, at han boede på et opholdssted og var frivilligt anbragt. Han havde sin computer hele dagen, men den skulle afleveres til pædagogerne kl. 22. Efter aftale med drengen ringede en af Børnekontorets sagsbehandlere til ham og forklarede ham reglerne på området – bl.a. at et opholdssted kan have regler i sin husorden om, hvornår man må bruge sin computer.

Tirsdag og torsdag kl. 15 til 17 er chatten åben i Ombudsmandens Børnekontor. Chatten bemannes af to medarbejdere, oftest en jurist og Børnekontorets børnesagkyndige. Der oprettes normalt ikke en sag eller andre dokumenter om en chat.

SAG NR. 16/00249

En butiksejer havde fået en rygskade efter en bilulykke. Han fik derfor tilskud til personlig assistance efter lov om kompensation til handicappede i erhverv mv. På et tidspunkt mente kommunen, at tilskuddet skulle nedsættes, og at butiksejeren skulle betale noget af tilskuddet tilbage. Ankestyrelsen var enig med kommunen i, at tilskuddet skulle nedsættes. Men Ankestyrelsen mente ikke, at den kunne tage stilling til butiksejeren klage over, at han også skulle betale mere end 40.000 kr. tilbage.

En medarbejder hos ombudsmanden fik ved en opringing til Ankestyrelsen afklaret, at det var en fejl, at Ankestyrelsen ikke havde taget stilling til kravet om tilbagebetaling. Klagen blev derfor sendt tilbage til Ankestyrelsen, der efterfølgende kom frem til, at manden ikke skulle betale noget af tilskuddet tilbage.

Kan sagen klares med et telefonopkald, sparer det arbejdstid hos både myndigheden og ombudsmanden – og borgeren får typisk en hurtigere afklaring af sin sag. Derfor bruger ombudsmanden i stigende grad telefonen i sin sagsbehandling.

SAG NR. 15/04417

"Jeg risikerer at blive udsat for umenneskelig og nedværdigende behandling", skrev en ung mand, som af retten var blevet dømt til udvisning af Danmark. I 17 år havde han ikke besøgt sit tidligere hjemland, som han nu havde udsigt til at blive sendt tilbage til. Manden henviste bl.a. til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og bad om hjælp til at få ændret udvisningsdommen.

For di ombudsmanden ikke er kompetent over for domstolene, kunne han ikke gå nærmere ind i mandens sag.

Borgere, der henvender sig til ombudsmanden, påberåber sig nogle gange rettigheder efter internationale konventioner – som f.eks. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Torturkonventionen, Børnekonventionen og Handicapkonventionen. Konventionerne er en del af ombudsmandens bedømmelsesgrundlag.

MERE ÅBENHED I OMBUDSMANDENS TILSYNSVIRKSOMHED

Ombudsmandens tilsynsvirksomhed er gennem årene vokset til 50-60 årlige tilsynsbesøg i fængsler, psykiatriske afdelinger og andre institutioner. Fremover vil resultaterne af besøgene løbende blive offentliggjort, ligesom der indledes mere systematisk kontakt med civilsamfundet. Det sker efter en større intern evaluering af ombudsmandens tilsynskoncept.

Jonas Bering Liisberg
Direktør

Siden 1955 har ombudsmanden besøgt offentlige institutioner for med egne øjne og ører at undersøge, hvordan myndighederne behandler borgere. Fokus for dette inspektionsarbejde, som man oprindeligt kaldte det, er institutioner, hvor mennesker er frihedsberøvet eller er nødt til at opholde sig på grund af vanskelige omstændigheder i deres liv.

Omfanget af besøgsarbejdet er vokset en hel del gennem årene. Det skyldes ikke mindst, at ombudsmanden siden 2009 har haft ansvaret for at forebygge overtrædelser af FN's Torturkonvention i Danmark. Opgaven som "national forebyggende mekanisme" (NFM) fik ombudsmanden, i forlængelse af at Danmark ratificerede den valgfri protokol til FN's Torturkonvention, den såkaldte OPCAT-protokol. Også oprettelsen af et særligt Børnekontor hos ombudsmanden i 2012 betød en udvidelse af tilsynsvirksomheden. I dag gennemfører ombudsmanden samlet 50-60 årlige tilsynsbesøg i tæt samarbejde med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder.

Tilsynet udgør dermed en betydelig del af ombudsmandens samlede arbejde. Men det har været mindre offentligt eksponeret end vores øvrige arbejde. Det skyldes nok først og fremmest, at sigtet i vidt omfang er forebyggende og baserer sig på anbefalinger og dialog med de enkelte institutioner under besøgene snarere end formelle henstillinger og kritik efter grundige skriftlige undersøgelser. Et stille diplomati, kan man sige.

Vi vil også fremover lægge vægt på det stille og effektive diplomati, men samtidig skabe så stor gennemsigtighed som muligt. Siden årsskiftet offentliggør vi således løbende resultater af de enkelte tilsyn på ombudsmanden.dk.

Øget åbenhed og videndeling er en rød tråd i de få, men vigtige, ændringer af ombudsmandens tilsynskoncept, der er resultatet af en intern evaluering af konceptet, som ombudsmanden har gennemført i 2016 sammen med sine samarbejdspartnere på området, DIGNITY og Institut for Menneskerettigheder.

NYHEDER OVERVEJES EFTER HVERT TILSYN

Indimellem offentliggør vi nyheder om konkrete besøg. Det kan skyldes, at vi under et besøg er blevet opmærksomme på særligt alvorlige forhold i en institution, eller at der i forvejen i offentligheden er stor opmærksomhed om en konkret institution eller problemstilling.

I 2016 har vi haft flere af den slags nyheder, der bliver lagt på ombudsmanden.dk og udsendt til de ca. 3.200 abonnenter. F.eks. da vi besøgte en isolationsfængslet pige i starten af året, og senere i forbindelse med besøg i Vridsløselille, der huser frihedsberøvede asylansøgere (FOB 2016-56).

Tidligere har vi fra institutionens side været tilbageholdende med at udsende nyheder om de enkelte besøg. I stedet har vi fokuseret på at formidle resultaterne af besøgene mere tværgående, navnlig i forbindelse med årlige temarapporter. Nu er det besluttet, at det altid ved afslutningen af en sag om tilsyn skal overvejes, om der skal udsendes en nyhed.

Det vil nok også fremover være forholdsvis få tilsynssager, som giver grundlag for nyheder. Men der er andre former for åbenhed, videndeling og dialog med omverdenen, der kan medvirke til at opfylde det især forebyggende formål med tilsynsarbejdet.

NYHED DEN 4. FEBRUAR 2016 PÅ OMBUDSMANDEN.DK

Ombudsmandens Børnekontor har besøgt 15-årig isolationsfængslet pige

Medarbejdere fra Ombudsmandens Børnekontor har sammen med repræsentanter for Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur besøgt en 15-årig pige, som har siddet isolationsfængslet siden 14. januar 2016. Isolationsfængsling af mindreårige sker yderst sjældent.

Formålet med tilsynsbesøget var at kontrollere, at pigen blev behandlet værdigt, hensynsfuldt og i overensstemmelse med sine rettigheder. Der var under besøget bl.a. fokus på pigens sundhedsmæssige forhold og hendes muligheder for beskæftigelse, fritidsaktiviteter og undervisning.

...

TILSYNSKONCEPT FRA 2012 BEKRÆFTET

Evalueringen har generelt bekræftet det hidtidige tilsynskoncept, som blev introduceret i 2012, og som dengang betød en grundlæggende ændret tilgang til arbejdet.

Formålet med ændringerne i 2012 var at koncentrere kræfterne om væsentlige og alvorlige forhold og sætte større fokus på generelle problemer som f.eks. sundhedsbetjeningen i alle landets fængsler snarere end helt institutionsspecifikke forhold såsom den fysiske indretning af et fængsel.

Der blev i 2012 fastlagt en række fokusområder, bl.a. magtanvendelse, relationer og sundhedsmæssige forhold, som udgør rygraden i et standardbesøg. Derudover blev det besluttet, at der hvert år skulle vælges et eller flere temaer på tværs af institutioner. I de forgangne år har vi offentliggjort rapporter om bl.a. forebyggelse af vold og trusler mellem brugere (tema i 2013) og sikringscelleanbringelser (tema i 2015).

Samtidig betød ændringerne i 2012, at vi bruger færre ressourcer på lange skriftlige forløb for til gengæld at kunne besøge flere steder i løbet af året og afslutte de enkelte sager hurtigere, primært baseret på mundtlig dialog.

Konklusionen af evalueringen i 2016 er, at konceptet fra 2012 grundlæggende fungerer efter hensigten og sikrer en effektiv udnyttelse af vores ressourcer til opgaven.

>>

NYHED DEN 20. SEPTEMBER 2016 PÅ OMBUDSMANDEN.DK

Udlændinge i Vridsløselille har fået markant bedre forhold

Efter ombudsmandens to tilsynsbesøg og dialog med de ansvarlige myndigheder er forholdene for udlændinge i Vridsløselille blevet markant forbedret.

Udlændingene er ikke længere låst inde i fængselsceller næsten døgnet rundt – de kan nu færdes og have samvær på fællesarealer.

Desuden har de fået en række aktivitetstilbud og mulighed for beskæftigelse.

"Disse mennesker var frihedsberøvet under unødvendigt strenge forhold, som for nogle kunne indebære skadevirkninger. Derfor er det godt, at myndighederne har reageret hurtigt og i hvert fald forbedret forholdene på en række væsentlige punkter", siger Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen. (...)

TILSYNSBESØG AFFØDER VIGTIGE UNDERSØGELSER

Det sker, at vi under besøg bliver opmærksomme på problemstillinger, som ikke kan klares på stedet, men kræver nærmere undersøgelser og opfølgning, der kan ende som selvstændige ombudsmandssager. Tilsynsbesøgene er således en vigtig kilde til undersøgelser rejst på ombudsmandens eget initiativ.

I 2016 har vi offentliggjort nyheder om flere sådanne undersøgelser, der er udsprunget af tilsynsbesøg, f.eks. på børneområdet om henholdsvis manglende handleplaner for anbragte børn (FOB 2016-44) og utilstrækkelig undervisning af anbragte børn (nyheder den 14. januar og 23. december 2016).

Tilsynsbesøg afsluttes i dag normalt med et forholdsvis kort brev fra ombudsmanden. Hvis besøgsholdet har fremsat mundtlige anbefalinger, vil de være sammenfattet i brevet. Hvis besøget har affødt særskilte undersøgelser, vil det som regel også fremgå af brevet. Det er disse breve, som fra i år som noget nyt løbende bliver offentliggjort på ombudsmanden.dk.

På den måde kan interesserede følge med i, hvilke institutioner ombudsmanden har besøgt, og hvad der kommer ud af besøgene. Offentliggørelse af brevene vil forhåbentlig også være med til at fremme effekten af anbefalinger, fordi pressen, civilsamfundet og – ikke mindst – de indsatte og brugerne får mulighed for at ”hjælpe” med håndhævelsen af anbefalingerne.

MØDER MED CIVILE ORGANISATIONER

Et andet initiativ i retning af større åbenhed og mere videndeling, som evalueringen lægger op til, er udarbejdelsen af et ”levende” katalog over standardanbefalinger. Det er tanken, at kataloget skal fungere dels som inspirationskilde, dels som generel retningslinje for institutioner og myndigheder.

Desuden vil ombudsmanden i bestræbelserne på øget åbenhed om tilsynsarbejdet fremover i højere grad inddrage organisationer fra civilsamfundet, både egentlige brugerorganisationer og organisationer, der arbejder med retssikkerhed og menneskerettigheder mere tværgående. Det vil ske ved typisk årlige møder, hvor der kan indhentes inspiration til tilsynsarbejdet og deles viden om ombudsmandens aktiviteter. Det første møde af denne slags fandt sted i maj 2016 med deltagelse af repræsentanter for knap 20 organisationer.

TILSYNSHOLD VIL I HØJERE GRAD OPSØGE BRUGERE

Når det gælder forberedelse og gennemførelse af besøgene, sker der en vigtig ændring med inspiration fra vores kolleger i de øvrige nordiske lande: Besøgsholdene vil fremover i højere grad selv udvælge, hvilke indsatte og beboere de ønsker at tale med. Det skal sikre, at besøgsholdene får et så retvisende og repræsentativt billede som muligt. F.eks. kan der være indsatte i fængsler, som ikke aktivt opsøger en samtale, men alligevel har vigtige informationer at dele med besøgsholdet. Det kunne være udlændinge, der ikke taler dansk, personer med handicap eller indsatte i strafcelle.

Praksis har hidtil været primært at få input fra brugere, der selv har bedt om at tale med ombudsmanden, hvis besøg på forhånd annonceres i institutionen. Der skal dog fortsat være opslag inden besøget, hvor brugerne orienteres om muligheden for en samtale. Et ønske om samtale skal som klar hovedregel imødekommes.

Den nye praksis med opsøgende samtaler med indsatte og brugere vil kræve mere tid. Derfor vil vi fremover gennemføre besøg af varierende omfang og intensitet, også kortere, mere koncentrerede besøg, så vi kan nå det samme antal besøg som hidtil.

Ombudsmanden har lagt den nye samlede tilsynsmanual på ombudsmanden.dk. Her kan man i detaljer læse, hvordan besøgene tilrettelægges og gennemføres.

TILSYN

- Voksenområdet
- Børneområdet

OMBUDSMANDENS TILSYN

Hvor Ombudsmanden gennemfører tilsynsbesøg i offentlige og private institutioner, især hvor mennesker er eller kan blive frihedsberøvet. Det kan f.eks. være fængsler, sociale institutioner og psykiatriske afdelinger.

Hvorfor Formålet med ombudsmandens tilsynsbesøg er at bidrage til at sikre, at mennesker, der opholder sig eller bor i institutioner, bliver behandlet værdigt, hensynfuldt og i overensstemmelse med deres rettigheder.

Tilsynsbesøgene foregår både efter ombudsmandsloven og efter den valgfri protokol til FN's Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenkelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf. Ombudsmanden er efter denne protokol udpeget til "national forebyggende mekanisme". Opgaven varetages i samarbejde med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder, som bidrager med lægefaglig og menneskeretlig ekspertise.

Ombudsmanden har et særligt ansvar for at beskytte børns rettigheder efter bl.a. FN's Børnekonvention.

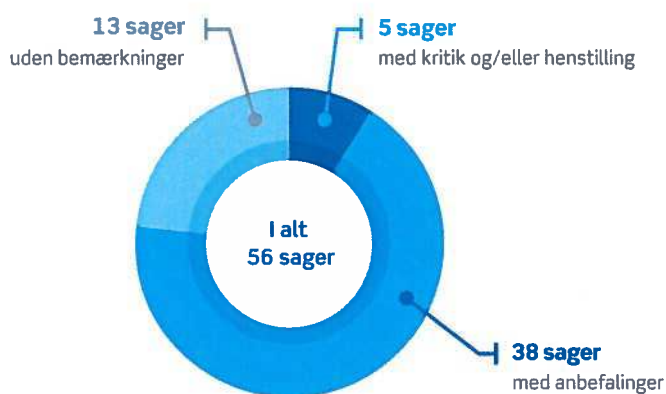
Hvordan Under tilsynsbesøgene giver ombudsmanden ofte institutionerne anbefalinger. Formålet med anbefalingerne vil typisk være at forbedre forholdene for brugerne af institutionerne, herunder justere forholdene for at få dem til at stemme overens med reglerne. Det kan også være for at forebygge f.eks. nedværdigende behandling.

Tilsynsbesøg kan også få ombudsmanden til at undersøge generelle problemer.

Hvem Tilsynsafdelingen varetager tilsynsbesøg på voksenområdet, mens Børnekontoret tager på tilsynsbesøg på børneområdet. En børnesagkyndig deltager i tilsynsbesøg på børneområdet og, hvis det vurderes at være relevant, i tilsynsbesøg på voksenområdet.

Normalt deltager en læge fra DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur, og ofte deltager en menneskerettighedsekspert fra Institut for Menneskerettigheder.

AFSLUTTEDE TILSYNSSAGER I 2016

På voksenområdet afsluttede ombudsmanden desuden:

14 sager med tilknytning til tilsynsområdet, som ombudsmanden havde rejst på eget initiativ. 7 sager førte til kritik eller henstilling.

29 sager om selvmordsforsøg, dødsfald mv. i kriminalforsorgens institutioner eller i politiets varetægt. Der blev givet kritik i 1 sag.

På børneområdet afsluttede ombudsmanden desuden:

22 sager med tilknytning til tilsynsområdet, som ombudsmanden havde rejst på eget initiativ. 8 sager førte til kritik.

Internationale aktiviteter

Der blev i 2016 holdt 3 møder med repræsentanter for de andre nordiske ombudsmænd og 8 møder med andre udenlandske ombudsmænd mfl. med dialog og erfaringsudveksling om tilsynsarbejdet.

Ombudsmanden holdt desuden i løbet af året møde med en repræsentant for FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) om sin tilsynsvirksomhed.

Andre aktiviteter

Ombudsmanden har i 2016 i samarbejde med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder gennemført en intern evaluering af sit koncept for tilsynsbesøg. Se ombudsmandens tilsynsmanual på ombudsmanden.dk under "Tilsynsbesøg mv.". Se desuden artiklen på side 66-71.

Som noget nyt inviterede ombudsmanden i 2016 repræsentanter for civilsamfundet til et informationsmøde om ombudsmandens tilsyn.

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende mfl. ²	Institutionstype og målgruppe
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Politiets venterum, navnlig til anholdte personers kortvarige ophold, mens nærmere afhøring afventes
	2	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Politiets venterum, navnlig til anholdte personers kortvarige ophold, mens nærmere afhøring afventes
	3	0	Arrest, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles, men også med afsnit for afsonere
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Politiets venterum, navnlig til anholdte personers kortvarige ophold, mens nærmere afhøring afventes
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	19	0	Lukket kriminalforsorgsinstitution for udlændinge, som er frihedsberøvet efter udlændingelovens regler
	34	0	Afdelinger i åbent fængsel, herunder kvindeafdeling

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ VOKSENOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
32	24. august	Aarhus Universitets-hospital, Risskov	✓		
33	29. august	Københavns Fængsler, Vestre Fængsel	✓	✓	
34	6. september	Asylcenter Herning	✓	✓	
35	28. september	Udrejsecenter Sjælsmark, Hørsholm	✓	✓	
36	4. oktober	Station Vest A/S, Brovst (uvarslet besøg)	✓	✓	
37	13. oktober	Alternativet, Hjørring ⁴			
38	26. oktober	Detentionen i Alberts-lund (uvarslet besøg)	✓	✓	
39	26. oktober	Detentionen i Næstved (uvarslet besøg)	✓	✓	
40	31. oktober	Udrejsecenter Kærshovedgård, Ikast	✓	✓	
I alt	40 besøg		DIGNITY deltog i 34 besøg	IMR deltog i 20 besøg	

- 4) Tilsynet blev gennemført under ledelse af landsdommer Henrik Bloch Andersen som sætteombudsmand, fordi ombudsmanden erklærede sig inhabil. Ombudsmandens kontor ydede sekretariatsbistand.
- 5) Begrebet "enkeltmandsprojekter" anvendes som samlebegreb for særlige botilbud til borgere med udfordringer, der gør, at de ikke kan rummes i andre specialiserede tilbud, men f.eks. kræver personale-normering på mindst 1:1.

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende mfl. ²	Institutionstype og målgruppe
	4	0	To sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	6	0	Arrestafdeling, navnlig for varetægtsfængslede indsatte, som er isoleret efter rettens bestemmelse, tvangsmæssigt eller frivilligt udelukket fra fællesskabet eller idømt strafcelle
	5	0	Opholdscenter for asylansøgere, som venter på, at deres sag bliver behandlet
	8	0	Udrejsecenter, navnlig for afviste asylansøgere, som skal udrejse
	4	0	Opholdssted for asylansøgere, som aktuelt ikke kan rummes i det ordinære asylsystem
	3	2	Enkeltmandsprojekter ⁵ i privat botilbud, især for voksne med væsentligt nedsat psykisk funktionsevne – ofte i kombination med andre problematikker
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	17	0	Udrejsecenter bl.a. for afviste asylansøgere
	239 samtaler	31 samtaler	

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE RESULTATER

Temaer

Hvert år vælger ombudsmanden i samarbejde med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder et eller flere temaer for Tilsynsafdelingens tilsynsbesøg.

Læs om temaer og se temarapporter på ombudsmanden.dk under "Tilsynsbesøg mv."

TEMA I 2016: KROPSVISITATION OG URINPRØVETAGNING

Ombudsmandens væsentligste konklusioner og anbefalinger

- Efter besøg i 24 institutioner i kriminalforsorgen, i psykiatrien og på det sociale område konkluderede ombudsmanden, at kropsvsitation og urinprøvetagning overordnet foregik efter reglerne og så vidt muligt blev gennemført på en værdig og respektfuld måde over for borgerne.
- På kriminalforsorgens område afdækkede besøgene et behov for at informere de indsatte bedre om, hvorfor og hvordan der foretages kropsvsitation og tages urinprøver, og om klagemuligheder. Ombudsmanden gav alle steder en eller flere anbefalinger herom.

Drøftelser med centrale myndigheder

Sikringscelleanbringelse: Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyste på et møde i forlængelse af ombudsmandens temarapport for 2015 om anbringelse i sikringscelle, at der var iværksat en række initiativer for at sikre, at reglerne bliver overholdt. Direktoratet havde bl.a. skrevet til kriminalforsorgsområderne og bedt om en særskilt plan for dette og udsendt en ny vejledning.

>>

Radikalisering: På sit årlige møde med Direktoratet for Kriminalforsorgen drøftede ombudsmanden procedurerne for indberetning af indsatte for radikalisering og ekstremisme med kriminalforsorgen. Ombudsmanden pegede på vigtigheden af, at de indsattes retssikkerhed sikres i den forbindelse. Ombudsmanden rejste efterfølgende på eget initiativ en sag om spørgsmålet. Sagen var ikke afsluttet ved årets udgang.

Forholdet mellem magt og omsorg: Ombudsmandens tema for 2015 om enkeltmandsprojekter på det sociale område afdækkede nogle dilemmaer, især om forholdet mellem magt og omsorg. Børne- og Socialministeriet tilkendegav på et møde, at reglerne om magtanvendelse vil få et servicetjek i 2017 – bl.a. med fokus på balancen mellem magt og omsorg. Ombudsmanden drøftede også sine fund med Sundheds- og Ældreministeriet, så de kunne indgå i fremtidige initiativer i forbindelse med sundhedsbehandlingen af varigt inhabile.

Asylcentre: Efter tilsynsbesøg i en række asylcentre drøftede ombudsmanden på et møde med Udlændingestyrelsen forskellige spørgsmål, som besøgene havde rejst, bl.a. om indkvarteringsforholdene nogle steder og om behovet for skriftlige instrukser til de ansatte om magtanvendelse og forebyggelse af vold og trusler. Udlændingestyrelsen tog ombudsmandens bemærkninger til efterretning og ville overveje spørgsmålene.

Sager (afsluttet i 2016) rejst efter tilsynsbesøg

Magtanvendelse i kriminalforsorgens pensioner: Under et tilsynsbesøg i en af kriminalforsorgens pensioner kom det frem, at der var blevet brugt magt og håndjern over for en beboer. Ombudsmanden rejste en sag om hjemmelsgrundlaget. Udgangen på sagen blev, at Direktoratet for Kriminalforsorgen ændrede sine administrative forskrifter. (FOB 2016-18).

>>

Undersøgelse af indsatte klager over overgreb: Under et tilsynsbesøg i en arrest fortalte en række indsatte, at en indsat var blevet skubbet flere gange af en fængselsbetjent. Ombudsmanden rejste en sag især om myndighedernes undersøgelse af hændelsen. Sagen blev afsluttet med kritik. Ombudsmanden bad samtidig Direktoratet for Kriminalforsorgen om at overveje at indsætte bestemmelser i sit regelsæt om undersøgelse af klager fra indsatte over overgreb – også på baggrund af to andre sager om samme emne, som ombudsmanden afsluttede i 2016. (FOB 2016-52).

Frihedsberøvede udlændinge: To tilsynsbesøg i en af kriminalforsorgens institutioner for udlændinge, som er frihedsberøvet efter udlændingelovens regler, gav ombudsmanden anledning til alvorlig bekymring. Ombudsmanden gik derfor i dialog med Direktoratet for Kriminalforsorgen. Forholdene for de frihedsberøvede blev herefter ændret og forbedret på en række væsentlige punkter. (FOB 2016-56).

Kriminalforsorgen i Grønland: I forlængelse af tilsynsbesøg i fire grønlandske anstalter for domfældte stillede ombudsmanden spørgsmål bl.a. om håndteringen af mindreårige og kvinder og om magtanvendelse. Sagen blev afsluttet med kritik. Samtidig noterede ombudsmanden sig, at Justitsministeriet havde oplyst, at der ved næste lovændring ville blive taget initiativ til at ændre den grønlandske kriminallovs regler om brug af magt.

Detentionsanbringelse: Uanmeldte tilsynsbesøg i to af politiets detentioner førte til kritik, bl.a. af at politiets detentionsrapporter generelt var mangelfulde. Ombudsmanden noterede sig samtidig, at politiet havde iværksat en række tiltag for at sikre, at lignende mangler blev undgået i fremtiden, og at Rigspolitiet ville følge op på effekten af tiltagene. (FOB 2016-21).

>>

Anvendelse af særlige seler mv.: Et tilsynsbesøg i et kommunalt botilbud gav tvivl om hjemlen til at bruge forskellige typer af seler og andre beskyttelsesforanstaltninger over for en beboer. Ombudsmanden rejste derfor en sag over for kommunen. Da kommunen senere oplyste, at den var ophørt med at bruge selerne mv., afsluttede ombudsmanden sin behandling af sagen.

Mundtlige anbefalinger til institutionens ledelse

Kropsvisitation og urinprøvetagning: I kriminalforsorgen blev der givet anbefalinger om bl.a. øget information til de indsatte og øget ledelsesmæssig opfølgning i forbindelse med kropsvisitation og urinprøvetagning. Flere steder i psykiatrien blev ledelsen anbefalet at ændre informationsmateriale og interne instrukser, så det, der står, er i overensstemmelse med gældende regler.

Magtanvendelse: Flere steder blev ledelsen anbefalet at udarbejde, revidere eller udbygge instrukser om magtanvendelse.

Peberspray: Flere steder i kriminalforsorgen blev ledelsen anbefalet at sikre, at den fornødne bemyndigelse foreligger, når personalet bærer peberspray.

Tvang: Flere steder blev der givet anbefalinger om indholdet af de systematiske eftersamtaler efter anvendt tvang i psykiatrien, herunder om at forbedre dokumentationen i den forbindelse.

Vold og trusler: Flere steder blev ledelsen anbefalet at indføre eller udbygge politikker om vold og trusler mellem brugerne.

Medicinhåndtering mv.: Flere steder i kriminalforsorgen og på det sociale område blev det anbefalet at udarbejde eller justere instrukser om medicinhåndtering mv. Desuden blev der flere steder givet anbefalinger om opbevaring af medicin, systematisk gennemgang af medicinskabet, fokus på utilsigtede hændelser og om de indsattes kontakt med lægen.

Beskæftigelse og fritid: Enkelte steder blev der givet anbefalinger vedrørende de konkrete beskæftigelses-/aktivitetstilbud for brugerne, f.eks. om at forbedre brugerne muligheder for at træne.

Detentionsanbringelse: Enkelte steder blev ledelsen anbefalet at forbedre tilsynet med de detentionsanbragte, og flere steder blev der givet anbefalinger om formelle forhold, herunder om dokumentationen i detentionsrapporter.

—

TILSYN BØRNEOMRÅDET

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ BØRNEOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
1	12. januar	Afdeling for Børne- og Ungdomspsykiatri, Roskilde			
2	12. januar	Skolen på Afdeling for Børne- og Ungdomspsykiatri, Roskilde			
3		15-årig isolationsfængslet pige	✓	✓	
4	22.-23. februar	Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Afdeling Bispebjerg, København	✓	✓	
5	22.-23. februar	Skolen på Afdeling Bispebjerg, København	✓	✓	
6	14.-15. marts	Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Risskov			
7	14.-15. marts	Skolen på Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Risskov			
8	24.-25. maj	Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Afdeling Glostrup		✓	

- 1) Antallet af børn og unge, som besøgsholdene havde samtaler med.
- 2) Antallet af forældre, patientrådgivere og personlige repræsentanter, som besøgsholdene havde samtaler med.

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende mfl. ²	Institutionstype og målgruppe
	4	8	Tre sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	1	0	Isolationsfængsling af mindreårig
	9	13	Tre sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	3	3	Tre sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	4	3	Fire sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter og et sengeafsnit for både almenpsykiatriske og retspsykiatriske patienter

¹) Samtaler med brugere og pårørende mfl. på den psykiatriske afdeling angik også skolen.

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ BØRNEOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
9	24.-25. maj	Skolen på Afdeling Glostrup		✓	
10	3.-4. oktober	Børne- og Ungdomspsykiatri Odense			
11	3.-4. oktober	Skolen på Børne- og Ungdomspsykiatri Odense			
12	31. oktober – 1. november	Aalborg Universitets-hospital, Psykiatrien, Klinik Børn og Unge	✓	✓	
13	31. oktober – 1. november	Skolen på Klinik Børn og Unge, Aalborg	✓	✓	
14	24.-25. november	Børnecenter Hundstrup, Vester Skerninge	✓	✓	
I alt	14 besøg		DIGNITY deltog i 6 besøg	IMR deltog i 8 besøg	

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende mfl. ²	Institutionstype og målgruppe
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	2	4	Et sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	4	6	Et sengeafsnit for almenpsykiatriske patienter
	*	*	Skole med sygehusundervisning af patienter i den undervisningspligtige alder
	13	2	Asylcenter for uledsagede mindreårige asylansøgere
	40 samtaler	39 samtaler	

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE RESULTATER

Temaer

Hvert år vælger ombudsmanden i samarbejde med DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder et tema for Børnekontorets tilsynsbesøg.

Læs om temaer og se temarapporter på ombudsmanden.dk under "Tilsynsbesøg mv."

TEMA I 2016: BØRN OG UNGE I PSYKIATRIEN MED FOKUS PÅ

- fiksering
- undervisning
- inddragelse og medbestemmelse

Ombudsmandens væsentligste konklusioner og anbefalinger

- Ombudsmanden konstaterede, at børnene og de unge på psykiatriske afdelinger blev inddraget i at udarbejde individuelle/personlige strategier for at forebygge selvskaade.
- Ombudsmanden konstaterede, at undervisningen blev prioriteret som en vigtig del af børnenes og de unges behandling, og at undervisningen blev tilrettelagt efter samråd med børnene og de unge.
- Der var behov for, at afdelingerne forbedrede informationen til forældremyndighedens indehaver om, at forældrene kan lade være med at tage stilling til brug af tvang eller magtanvendelse over for deres børn under 15 år. Ombudsmanden gav anbefalinger om dette alle steder.

>>

Drøftelser med centrale myndigheder

Overgreb: Social- og Børneministeriet og Socialstyrelsen oplyste på et møde, at styrelsen havde sat flere initiativer i værk for at forebygge seksuelle overgreb i handicapinstitutioner for børn og unge. Baggrunden var bl.a. overgrebspakken i 2013 og ombudsmandens generelle anbefaling i temarapport for 2015 om at udarbejde retningslinjer for, hvordan handicapinstitutioner forebygger seksuelle overgreb, og hvilken fremgangsmåde institutionerne følger ved mistanke om overgreb. Styrelsen var i gang med at udvikle en håndbog og havde igangsat en undersøgelse, som SFI foretog.

IT-hjælpe midler: På et møde med Social- og Børneministeriet og Socialstyrelsen blev det drøftet, om der var behov for at udbrede kendskabet til de IT-hjælpe midler, der kan understøtte kommunikationen for børn og unge med begrænset eller intet verbalt sprog. Det skete på baggrund af ombudsmandens temarapport for 2015 om børn og unge på handicapinstitutioner. Myndighederne oplyste, at der lanceres en vidensportal om alternative kommunikationshjælpe midler, og at IT-hjælpe midler vil indgå i en håndbog.

Sundhed: Ombudsmanden spurgte på et møde Udlændingestyrelsen, om asylcentre var fuldt opmærksomme på, at asylansøgere børn som udgangspunkt gives samme ret til forebyggende sundhedsordninger og sundhedsydelser som herboende børn. Styrelsen ville følge op på dette.

Magtanvendelse: På et møde med Udlændingestyrelsen rejste ombudsmanden spørgsmålet om, hvordan det sikres, at asylcentre kender reglerne for brug af magt over for børn og unge. Styrelsen havde talt med centrene om dette og ville nu følge yderligere op.

Sager (afsluttet i 2016) rejst efter tilsynsbesøg

Handleplaner: Ombudsmanden rejste efter tilsynsbesøg en række sager om, at anbragte børn og unge manglede handleplaner. 7 ud af 13 sager blev afsluttet med kritik. (FOB 2016-44).

Interne skoler: Efter tilsynsbesøg undersøgte ombudsmanden undervisningen i 4 interne skoler på anbringelsessteder for børn og unge. Ombudsmanden kritiserede, at 3 skoler ikke tilbød eleverne undervisning i den fulde fagrække, og at 2 skoler ikke fulgte reglen om, at elever kun må fritages for undervisning i et eller flere fag ud fra en konkret pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev. I 2 sager blev der givet henstilling. (Nyhed den 14. januar 2016).

Tilsyn med undervisning: Ombudsmanden undersøgte efter tilsynsbesøg 3 kommuners tilsyn med undervisningen i interne skoler på anbringelsessteder for børn og unge. En sag blev afsluttet med kritik. Efter henvendelse fra ombudsmanden indskærpede Undervisningsministeriet over for samtlige landets kommuner reglerne om undervisning af anbragte børn og unge i interne skoler. Desuden indskærpede ministeriet, at kommunerne har pligt til at føre tilsyn med undervisningen. (Nyheder den 14. januar og 23. december 2016).

Mundtlige anbefalinger til institutionens ledelse

Tvang: Psykiatriske afdelinger blev anbefalet, at afdelingen sørgede for fast at informere forældremyndighedens indehaver om, at forældrene kan lade være med at tage stilling til brug af tvang eller magtanvendelse over for deres børn under 15 år. Nogle afdelinger blev anbefalet at have skriftlig information om dette.

>>

Dokumentation: Psykiatriske afdelinger blev anbefalet at være mere omhyggelige med at udfylde tvangsprotokoller. Det blev også anbefalet, at afdelingen sørger for at skrive navnene på det personale, der deltager i tvangsfiksering, ind i tvangsprotokollen.

Undervisning: Flere steder blev det anbefalet, at skolen på den psykiatriske afdeling justerede sin praksis, så undervisningen blev tilrettelagt efter samråd med forældrene. Desuden blev det anbefalet at sikre, at den, der står for sygeundervisningen, indhenter oplysning om elevens hidtidige undervisning.

Inddragelse og medbestemmelse: Det blev anbefalet at sikre, at patienten bliver dels inddraget og hørt om behandlingsplanens indhold, dels hørt om forhåndstilkendegivelser. Det blev også anbefalet at sikre, at eftersamtaler tilbydes til patienter og til forældre, der har givet samtykke til behandlingen af deres børn under 15 år.

Rettigheder: Der blev givet anbefalinger om, at afdelingen overvejede at udarbejde skriftligt materiale med information om de rettigheder, børn og unge har i psykiatrien, som sprogligt er målrettet børn og unge, og som eventuelt er aldersopdelt.

Magtanvendelse: Et asylcenter blev anbefalet at være opmærksom på, at det kun er straffelovens regler om nødværge og nødret, der gælder ved magtanvendelse – og ikke servicelovens regler. Asylcentret blev også anbefalet at udarbejde retningslinjer for brug af magt.

Sundhed: Et asylcenter blev anbefalet at sikre sig, at sundhedstilbuddet fremadrettet lever op til reglerne, herunder at asylansøgerbørn som udgangspunkt gives samme ret til forebyggende sundhedsordninger og sundhedsmæssige ydelser som herboende børn.

>>

Husorden: Et asylcenter blev anbefalet at få husordenen oversat til andre relevante sprog end engelsk. Psykiatriske afdelinger blev anbefalet at overveje, om den praksis, der blev beskrevet i husordenen om erstatning (hvorefter afdelingen ikke kunne ifalde erstatningsansvar), var retvisende.

Beboerråd: Et asylcenter blev anbefalet at bistå beboerne med at etablere et beboerråd.

Andre resultater

Voksenansvarsloven: I 2016 vedtog Folketinget lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge. Loven bygger i vidt omfang på anbefalinger fra Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge, som blev nedsat, efter at ombudsmanden på baggrund af tilsynsbesøg havde rejst spørgsmål om reglerne om magtanvendelse.

TILSYN
HANDICAPOMRÅDET

TILGÆNGELIGHEDSTILSYN

- Hvor** Ombudsmanden gennemfører tilsyn med tilgængeligheden til offentlige bygninger. Det kan f.eks. være folkeskoler, uddannelsesinstitutioner, rådhus, biblioteker, hospitaler og afstemningssteder.
- Hvorfor** Folketinget har anmodet ombudsmanden om at følge udviklingen i ligebehandling af mennesker med handicap. I den forbindelse foretager ombudsmanden bl.a. tilsyn med den fysiske tilgængelighed for mennesker med handicap. Formålet er at undersøge, om de regler, der skal sikre, at offentlige bygninger er tilgængelige for alle, bliver overholdt.
- Hvordan** Under tilsynsbesøgene bliver ombudsmandens medarbejdere vist rundt i bygningerne. Ombudsmandens medarbejdere har måleudstyr med for at tjekke, om f.eks. ramper for kørestolsbrugere har en hældningsgrad, som stemmer overens med byggereglerne.
- Hvem** Tilsynsafdelingen varetager tilgængelighedstilsynene. En kørestolsbruger, der er konsulent for ombudsmanden, deltager i besøgene. Desuden har ombudsmandens børnesagkyndige deltaget ved besøg på folkeskoler.

GENNEMFØRTE TILGÆNGELIGHEDSTILSYN I 2016

Dato	Institution	Type
30. marts	Brændkjærskolen, Kolding	Folkeskole med specialcenter
28. september	Rosengårdskolen, Odense	Folkeskole med specialafdeling

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE RESULTATER I 2016

Hvad førte tilgængelighedstilsynene til?

Tilgængelighedstilsynet på Brændkjærskolen førte bl.a. til en række anbefalinger om parkerings- og adgangsforhold og skiltning. Ombudsmanden anbefalede også, at man ved en fremtidig renovering etablerer legearealer, der er mere tilgængelige for elever med bevægelseshandicap, og ved en fremtidig renovering af bruserummet og saunaen etablerer bredere dør og sænker dørtrinnet, så også kørestolsbrugere kan få adgang.

Sagen om tilgængelighedstilsynet på Rosengårdskolen var ikke endeligt afsluttet ved redaktionens slutning.

I 2016 afsluttede ombudsmanden desuden en sag om et tilgængelighedstilsyn på Skovvangskolen i Allerød, som blev gennemført i 2015. Tilsynet førte til en række anbefalinger, bl.a. om adgangsforhold, skiltning og afskærmning. Det blev også under henvisning til bl.a. FN's Handicapkonvention og FN's Børnekonvention anbefalet, at der på en udendørs legeplads blev etableret legefaciliteter for skolens elever med forskellige former for bevægelseshandicap. Derudover henstillede ombudsmanden, at skolen og Allerød Kommune ved førstkommende lejlighed sikrede tilgængelighed for elever med bevægelseshandicap til skolens faglokaler.

>>

Flere oplysninger om ombudsmandens arbejde med ligebehandling af mennesker med handicap og ombudsmandens rapporter om tilgængelighedstilsyn kan findes på ombudsmanden.dk/handicap.

Andre aktiviteter

Handicaptilgængelighed til togstationer: Sagen, som var rejst på ombudsmandens eget initiativ, blev afsluttet i 2016 og omfattede 13 fjern- og regionalstationer rundt om i landet, hvor der kun var adgang til perronen via en trappe fra tunnel eller bro.

På baggrund af svar fra Transportministeriet (nu Transport-, Bygnings- og Boligministeriet) konstaterede ombudsmanden bl.a., at der på 12 af stationerne fortsat var væsentlige hindringer for tilgængeligheden for mennesker med bevægelseshandicap. Efter lovgivningen, herunder den relevante EU-lovgivning, kunne der ikke stilles krav om, at der bliver etableret elevatorer eller ramper på de 12 stationer, men ombudsmanden anså det for meget væsentligt, at der i overensstemmelse med bl.a. FN's Handicapkonvention fortsat arbejdes på at forbedre tilgængeligheden til togstationer.

Møder: Ombudsmanden samarbejder med Institut for Menneskerettigheder og Det Centrale Handicapråd om at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af FN's Handicapkonvention. Som led i dette samarbejde holdt ombudsmanden i 2016 to møder med disse institutioner.

TILSYN
TVANGSUDSENDELSER

TILSYN MED TVANGSUDBENDELSE

Hvad Ombudsmanden fører tilsyn med politiets tvangsmæssige udsendelser af udenlandske statsborgere, som ikke har lovligt ophold i Danmark.

Hvorfor Formålet med tilsynet er særligt at påse, at politiets virksomhed foretages med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse. Ombudsmanden bedømmer således, om politiet følger gældende ret – herunder EU-retten og internationale menneskerettighedskonventioner – og god forvaltningsskik.

Hvordan Tilsynet omfatter tiden fra beslutningen om tvangsmæssig udsendelse, og frem til udsendelsen er gennemført.

Folketingets Ombudsmand gennemgår indberetninger fra politiet og et antal afsluttede udsendelsessager. Medarbejdere fra ombudsmanden deltager endvidere i konkrete udsendelser.

Ombudsmandens tilsyn er koncentreret om følgende opmærksomhedspunkter: brug af magt, adskillelse af familier, udsatte grupper, f.eks. personer med helbredsproblemer, forudgående kontakt og information, sikkerhedsvurderingen forud for udsendelse, afbrudte udsendelser og udsendelsesrapporten.

Hvem Tilsynsafdelingen varetager tilsynet med de tvangsmæssige udsendelser.

Læs mere om ombudsmandens tilsyn med tvangsmæssige udsendelser på ombudsmanden.dk/udsendelser.

TILSYN MED TVANGSUDESENDELSER I 2016^{1,2}

Dato	Antal personer	Brug af magt?	Udsendelse gennemført?
8. februar	1	Ja	Ja
17. februar	4	Nej	Ja
20. marts	1	Nej	Ja
13. april	1	Nej	Nej
14. juni	1	Ja	Nej
6. september	1	Ja	Nej
13. september	4	Ja	Ja (delvist)
14. september	1	Ja	Ja
22. september	1	Ja	Ja
18. oktober	2	Nej	Ja

- 1) Udsendelse af udlændinge, der ikke udrejser frivilligt, kan enten ske ved en *påset udrejse*, hvor politiet overvåger udrejsen af landet, f.eks. ombordstigning i et fly, eller ved *ledsaget udrejse*, hvor politiet ledsager udlændingen ud af landet til udlændingens hjemland eller et tredjeland, hvor udlændingen har ret til at opholde sig. Samtlige udsendelser, som ombudsmanden fulgte i 2016, var ledsagede udrejser.
- 2) Udsendelserne i 2016, som ombudsmanden førte tilsyn med, gik bl.a. til følgende lande: Tunesien, Nigeria, Afghanistan, Libyen, Japan, Den Demokratiske Republik Congo og Kina.
- 3) En bodycuff er en type fikseringsbælte, hvor håndled, arme, knæ og ankler kan fastspændes ved hjælp af velcrolukning/kliklås.

Kommentarer

Tvangsudsendelse med rutefly af en 31-årig mand. Der blev anvendt magt i form af fikseringsbælte med fastspændte hænder. Tvangsudsendelsen blev kun delvist fulgt af en medarbejder fra ombudsmanden, idet der blev ført tilsyn med forløbet, fra politiet hentede udlændingen, til ombordstigning i lufthavnen.

Tvangsudsendelse af tre mænd i alderen 23-32 år og en 40-årig kvinde. Tvangsudsendelsen var delvist arrangeret af EU's grænseagentur, Frontex.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 32-årig mand.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 26-årig mand.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 69-årig mand. Der blev anvendt magt i form af bodycuff³ med fastspændte hænder og håndkraft.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 37-årig mand. Der blev anvendt magt i form af håndkraft og bodycuff med fastspændte arme og hænder samt begrænsning af det ene bens bevægelighed. Sagen var ikke afsluttet ved redaktionens slutning.

Tvangsudsendelse med chartret fly af en 21-årig mand og en familie bestående af en mand på 31 år, en kvinde på 29 år og en søn på tre år. Over for den 21-årige mand blev der anvendt magt i form af håndkraft, hjelm og bodycuff med fastspændte arme, hænder og ben. Over for den 31-årige mand blev der anvendt magt i form af håndkraft, hjelm og bodycuff med fastspændte hænder. Over for den 29-årige kvinde blev der anvendt magt i form af håndkraft og bodycuff med fastspændte hænder. Sagen var ikke afsluttet ved redaktionens slutning.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 42-årig kvinde. Der blev anvendt magt i form af håndkraft og bodycuff med fastspændte hænder. Derudover blev kvinden iført en voksenble. Tvangsudsendelsen blev kun delvist fulgt af en medarbejder fra ombudsmanden, idet der blev ført tilsyn med forløbet, fra politiet hentede kvinden, til ombordstigning i lufthavnen. Sagen var ikke afsluttet ved redaktionens slutning.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 26-årig mand. Der blev anvendt magt i form af håndkraft. Tvangsudsendelsen blev kun delvist fulgt af en medarbejder fra ombudsmanden, idet der blev ført tilsyn med forløbet, fra politiet hentede udlændingen, til ombordstigning i lufthavnen.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 58-årig mand og en 60-årige kvinde.

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE AKTIVITETER I 2016

Konkrete udsendelser

Ombudsmanden var til stede ved 10 tvangsudsendelser af udlændinge i 2016. I ingen af de 7 sager, som ombudsmanden afsluttede i 2016, udtalte ombudsmanden kritik af politiets arbejde. Ombudsmanden vurderede, at udsendelserne foregik inden for danske og internationale rammer, herunder med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse. Derudover havde ombudsmanden ikke bemærkninger til dokumentationen i sagerne. 3 af udsendelsessagerne var ikke afsluttet ved redaktionens slutning.

Drøftelser

Ombudsmanden har i 2016 afholdt dialogmøder med Rigspolitiet, Nationalt Udlændingecenter og Nordsjællands Politi, Udlændingecenter Nordsjælland, om ombudsmandens tilsyn med politiets tvangsudsendelser. Derudover har der været afholdt møder med Dansk Flygtningehjælp og det daværende Udlændinge-, Integrations- og Boligministerium.

Internationalt samarbejde

Ombudsmanden deltog i 2016 i to europæiske workshops om tvangsudsendelser. Ombudsmanden har endvidere deltaget i et europæisk kursus om tilsyn med tvangsudsendelser.

SAG NR. 16/04738

To unge mænd klagede til ombudsmanden over, at en klipning var gået så galt, at de begge havde været nødt til at købe kasketter, som de kunne gå med. De havde slet ikke fået den frisure, de havde bedt om.

En af ombudsmandens medarbejdere ringede til den ene af de unge mænd og forklarede, at det ikke var en sag, som ombudsmanden kunne hjælpe dem med. De kunne i stedet prøve at ringe til Forbrugerhotlinen, som vejleder om forbrugerforhold.

Den unge mand oplyste, at de ikke havde brug for et skriftligt svar fra ombudsmanden, og sagen blev derfor afsluttet på baggrund af telefonsamtalen.

Det sker, at Folketingets Ombudsmand bliver forvekslet med Forbrugerombudsmanden af borgere, som vil klage over varer eller tjenesteydelser.

SAG NR. 16/00597

"Hvad handler klagen om?", må ombudsmanden nu og da spørge. En borger videresendte en afgørelse fra Statsforvaltningen om afslag på navneændring, men han havde ikke vedlagt en klage til ombudsmanden. Ofte beder ombudsmanden i den situation borgeren om at skrive, hvad han eller hun nærmere er utilfreds med. I denne sag afviste ombudsmanden dog henvendelsen uden videre, fordi det fremgik, at borgeren i første omgang kunne klage til Ankestyrelsens Familieretsafdeling.

I 2016 afsluttede ombudsmanden 252 sager, fordi det ikke var muligt at afklare, hvad der blev klaget over, eller fordi klagen blev tilbagekaldt.

SAG NR. 16/00271

En journalist havde bedt Miljø- og Fødevareministeriet om aktindsigt i dokumenter om udflytning af statslige arbejdspladser. I de dokumenter, journalisten fik udleveret, var en række oplysninger streget over, fordi ministeriet vurderede, at oplysningerne var undtaget fra aktindsigt.

Journalisten klagede til ombudsmanden, som sendte nogle spørgsmål til ministeriet. Ombudsmanden skrev samtidig til ministeriet, at ombudsmanden gerne deltog i et møde om sagen, hvis ministeriet ønskede det.

Der blev efterfølgende holdt et møde med deltagelse af medarbejdere fra henholdsvis ombudsmandsinstitutionen og Miljø- og Fødevareministeriet.

Efter mødet meddelte ministeriet, at det var blevet besluttet at genoptage sagen og træffe en ny afgørelse. De oplysninger, som ministeriet tidligere havde holdt tilbage, blev nu udleveret til journalisten.

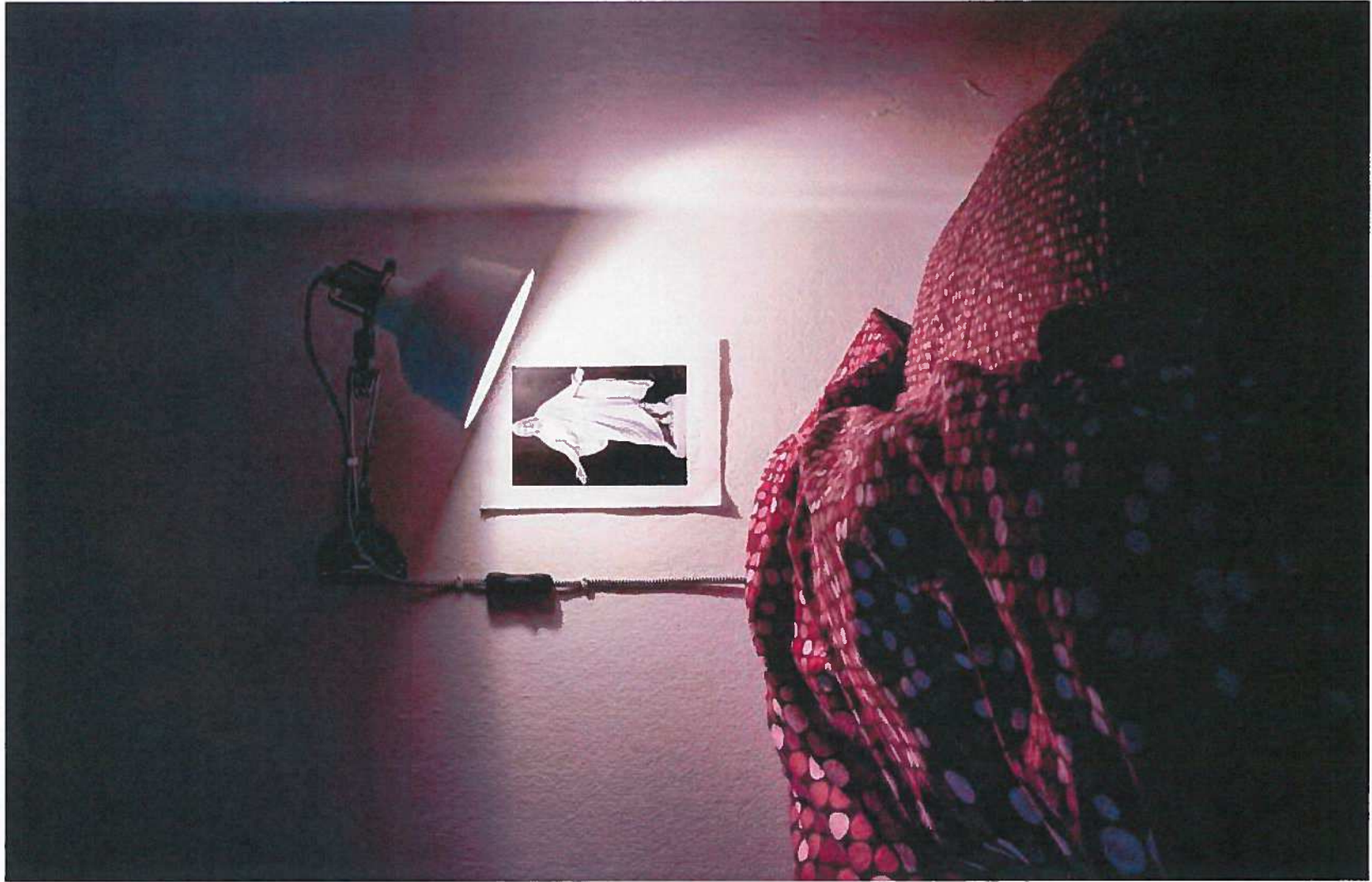
Ombudsmanden og hans medarbejdere mødes jævnligt med myndigheder for at drøfte konkrete sager. Ombudsmanden holder også faste årlige møder med nogle af de myndigheder, institutionen har mest kontakt med, f.eks. Ankestyrelsen og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

SAG NR. 16/00356

En mand hængte sig på en lukket psykiatrisk afdeling, samme dag som han havde været i retten og fået en behandlingsdom. Det fik regionen til at sætte en intern undersøgelse i gang, kunne ombudsmanden læse i dagspressen.

Ombudsmanden bad regionen om at få resultatet af undersøgelsen. Efter at have læst den ønskede ombudsmanden at få flere oplysninger i sagen. Men regionen ville ikke udlevere oplysningerne, fordi de var fortrolige. Ombudsmanden skrev til regionen og redegjorde for reglerne for at give oplysninger videre til ombudsmanden. Ombudsmanden forklarede også, at han selv og hans medarbejdere har tavshedspligt. Herefter udleverede regionen oplysningerne til ombudsmanden.

Ombudsmanden har krav på adgang til alle dokumenter hos en myndighed.

Å R E T K O R T

2016

ÅRET I TAL

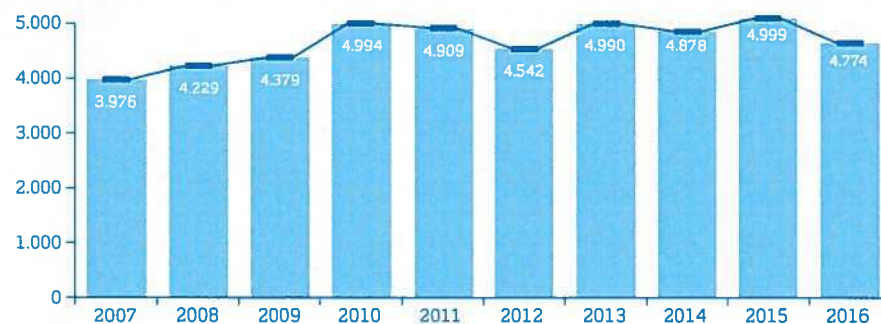
De følgende sider indeholder hovedtal for ombudsmandens sagsbehandling i 2016. På ombudsmanden.dk findes nærmere information om ombudsmandens arbejde og om de regler, der gælder for ombudsmandens virksomhed.

NYE SAGER

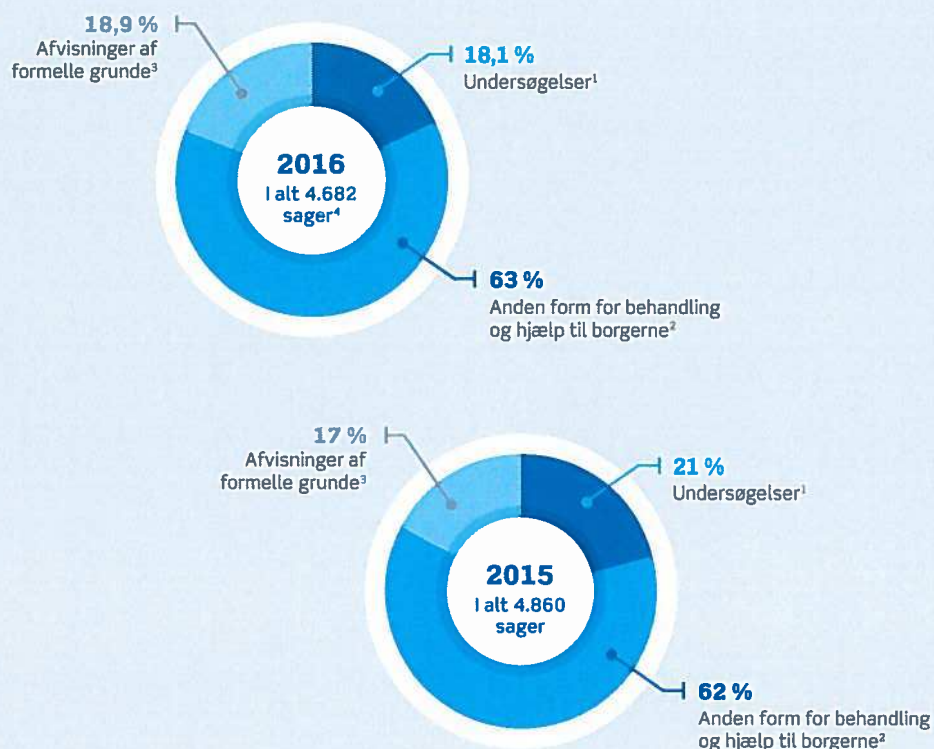
Sager oprettet i 2016 ¹	
Klagesager	4.525
Sager rejst på eget initiativ	180
Tilsynssager ²	69
Total	4.774

- 1) Inkluderer ikke administrationssager, herunder sager om indsigt i ombudsmandens sager, sager i forbindelse med internationalt samarbejde, sager om ombudsmandens arbejde og sager indhentet i forbindelse med generelle undersøgelser af myndigheders sagsbehandling mv. rejst på ombudsmandens eget initiativ.
- 2) Omfatter tilsyn på voksenområdet, tilsyn på børneområdet, tilgængelighedstilsyn på handicapområdet og tilsyn med tvangsudsendelser af udlændinge. Se side 66-108 om ombudsmandens tilsynsvirksomhed.

Udvikling i sagstal

AFSLUTTEDE SAGER

- 1) Hovedgruppen "Undersøgelser" omfatter sager, hvor ombudsmanden har foretaget undersøgelser og vurderinger, herunder de sager, hvor der er foretaget en tilbundsgående undersøgelse med forudgående høring af de involverede myndigheder.
- 2) Kategorien "Anden form for behandling og hjælp til borgerne" omfatter sager, som ombudsmanden har behandlet på en anden måde end ved at gennemføre undersøgelser. F.eks. ved at vejlede borgeren eller ved at sende sagen videre til myndighederne – f.eks. som en klage, for at borgeren kunne få en uddybende begrundelse for en afgørelse, eller for at få fremskyndet myndighedernes behandling af sagen.
- 3) Sager afvises af formelle grunde, f.eks. hvis ombudsmanden ikke er kompetent over for den myndighed mv., som klagen angår, hvis klagen er forældet i forhold til ombudsmandsloven, eller hvis en klagemulighed ikke er udnyttet og ikke længere kan udnyttes. Se tabellen på side 117.
- 4) Hertil kommer 30 konkrete sager, der blev gennemgået i forbindelse med en generel undersøgelse af ministeriernes anvendelse af offentlighedslovens bestemmelser om ministerbetjening og meroffentlighed, som ombudsmanden afsluttede i 2016.

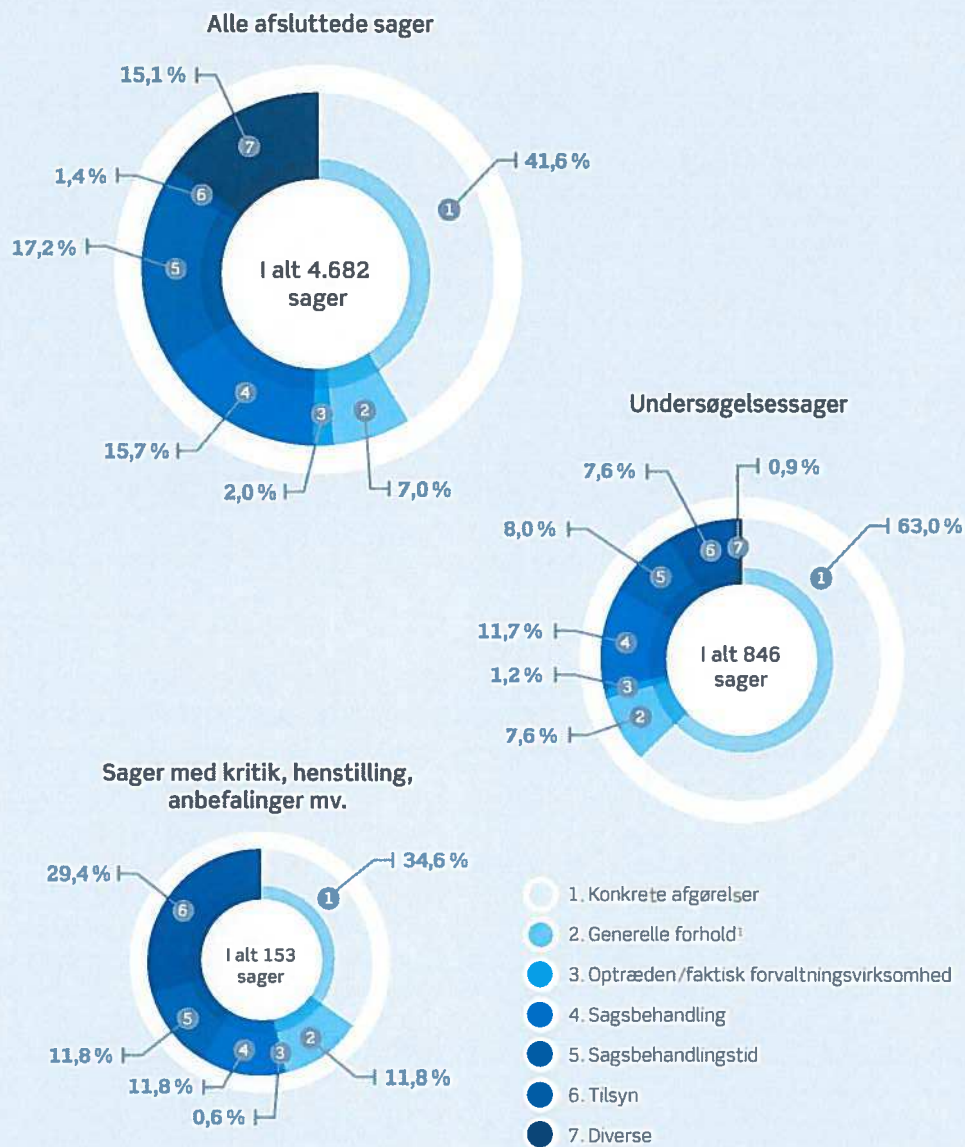
HVAD ENDTE SAGERNE MED?

Afsluttede sager i alt	
1. Undersøgelser	
1. Fulde undersøgelser	254
– heraf med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	153
2. Afkortede undersøgelser ¹	592
Undersøgelser, i alt	846
2. Anden form for behandling og hjælp til borgerne	
1. Forskellige former for intervention i sager, hvor mulighederne for behandling af sagerne hos myndighederne ikke var udtømt	1.740
– heraf sager videresendt til myndigheder	1.061
2. Ombudsmandens gennemgang af sagerne førte ikke til nærmere undersøgelser	764
3. Besvarelse af forespørgsler, vejledning mv.	448
Anden form for behandling og hjælp til borgerne, i alt	2.952
3. Afvisninger af formelle grunde	
1. Klagerne var indgivet for sent til ombudsmanden	113
2. Mulighederne for at klage til myndighederne var ikke udnyttet – og kunne ikke længere udnyttes	46
3. Sagerne angik domstole, dommere eller forhold, som var eller kunne forventes bedømt af domstolene, og faldt dermed uden for ombudsmandens kompetence	116
4. Sagerne angik forhold vedrørende Folketinget, herunder lovgivningsspørgsmål, og faldt dermed uden for ombudsmandens kompetence	78
5. Klagerne vedrørte andre forhold uden for ombudsmandens kompetence, herunder private retsforhold	240
6. Klagerne blev ikke præciseret tilstrækkeligt til, at de kunne behandles, eller klagerne blev tilbagekaldt	252
7. Ombudsmanden erklærede sig inhabil	8
8. Henvendelserne var anonyme	31
Afvisninger af formelle grunde, i alt	884
Total (1-3)	4.682

- 1) Afkortede undersøgelser omfatter især sager, hvor ombudsmanden har undersøgt en klage, men uden at høre myndighederne, fordi der ikke var udsigt til, at han kunne give kritik eller henstilling. Til kategorien regnes bl.a. også sager, som myndighederne har genoptaget, efter at ombudsmanden har bedt om en udtalelse.

HVAD HANDLEDE SAGERNE OM?

1) Generelle forhold omfatter f.eks. de overordnede forhold på en institution, om en bekendtgørelse har hjemmel i loven, eller om en myndigheds generelle praksis på et bestemt område er i orden.

HVILKE MYNDIGHEDER MV. VAR INVOLVERET?

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			

A. Statslige myndigheder mv. (omfattet af ombudsmandens kompetence)

a. Beskæftigelsesministeriet

Departementet	0	4	9	4	17
Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring	1	1	52	9	63
Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP)	0	0	1	2	3
Arbejds miljøklagenævnet	0	0	1	0	1
Arbejdstilsynet	0	0	5	0	5
Ankenævnet for ATP	0	9	2	1	12
Center for Klager om Arbejdsløshedsforsikring	0	1	0	0	1
Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø	0	0	1	0	1
Ligebehandlingsnævnet	0	1	5	0	6
Lønmodtagernes Dyrtidsfond	0	2	1	0	3
Lønmodtagernes Garantifond	0	0	1	0	1
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	0	0	4	1	5
I alt	1	18	82	17	118

b. Børne- og Socialministeriet

Departementet	1	2	8	1	12
Psykolognævnet	0	1	2	0	3
Statsforvaltningen ²	1	11	104	12	128
I alt	2	14	114	13	143

- 1) Tabellens del A er overordnet inddelt efter de ministerier, der eksisterede ved årets udgang. Afsluttede sager vedrørende myndigheder, som er flyttet til et andet ressortområde, nedlagt eller omlagt, er som udgangspunkt placeret under det ministerområde, hvor kompetencen i sagen lå ved årets udgang.
- 2) Omfatter alle sager med Statsforvaltningen som hovedansvarlig myndighed, bortset fra sager behandlet af Det Psykiatriske Patientklagenævn eller af Tilsynet med kommuner og regioner. Disse sager fremgår under henholdsvis Erhvervsministeriet og Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Fortsættes næste side

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
c. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet					
Departementet	0	1	1	0	2
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS)	0	2	2	0	4
Energiklagenævnet	0	2	0	0	2
Energinet.dk	0	0	1	0	1
Energistyrelsen	0	0	2	0	2
Energitsynet	0	1	0	0	1
I alt	0	6	6	0	12
d. Erhvervsministeriet					
Departementet	1	1	3	0	5
Det Psykiatriske Patientklagenævn	0	2	11	3	16
Erhvervsankenævnet	0	0	2	0	2
Erhvervsstyrelsen	0	1	5	1	7
Finanstilsynet	0	2	6	2	10
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	0	2	4	0	6
I alt	1	8	31	6	46
e. Finansministeriet					
Departementet	3	2	1	0	6
Digitaliseringsstyrelsen	0	0	3	0	3
Helbredsnevnet	0	0	4	0	4
Moderniseringsstyrelsen	0	3	3	1	7
Statens Administration	0	0	1	0	1
I alt	3	5	12	1	21
f. Forsvarsministeriet					
Departementet	3	3	5	0	11
Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse	0	0	1	0	1
Forsvarsministeriets Personalestyrelse	0	0	3	1	4
I alt	3	3	9	1	16

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
g. Justitsministeriet					
Departementet	10	19	38	8	75
Arrester	1	3	11	1	16
Civilstyrelsen	0	3	10	1	14
Datatilsynet	0	3	14	0	17
Den Uafhængige Politiklagemyndighed	0	6	6	6	18
Direktoratet for Kriminalforsorgen	4	43	27	5	79
Erstatningsnævnet	0	3	7	2	12
Fængsler	6	12	92	9	119
Kriminalforsorgen i Grønland	1	1	1	0	3
Kriminalforsorgens områdekontorer	3	8	20	2	33
Kriminalforsorgsinstitutioner	0	1	1	0	2
Politiet	5	3	113	11	132
Politiets Efterretningstjeneste (PET)	0	0	8	0	8
Politimesteren på Færøerne	4	1	0	0	5
Retslægerådet	0	0	1	1	2
Rigsadvokaten	0	2	10	3	15
Rigspolitiet	4	12	18	4	38
Statsadvokater	0	21	38	4	63
Tilsynet med Efterretningstjenesterne	0	0	1	0	1
I alt	38	141	416	57	652
h. Kirkeministeriet					
Departementet	0	1	2	0	3
Menighedsråd	0	0	1	0	1
Sogne	0	0	2	0	2
Stifter	0	0	3	0	3
I alt	0	1	8	0	9

Fortsættes næste side

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
i. Kulturministeriet					
Departementet	0	3	5	1	9
Danmarks Radio	1	6	6	3	16
Det Kongelige Bibliotek	0	0	2	0	2
Det Kongelige Danske Kunstakademi	0	1	0	0	1
Bladpulgens fordelingsudvalg	0	0	1	0	1
Medienævnet	1	0	2	0	3
Radio- og tv-nævnet	0	0	1	1	2
Slots- og Kulturstyrelsen	0	0	5	1	6
I alt	2	10	22	6	40

j. Miljø- og Fødevareministeriet

Departementet	0	3	8	3	14
Energiklagenævnet	0	0	2	0	2
Fødevarestyrelsen	0	0	5	0	5
Klagecenter for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	0	4	7	0	11
Kystdirektoratet	0	0	2	1	3
Miljøstyrelsen	0	0	5	0	5
Nationalparker	0	1	0	0	1
Natur- og Miljøklagenævnet	2	8	17	3	30
NaturErhvervstyrelsen	0	1	7	2	10
Naturstyrelsen	0	0	6	0	6
Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning	0	0	1	0	1
I alt	2	17	60	9	88

k. Skatteministeriet

Departementet	2	2	8	1	13
Landsskatteretten	0	4	4	2	10
Motorankenævn	0	0	1	0	1
SKAT	0	6	92	23	121
Skatteankenævn	0	3	1	0	4
Skatteankestyrelsen	0	6	20	2	28
I alt	2	21	126	28	177

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
l. Statsministeriet					
Departementet	0	1	4	0	5
Rigsombudsmanden på Færøerne	0	0	1	0	1
I alt	0	1	5	0	6
m. Sundheds- og Ældreministeriet					
Departementet	1	2	13	0	16
Den Nationale Videnskabsetiske Komité	0	1	0	0	1
Det Ethiske Råd	0	0	1	0	1
Det Psykiatriske Ankenævn	0	1	2	1	4
Lægemiddelstyrelsen	1	0	3	0	4
Statens Serum Institut	0	0	1	1	2
Styrelsen for Patientsikkerhed	2	11	25	3	41
Sundhedsdatastyrelsen	0	0	1	0	1
Sundhedsstyrelsen	0	2	10	0	12
Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn	0	2	9	1	12
I alt	4	19	65	6	94
n. Transport-, Bygnings- og Boligministeriet					
Departementet	9	7	19	3	38
Banedanmark	0	1	2	0	3
Bygningsstyrelsen	0	0	2	0	2
DSB	1	0	8	2	11
Kommissarier	0	0	2	0	2
Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen	0	6	9	1	16
Vejdirektoratet	0	2	3	1	6
I alt	10	16	45	7	78
o. Uddannelses- og Forskningsministeriet					
Departementet	3	0	2	0	5
Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger	0	3	2	0	5
Styrelsen for Videregående Uddannelser	0	6	10	4	20
Uddannelsesinstitutioner	0	1	21	6	28
Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU)	0	1	0	0	1
I alt	3	11	35	10	59

Fortsættes næste side

Afl sluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
p. Udenrigsministeriet					
Departementet	6	4	8	1	19
Danske repræsentationer i udlandet	0	0	3	0	3
I alt	6	4	11	1	22

q. Udlændinge- og Integrationsministeriet

Departementet	4	13	24	26	67
Asylcentre	0	0	3	0	3
Styrelsen for International Rekruttering og Integration	0	0	3	0	3
Udlændingenævnet	1	4	15	5	25
Udlændingestyrelsen	1	3	64	11	79
I alt	6	20	109	42	177

r. Undervisningsministeriet

Departementet	1	4	7	0	12
Klagenævnet for Specialundervisning	0	1	1	0	2
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet	0	2	4	0	6
Uddannelsesinstitutioner	0	4	4	0	8
I alt	1	11	16	0	28

s. Økonomi- og Indenrigsministeriet

Departementet	2	2	4	2	10
Ankestyrelsen	3	193	284	87	567
Danmarks Statistik	0	0	1	0	1
Tilsynet med kommuner og regioner	6	16	20	0	42
I alt	11	211	309	89	620
Statslige myndigheder mv., i alt	95	537	1.481	293	2.406

B. Kommunale og regionale myndigheder mv. (omfattet af ombudsmandens kompetence)

Kommuner	37	115	929	145	1.226
Regioner	12	18	82	16	128
Kommunale eller regionale fællesskaber	0	4	4	0	8
Særlige kommunale eller regionale enheder	2	0	1	1	4
I alt	51	137	1.016	162	1.366

Afsluttede sager i 2016 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv.	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			

C. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence³

Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence	7	19	107	17	150
I alt	7	19	107	17	150

D. Myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt

Statslige myndigheder mv., i alt (A)	95	537	1.481	293	2.406
Kommunale og regionale myndigheder mv., i alt (B)	51	137	1.016	162	1.366
Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt (C)	7	19	107	17	150
I alt	153	693	2.604	472	3.922

E. Institutioner mv. uden for ombudsmandens kompetence

1. Domstole mv., jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 2	0	0	5	77	82
2. Tvistnævn, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 3	0	0	0	15	15
3. Andre institutioner, selskaber, virksomheder og personer uden for ombudsmandens kompetence	0	0	7	273	280
I alt	0	0	12	365	377

F. Sager, som ikke angik bestemte institutioner mv.

	0	0	336	47	383
--	---	---	-----	----	-----

Året i alt (A-F total)	153	693	2.952	884	4.682
-------------------------------	------------	------------	--------------	------------	--------------

- 3) Opgørelsen omfatter private institutioner, som er omfattet af ombudsmandens kompetence i forbindelse med OPCAT eller på børneområdet, og andre institutioner mv., som er inddraget under ombudsmandens kompetence, f.eks. Udbetaling Danmark (100 sager i 2016). Ombudsmanden traf i 2016 ikke beslutninger efter ombudsmandslovens § 7, stk. 4, om, at et selskab, en institution, en forening mv. skulle være omfattet af ombudsmandens virksomhed.

SAGSBEHANDLINGSTID

Sagstyper og udfald		Gennemsnitlig sagsbehandlingstid ¹	Mål og resultater
Klagesager og sager rejst på eget initiativ	Undersøgelsessager	4,4 måneder	Afsluttet inden for 6 måneder Mål: 70 % Resultat: 77 %
			Afsluttet inden for 12 måneder Mål: 90 % Resultat: 94 %
	- heraf offentligheds-sager ²	31 arbejdsdage (fra modenhedsdato)	Undersøgte offentlighedssager afsluttet inden for 20 arbejdsdage fra modenhedsdato Mål: 45 % Resultat: 37 %
			Undersøgte offentlighedssager afsluttet inden for 40 arbejdsdage fra modenhedsdato Mål: 90 % Resultat: 78 %
	Anden form for behandling og hjælp til borgerne samt afvisninger af formelle grunde	41 dage	Afsluttet inden for 3 måneder Mål: 90 % Resultat: 86 %
			Afsluttet inden for 6 måneder Mål: 98 % Resultat: 97 %
Tilsynssager ³	2,3 måneder (fra tilsynsbesøget)	Afsluttet inden for 6 måneder efter tilsynsbesøget Mål: 80 % Resultat: 90 %	

- 1) Sagsbehandlingstiden regnes i kalenderdage, bortset fra i offentlighedssager. Her regnes sagsbehandlingstiden - som i offentlighedsloven - i arbejdsdage. Ved modenhedsdato forstås den dato, hvor sagen efter indhentelse af oplysninger og udtalelser fra borgeren og myndighederne var klar til afsluttende behandling.
- 2) Omfatter klagesager vedrørende aktindsigt efter offentlighedsloven, miljøoplysningsloven, retsplejeloven mv. med undtagelse af sager om partsaktindsigt og egenaces (anmodninger om indsigt i oplysninger om de pågældende selv).
- 3) Tilsynssager omfatter afsluttede sager om gennemførte tilsyn på voksenområdet, tilgængelighedstilsyn på handicapområdet og tilsyn med tvangsudsendelser af udlændinge. Tilsynssager på børneområdet blev først omfattet af mål for sagsbehandlingstid pr. 1. oktober 2016 og indgår ikke i tallene.

ØVRIGT

I 2016 erklærede ombudsmanden sig **inhabil** i 8 sager, heraf 1 tilsynssag. Folketingets Retsudvalg overdrog til landsdommer Henrik Bloch Andersen at behandle disse sager. Ombudsmandens kontor ydede sekretariatsbistand ved behandlingen af sagerne.

Færøernes Lagting overdrog 1 sag til Folketingets Ombudsmand som **sætteombudsmand** for Lagtingets Ombudsmand i 2016. Inatsisartut (det grønlandske parlament) overdrog i 2016 ikke nogen sager til ombudsmanden som sætteombudsmand for Ombudsmanden for Inatsisartut.

REGNSKAB 2016

Ombudsmandens almindelige virksomhed	
	Kroner
Indtægter	
Tilskud fra Udenrigsministeriet	900.000
Øvrige indtægter	0
Indtægter i alt	900.000
Udgifter	
Løn og pension	54.800.000
Husleje	4.059.000
Personale og organisation, herunder personalevelfærd	446.000
Efteruddannelse	643.000
Bøger og bibliotek	118.000
Faglige databaser (Karnov mv.)	874.000
Aviser og tidsskrifter	229.000
Formidling og kommunikation	513.000
IT-systemer – drift og udvikling	2.760.000
IT-udstyr	1.150.000
Telefoni og bredbånd	655.000
Reparation og vedligeholdelse af lokaler	449.000
Møbler og inventar	494.000
Rengøring, vask og renovation	244.000
El og varme	497.000
Øvrige lokaleudgifter	236.000
Rejser	423.000
Repræsentation og bespisning	104.000
AUB-bidrag	278.000
Kontorhold	163.000
Porto	141.000
Andre varer og tjenester	1.445.000
Udgifter i alt	70.721.000
Udgifter i alt, netto	69.821.000
Bevilling på finansloven	70.300.000
Årets resultat	479.000

Pensionsudgifter til tjenestemænd

	Kroner
Pensioner til forhenværende tjenestemænd	1.929.000
Bidrag til tjenestemandspension	1.601.000
Pensionsudgifter til tjenestemænd i alt	328.000

Samarbejdsprojekt med Kina

	Kroner
Indtægter	2.275.000
Udgifter	2.275.000
Årets resultat	0

UDVALGTE OMBUDSMANDSUDTALELSER

Ombudsmanden offentliggør løbende visse udtalelser på ombudsmanden.dk og i ombudsmandens database i Retsinformation (retsinfo.dk). For 2016 drejede det sig om følgende udtalelser¹:

a. Beskæftigelsesministeriet

2016-36

Ombudsmanden udtalte, at Arbejdsskadestyrelsens stigende sagsbehandlingstider i erhvervsevnetabssager siden 2012 ikke var tilfredsstillende, og bad Beskæftigelsesministeriet om underretning om, hvordan det gik med at nedbringe sagsbehandlingstiderne.

b. Børne- og Socialministeriet

2016-51

Ombudsmanden fandt, at det var uklart, om der efter servicelovens § 133 var klageadgang for værger mfl. i sager, hvor en kommune havde afvist at anvende magt, og orienterede derfor ministeriet og Folketinget om sagen.

c. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet

Ingen udtalelser på Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets sagsområde er offentliggjort i 2016.

d. Erhvervsministeriet

2016-35

Ikke kritik af et afslag på dataudtræk, da sammenstilling og anonymisering ikke kunne foretages ved få og enkle kommandoer. Finansielle nøgleoplysninger var omfattet af særlig tavshedspligt og skulle derfor anonymiseres.

e. Finansministeriet

2016-26

Oplysninger om rent faktuelle forhold eller om noget, der allerede er sket eller besluttet, skal som udgangspunkt ekstraheres. Det gjaldt også ministeriernes implementeringsplaner i forbindelse med udflytning af statslige arbejdspladser.

2016-43

En undersøgelse rejst på ombudsmandens eget initiativ af ministeriernes brug af ministerbetjeningsreglen i offentlighedslovens § 24 og meroffentlighedsprincippet i offentlighedslovens § 14.

2016-48

Moderniseringsstyrelsen kunne afslå dataudtræk fra styrelsens indkøbsdatabase, under henvisning til at det var for ressourcekrævende at afklare, om udtrækket indeholdt oplysninger omfattet af offentlighedslovens §§ 19-35.

2016-54

Finansministeriet kunne undtage tilbud afgivet i forbindelse med salg af aktier i DONG fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 30, nr. 2. Ombudsmanden kritiserede afgørelsens udformning.

f. Forsvarsministeriet

2016-31

Udtalelser fra forsvarschefen om at afskedige ansatte, der ytrede sig illoyalt på sociale medier, var i strid med offentligt ansattes ytringsfrihed.

¹ Udtalelserne er anført under de ministerområder mv., hvor kompetencen i sagerne lå ved årets udgang.

Ombudsmanden henstillede, at ministeriet overvejede tiltag ud over dem, der allerede var taget, så ansatte ikke afstod fra at ytre sig.

g. Justitsministeriet

2016-7

Tilbagekaldelse af en udgangstilladelse kræver en konkret vurdering af risikoen for misbrug af tilladelsen. Det var en fejl, at bestride oplysninger i sagen ikke var undersøgt ved en udtalelse fra personalet og/eller videoovervågningsmateriale.

2016-8

Det kunne ikke kritiseres, at Justitsministeriet afslog aktindsigt i dokumenter, der forventedes at indgå i en kommende undersøgelseskommissions arbejde.

2016-17

Ikke kritik af, at Direktoratet for Kriminalforsorgen havde undtaget oplysninger om sikkerhedsmæssige forhold i et fængsel fra aktindsigt ud fra hensynet til de ansattes og de indsattes sikkerhed.

2016-18

Direktoratet for Kriminalforsorgen ændrede efter varslet henstilling fra ombudsmanden regler om anvendelse af magt og sikringsmidler i kriminalforsorgens pensioner.

2016-21

Tilsynsbesøg i to detentioner afdækkede mangler i politiets dokumentation.

2016-23

Justitsministeriet var berettiget til at afslå at behandle en aktindsigtsanmodning fra en journalist, med henvisning til at en behandling ville nødvendiggøre et uforholdsmæssigt ressourceforbrug.

2016-29

Et dokument, der indgik i grundlaget for regeringsdannelsen, kunne undtages fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, om beskyttelse af væsentlige hensyn til bl.a. offentlige interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet.

2016-39

Rigspolitiet mente ikke, at politimand kunne fortryde sin accept af en stilling. Ombudsmanden henstillede, at politimanden fik fri proces til domstolsprøvelse, da mest talte for, at sagen skulle vurderes efter en lempelig praksis, Højesteret havde.

2016-43

En undersøgelse rejst på ombudsmandens eget initiativ af ministeriernes brug af ministerbetjeningsreglen i offentlighedslovens § 24 og meroffentlighedsprincippet i offentlighedslovens § 14.

2016-52

Ledelsen af et arresthus burde efter oplysningsprincippet og en række internationale normer og standarder for undersøgelse af oplysninger om mishandling af frihedsberøvede personer have undersøgt en sag om en mulig ulovlig magtanvendelse nærmere.

2016-56

Udlændinge i Vridsløselille var låst inde i små fængselsceller næsten døgnet rundt og havde bl.a. meget begrænsede muligheder for aktivitet. Efter tilsynsbesøg fra ombudsmanden blev forholdene forbedret væsentligt.

h. Kirkeministeriet

Ingen udtalelser på Kirkeministeriets sagsområde er offentliggjort i 2016.

i. Kulturministeriet

2016-19

DR's praksis med normalt at friholde sine medarbejdere for omkostninger (herunder boder, erstatning og sagsomkostninger), som de bliver pålagt i forbindelse med sager anlagt mod dem for forhold udført i tjenesten, var lovlig.

2016-30

DR kunne tilbageholde overordnede budgetoplysninger om P1's programvirksomhed. DR havde lagt vægt på hensynene bag radio- og fjernsynslovens § 86, stk. 1, herunder særligt hensynet til DR's uafhængige stilling og til DR's konkurrencemæssige position.

2016-43

En undersøgelse rejst på ombudsmandens eget initiativ af ministeriernes brug af ministerbetjeningsreglen i offentlighedslovens § 24 og meroffentlighedsprincippet i offentlighedslovens § 14.

j. Miljø- og Fødevareministeriet**2016-6**

Natur- og Miljøklagenævnet gav afslag på aktindsigt i et internt dokument. Ombudsmanden fandt, at der efter afvejningsreglerne i miljøoplysningslovens § 2, stk. 3, burde gives aktindsigt i dokumentet.

k. Skatteministeriet**2016-3**

Landsskatteretten kan behandle klager over SKATs svar på indsigelser mod pålagte rykkergebyrer i inddrivelsessager, da svarene er afgørelser i forvaltningslovens forstand. Det er derimod ikke en afgørelse, når SKAT pålægger et rykkergebyr.

2016-42

Ikke kritik af, at Nationalbanken overlod det til Skatteministeriet at træffe afgørelse om aktindsigt i dokumenter, der også indgik i en lovgivnings-sag i ministeriet.

2016-46

Korrespondance mellem ministeriet og Kammeradvokaten om bistand til udtalelse til ombudsmanden i relation til en sag om "niveausager" på ejendomsvurderingsområdet kunne ikke undtages fra aktindsigt, med henvisning til at retssag var en nærliggende mulighed.

l. Statsministeriet

Ingen udtalelser på Statsministeriets sagsområde er offentliggjort i 2016.

m. Sundheds- og Ældreministeriet**2016-53**

Ombudsmanden fandt det uheldigt, at en afgørelse om aktindsigt i en patientjournal blev truffet efter tidligere gældende regler, og kritiserede, at vejledning om aktindsigt mv. i helbredsoplysninger ikke stemte overens med gældende ret.

n. Transport-, Bygnings- og Boligministeriet**2016-9**

Ikke kritik af afslag på aktindsigt i datamaterialet, som lå til grund for listen over særligt udsatte boligområder (ghettolisten), da materialet måtte anses for at være tilvejebragt som grundlag for udarbejdelse af offentlig statistik.

2016-13

Hjemlen til at gennemføre dele af køreuddannelsen ved selvstudium. Regelgrundlaget havde været fejlagtigt anvendt.

2016-34

Trafik- og Byggestyrelsen sendte breve i en bilsyns-sag, herunder bødeforelæg, via Offentlig Digital Post. Det fulgte ikke af god forvaltningsskik, at de også burde være sendt med fysisk post, eller at styrelsen skulle sikre sig, at de var læst.

2016-38

Rigspolitiet og Bygningsstyrelsen kunne ikke på det foreliggende grundlag afslå aktindsigt i en række oplysninger vedrørende en ny politiskole/et nyt uddannelsescenter i det vestlige Danmark.

2016-40

Tilgængelighed for mennesker med bevægelses-handicap til et antal togstationer.

2016-45

Behandlingen af en sag om aktindsigt blev udsat, da de medarbejdere, der kendte til sagen, var på sommerferie. Myndigheder kan dog ikke "lukke ned" for behandlingen af visse aktindsigtsanmodninger, men må have et beredskab i ferien.

o. Uddannelses- og Forskningsministeriet**2016-1**

Det gav grundlag for kritik, at partsrepræsentation i overensstemmelse med forvaltningslovens § 8 først blev mulig flere år efter idriftsættelsen af to digitale selvbetjeningssystemer på uddannelsesområdet.

2016-20

Dokumenter vedrørende en beslutning om ikke at overdrage bygninger til selveje for et universitet kunne undtages fra aktindsigt efter ministerbetjeningsreglen i offentlighedslovens § 24, stk. 1. Der var ikke tale om en konkret afgørelsessag.

p. Udenrigsministeriet**2016-10**

Delvist afslag på aktindsigt i materialet udarbejdet af Udenrigsministeriet om det juridiske grundlag for Irak-krigen. Oplysninger til Udenrigspolitisk Nævn kunne undtages efter offentlighedslovens § 35.

2016-14

Udenrigsministeriet afslog at give en borger indsigt i navnet på en medarbejder ved en dansk repræsentation i udlandet. Ombudsmanden tog stilling til, om lokale samfundsmæssige forhold kunne have betydning for myndighedens vurdering.

2016-28

Udenrigsministeriet kunne afslå aktindsigt i vurderinger af terrortruslen mod Danmark afgivet af Center for Terroranalyse.

q. Udlændinge- og Integrationsministeriet**2016-12**

Udlændingemyndighedernes skærpelse af praksis for at tillægge klager over afslag på opholdstilladelse opsættende virkning havde ikke tilstrækkelig klart grundlag i lovgivningen.

2016-27

En udlænding, der var på tålt ophold, fik fri proces til en retssag mod Udlændingestyrelsen, efter at ombudsmanden havde udtalt, at det var tvivlsomt, om det fortsat kunne kræves, at manden skulle opholde sig i Center Sandholm.

r. Undervisningsministeriet

Ingen udtalelser på Undervisningsministeriets sagsområde er offentliggjort i 2016.

s. Økonomi- og Indenrigsministeriet**2016-4**

Ombudsmanden fandt ikke grundlag for at kritisere en kommunes afslag på aktindsigt i borgmesterens telefonregning. Det skyldtes, at det ikke var muligt at adskille oplysninger om privat brug af telefonen fra oplysninger om tjenstlig brug.

2016-5

Kommuners lønsystemer skulle anses for at være databaser omfattet af offentlighedslovens § 11.

2016-11

Ankestyrelsen kunne ikke konkludere, at en kommune havde overholdt sin vejledningspligt over for en kvinde med psykiske handicap, da hun på et møde i kommunen trak sin ansøgning om førtidspension på det foreliggende grundlag tilbage.

2016-15

Der skulle ikke gives aktindsigt i e-mails i en mailboks, som Tilsynet havde koden til, men ikke umiddelbar adgang til. Mailboksen kunne sidestilles med en ekstern database, og dokumenterne var derfor ikke indgået til eller oprettet af Tilsynet.

2016-24

En dansk statsborger, som havde bopæl i et andet EU-land, burde have fået den lovpligtige information om adgangen til at søge folkepension og burde stilles, som om der var givet vejledning.

2016-43

En undersøgelse rejst på ombudsmandens eget initiativ af ministerierne brug af ministerbetjeningsreglen i offentlighedslovens § 24 og meroffentlighedsprincippet i offentlighedslovens § 14.

2016-47

Offentlighedslovens § 11, stk. 1, 2. pkt., skal fortolkes sådan, at der i opgørelsen af en myndigheds ressourceforbrug kan medregnes tidsforbruget til de sagsbehandlingskridt, som skal fastslå, om et dataudtræk indeholder oplysninger omfattet af §§ 19-35.

2016-55

En myndighed burde have undersøgt en sag nærmere, inden den afviste sagen, med henvisning til at det var uklart, om myndigheden var rette klageinstans. Ombudsmanden henviste til pligten til videresendelse i forvaltningslovens § 7, stk. 2.

2016-57

Aktindsigt i form af dataudtræk efter offentlighedslovens § 11 kunne ikke undlades med henvisning til offentlighedslovens § 33, nr. 5 (beskyttelse af væsentlige hensyn til private og offentlige interesser).

t. Kommunale og regionale myndigheder

2016-2

En kommune mindede institutionsledere om de ansattes loyalitetspligt, når de som privatpersoner debatterede deres arbejdsområde offentligt på Facebook. Ombudsmanden vurderede, at kommunens henvendelse var i strid med de ansattes ytringsfrihed.

2016-16

På baggrund af et tilgængelighedstilsyn på en folkeskole kom ombudsmanden med en række anbefalinger om bl.a. tilgængelighed til legefaciliteter og faglokaler og fritagelse for undervisning.

2016-22

En sag om opførelse af en gyllebeholder uden landzonetilladelse var utilstrækkeligt oplyst. Sagsoplysningerne gav ikke mulighed for tilstrækkelig konkret at vurdere, om gyllebeholderen var erhvervs-mæssigt nødvendig for ejendommens drift.

2016-25

En kommune kunne ikke afskedige en social- og sundhedshjælper på grund af aktuelle samarbejdsproblemer eller væsentlig risiko for fremtidige samarbejdsproblemer. Tvivlsomt grundlag for tjenstlig samtale og særdeles kritisabel partshøring.

2016-32

Sikringsafdelingen havde ikke hjemmel til at begrænse visse patienters mulighed for at købe usunde fødevarer. Ombudsmanden bad imidlertid myndighederne overveje, om Sikringsafdelingen havde tilstrækkelige muligheder for at hjælpe patienterne.

2016-33

Afgørelser om gensidig forsørgelsespligt var ugyldige, fordi de ikke var meddelt begge parter. Fejlen kunne ikke repareres ved efterfølgende at gøre begge parter bekendt med afgørelsen. Ombudsmanden henstillede til kommunen at genoptage sagerne af egen drift.

2016-41

En kommune havde ikke hjemmel til at anvende fysisk magt, da et barn skulle flyttes fra sin plejefamilie til et andet anbringelsessted. Derudover stillingtagen til, om kravene om skriftlighed og notatpligt var opfyldt.

2016-44

Udlevering af relevante dele af handleplanen for et anbragt barn til botilbuddet skal også ske, hvis barnet er anbragt, før bestemmelsen om udlevering trådte i kraft.

2016-49

Væksthus Nordjylland er omfattet af ombudsmandens kompetence og af offentlighedsloven og forvaltningsloven.

2016-50

Efter et dødsfald på et bosted under magtanvendelse bad ombudsmanden Socialstyrelsen om at overveje, om myndighederne skal sikre, at der udarbejdes retningslinjer for magtanvendelse, og at personalet modtager uddannelse i anvendelse af magt.

2016-58

En kommunes anvendelse af forebyggende indsatser over for børn og unge efter servicelovens § 11 i forhold til særlige foranstaltninger efter § 52 og kommunens sagsbehandlingstid på børnefaglige undersøgelser gav ombudsmanden anledning til kritik.

u. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence

2016-37

Det var et brud på offentligt ansattes ytringsfrihed at afskedige en gymnasielærer for i en e-mail til folketingsmedlemmer at kritisere skolens økonomiske dispositioner. Et brev fra skolen til de ansatte om loyalitetspligt var ikke retvisende i forhold til reglerne om ytringsfrihed.

NYHEDER OFFENTLIGGJORT PÅ OMBUDSMANDENS HJEMMESIDE I 2016

Nyhederne kan læses i deres fulde længde på ombudsmanden.dk.

14. januar

Anbragte børn har krav på undervisning i alle folkeskolens fag

Anbragte børn og unge, der går i intern skole, har samme ret til undervisning som elever i en folkeskole. Ombudsmanden har imidlertid efter tilsynsbesøg på anbringelsessteder for børn og unge konstateret, at flere interne skoler ikke tilbød tilstrækkelig undervisning. På én skole blev der kun undervist i hovedfagene dansk, matematik og engelsk.

21. januar

E-mail til ansatte i Gribskov Kommune lignede ulovlig mundkurv

Offentligt ansatte har udstrakt frihed til at kritisere forholdene på deres arbejdsplads. Men en e-mail fra Gribskov Kommune til samtlige ledere af børne- og ungeinstitutioner i kommunen gav det modsatte indtryk, konkluderer Folketingets Ombudsmand i en ny udtalelse.

22. januar

Selvbetjeningssystemer udelukkede uddannelsessøgende fra partsrepræsentation

Når digitale selvbetjeningssystemer afløser manuel sagsbehandling, skal myndighederne sikre, at systemerne overholder de forvaltningsretlige krav. Bl.a. skal systemerne være indrettet, så en bruger kan lade sig repræsentere af andre – eventuelt ved en papirbaseret løsning.

Den mulighed har i flere år ikke eksisteret for uddannelsessøgende, der søger SU eller befordringsrabat. Først nu er der udsigt til en løsning.

4. februar

Ombudsmandens Børnekontor har besøgt 15-årig isolationsfængslet pige

Medarbejdere fra Ombudsmandens Børnekontor har sammen med repræsentanter for Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur besøgt en 15-årig pige, som har siddet isolationsfængslet siden 14. januar 2016. Isolationsfængsling af mindreårige sker yderst sjældent.

5. februar

Odense Kommune kunne hemmeligholde borgmesters telefonregning

Ombudsmanden er enig i, at Odense Kommune ikke skal udlevere borgmesterens telefonregning fra efteråret 2011. Det skyldes, at det ikke skønnes muligt at udskille borgmesterens private opkald.

8. februar

Ombudsmandens Børnekontor fokuserer på børn og unge i psykiatrien

I 2016 vil Ombudsmandens Børnekontor besøge en stor del af de børn og unge, som er indlagt på psykiatriske afdelinger. Temaet for årets tilsynsbesøg i Børnekontoret er nemlig psykiatriske døgnafdelinger, og et af de centrale spørgsmål er brugen af tvangsfiksering over for børn og unge.

15. marts

Ombudsmanden alvorligt bekymret for udlændinge i Vridsløselille

Efter et uanmeldt besøg i Institution Vridsløselille den 29. februar 2016 udtrykker Folketingets Ombudsmand alvorlig bekymring over forholdene for frihedsberøvede udlændinge.

16. marts

Debatindlæg: Mest ombudsmand for pengene

"Ligesom lægen ikke opererer sin patient, før han har vurderet, hvad det i sidste ende kan hjælpe, iværksætter vi heller ikke omfattende undersøgelser, før vi har vurderet, om vi reelt kan flytte noget."

Sådan skriver ombudsmand Jørgen Steen Sørensen i et indlæg i Politiken om institutionens skarpere prioritering. (...)

17. marts

Udlandsdanskere skal have besked om ret til folkepension

En dansk statsborger bosat i England fik ikke søgt om folkepension, da han nærmede sig 65 år. I modsætning til borgere bosat i Danmark fik manden nemlig ikke besked fra myndighederne om ret til pension. Det var en fejl, konkluderer Folketingets Ombudsmand i en ny udtalelse. Han har henstillet til Ankestyrelsen at genoptage sagen og overveje, om pensionisten på grund af fejlen bør tilkendes fire års pension med tilbagevirkende kraft.

18. marts

Politiske drøftelser om offentlighedsloven får ombudsmanden til at sætte generel undersøgelse i bero – behandling af klagesager fortsætter uændret

Ombudsmanden sætter en generel undersøgelse af ministeriernes brug af meroffentlighedsprincippet i ministerbetjeningsager i bero. Det sker for ikke at risikere at "kortslutte" de aktuelle politiske drøftelser om tema og tidspunkt for evaluering af den nye offentlighedslov.

21. marts

Udsatte borgere skal vejledes særlig grundigt

En myndighed skal tilpasse sin vejledning til den enkelte borger og dennes behov. Især i forhold til udsatte borgere, der kan have svært ved at overskue situationen, er det f.eks. vigtigt, at myndighederne grundigt forklarer, hvad konsekvenserne af bestemte dispositioner fra borgerens side kan blive. Det siger ombudsmanden i en ny udtalelse om en sag, hvor en ca. 30-årig kvinde med psykiske lidelser trak sin ansøgning om førtidspension tilbage.

29. marts

Politiet vil forbedre dokumentationen ved tvangsudsendelse af udlændinge

Rigspolitiet vil nu udarbejde et skema, som politiet skal anvende for at sikre, at alle relevante sagsbehandlingsskridt i sager med tvangsudsendelser dokumenteres tilstrækkeligt. Skemaet skal fungere som et supplement til den udsendelsesrapport, som politiet i dag laver.

Initiativet kommer, efter at Folketingets Ombudsmand flere gange tidligere har peget på mangelfuld dokumentation af forholdene omkring tvangsudsendelser.

5. april

Folkeskoler glemmer eleveres rettigheder i alvorlige sager

Ballade i folkeskolen kan blive så grov, at en elev f.eks. må sendes hjem for en periode eller overgå til enkeltmandsundervisning. Men når skolen griber til alvorlige reaktioner, har eleven en række rettigheder, og det synes skolerne ofte at glemme. Derfor henvendte ombudsmanden sig for nylig til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling for at finde en løsning på problemet.

6. april

Ombudsmanden undersøger sag om fyret gymnasielærer

Folketingets Ombudsmand har i dag bedt Campus Bornholm forklare baggrunden for, at en gymnasie-lærer blev fyret, efter at han havde kritiseret sin arbejdsplads i en e-mail til Folketingets Finansudvalg.

8. april

Folkeskolen skal sikre børn med handicap lige adgang til leg og undervisning

Børn i den danske folkeskole, der har et bevægelseshandicap, skal efter FN's Handicapkonvention kunne deltage i undervisning, leg og fritidsaktiviteter på lige fod med børn uden handicap. Det er derfor vigtigt, at skolernes fysiske faciliteter understøtter og fremmer dette. Sådan lyder konklusionen, efter at et besøgshold fra Folketingets Ombudsmand har gennemført tilgængelighedstilsyn på Skovvangskolen i Allerød Kommune.

21. april

Vejledning af uledsagede mindreårige flygtningebørn giver ikke grundlag for kritik

Ombudsmanden rejste i november 2015 en sag over for udlændingemyndighederne, fordi det i offentligheden blev gjort gældende, at uledsagede mindreårige flygtningebørn med såkaldt midlertidig beskyttelsesstatus fik utilstrækkelig vejledning om mulighederne for at få deres forældre til Danmark.

Siden har myndighederne taget initiativ til at justere vejledningen. Ombudsmanden siger på den baggrund god for den samlede vejledning af uledsagede mindreårige med midlertidig beskyttelsesstatus.

25. april

Store forskelle i kommunikationshjælp til børn og unge med vidtgående handicap

Ombudsmandens Børnekontor har det seneste år besøgt en række institutioner for børn og unge med vidtgående handicap og næsten intet sprog. Den overordnede konklusion er positiv, men ombudsmanden peger bl.a. på store forskelle på, hvor gode institutionerne er til at udnytte teknologi i kommunikationen med børnene og de unge.

26. april

Ankestyrelsen er ikke forpligtet til at søge efter forkert afgjorte sager om sygedagpenge

En manuel gennemgang af omkring 5.000 sygedagpengesager pr. år for at finde et ukendt antal sager med fejl kan ikke kræves. Det konkluderer ombudsmanden i en ny udtalelse. Ankestyrelsen kan derfor undlade selv at søge efter sager, hvor der er begået fejl over for modtagere af sygedagpenge. Til gengæld har styrelsen informeret bredt via bl.a. sin hjemmeside, så borgere selv kan henvende sig og få genoptaget deres sager.

27. april

Ombudsmanden varler nyt besøg i Vridsløselille

Efter at Kriminalforsorgen nu har stillet forbedringer i udsigt for udlændingene i Institution Vridsløselille, varler ombudsmanden et nyt tilsynsbesøg den 22. juni 2016.

12. maj

Ombudsmanden rejser spørgsmål om adskillelse af asylpar

Asylansøgere på 15-17 år skal efter en praksisændring i februar ikke indkvarteres på samme asylcenter som deres ægtefælle eller samlever. Det gælder som det klare udgangspunkt uanset partnerens alder, og uanset om parret har børn. Efter at have behandlet en klage fra et syrisk par har Folketingets Ombudsmand bedt om en række oplysninger fra ministeriet om den nye praksis.

13. maj

Fængsler bør stramme op i forhold til brugen af sikringsceller

En række tilsynsbesøg i fængsler og arresthuse og gennemgang af rapporter har i flere tilfælde givet ombudsmanden mistanke om uberettiget brug af sikringsceller og tvangsfixering. Derfor opfordrer han nu Kriminalforsorgen til at stramme op på en række punkter.

16. maj

Kronik: Hvordan sikrer vi offentligt ansattes ytringsfrihed?

Folketingets Ombudsmand kalder i en kronik i dag i Jyllands-Posten krænkelse af offentligt ansattes ytringsfrihed for et "uløst problem". Ombudsmanden opfordrer regeringen til at tage problemet alvorligt i en kommende oplysningsindsats (...).

17. maj

Institutioner kan være afskåret fra at hjælpe svage borgere

Nogle borgere kan ikke rummes i normale botilbud for personer med psykisk sygdom eller handicap. De bor derfor i såkaldte enkeltmandsprojekter med personale i alle døgnets 24 timer.

Efter tilsynsbesøg på 14 institutioner med i alt 79 enkeltmandsprojekter i 2015 konkluderer Folketingets Ombudsmand, at forholdene generelt er gode, men at personalet i en række alvorlige situationer ikke kan hjælpe borgerne, fordi de er afskåret fra at bruge tvang. (...)

18. maj

Justitsministeriet lover hurtigere svar i aktindsigtssager

Mere end hver femte har ventet på svar i over 40 arbejdsdage, når de har søgt om aktindsigt i Justitsministeriet. Ministeriet erkender, at det er alt for længe, og sætter nu ind for at nedbringe sagsbehandlingstiden. Det har ministeriet oplyst over for Folketingets Ombudsmand, der i januar rejste en generel sag om problemet.

19. maj

DR kan betale journalisters bøder og sagsomkostninger

Det er lovligt, at DR normalt friholder sine medarbejdere for bøder, erstatning og sagsomkostninger, der skyldes forhold begået som led i det journalistiske arbejde. Det udtaler Folketingets Ombudsmand i en ny redegørelse.

26. maj

Politiet lover opstramninger i detentioner

To uanmeldte besøg af ombudsmanden fører nu til forbedrede procedurer i københavnske detentioner.

27. maj

Borgere venter for længe på erstatning for tab af erhvervsevne

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for visse arbejdsskadesager er mellem 26 og 28 måneder. Og det er for længe, mener Folketingets Ombudsmand.

31. maj

Folkepensionist undgår at betale godt 100.000 kr. tilbage

En kvindelig folkepensionist var i god tro om sin ret til at få udbetalt pension som enlig. Derfor har Ankestyrelsen besluttet, at kvinden slipper for at skulle betale godt 100.000 kr. tilbage.

Det er resultatet, efter at ombudsmanden sendte en klage fra en kvinde videre til Ankestyrelsen. (...)

1. juni

Justitsministeriet havde lov til at "ressource-afvise" journalist

Det var berettiget, at Justitsministeriet afslog at behandle en journalists aktindsigtsanmodning, som det ville tage over 60 timer at vurdere. Det siger Folketingets Ombudsmand i en ny udtalelse. Sagen er den første, hvor ombudsmanden tager stilling til brug af den såkaldte ressourcebestemmelse i offentlighedsloven over for et massemedie.

2. juni

Konkret sag om tålt ophold bør afgøres af domstolene

Ombudsmanden har henstillet, at en udenlandsk statsborger får fri proces til en retssag mod Udlændingestyrelsen.

Manden har siden september 2008 haft pligt til at bo i Center Sandholm, efter at han fik en fængselsdom og blev udvist af Danmark. Han kan imidlertid ikke tvangsudsendes, da han vil være i livsfare i hjemlandet. Han er derfor på "tålt ophold".

7. juni

Bunken af ældre patientklager vokser

Antallet af patientklagesager, der er ældre end 18 måneder, er vokset med ca. 40 pct. fra 461 sager ved udgangen af 2014 til 651 sager ved udgangen af 2015. Til gengæld er der blevet færre af de helt gamle sager over 36 måneder. Det fremgår af en redegørelse fra Sundheds- og Ældreministeriet til ombudsmanden.

22. juni

Kommuners mulighed for at tvangsanbringe asylbørn

Hvem skal hjælpe et asylbarn, der f.eks. vanrøgtes af sine forældre? Er det kommunen med fagkundskab om børn, eller er det udlændingemyndighederne, hvor asylansøgere og udlændinge uden lovligt opholdsgrundlag normalt hører hjemme? Det spørgsmål har igennem længere tid skabt forvirring.

Ombudsmanden har iværksat en undersøgelse af spørgsmålet (...).

28. juni

Meget kritisabelt at forsvarschef skabe usikkerhed om de ansattes ytringsfrihed

Forsvarets ansatte har samme ytringsfrihed som andre offentligt ansatte. Det var derfor meget kritisabelt, at forsvarschefen under et oplæg på Flyvestation Karup fortalte de ansatte, at de kunne forvente at blive afskediget for "direkte illoyale"

ytringer om Forsvaret, som de måtte fremsætte på de sociale medier. Det skriver ombudsmanden i dag i en udtalelse til Forsvarsministeriet.

29. juni

DR havde lov til at tilbageholde budgetoplysninger om P1

Det var i overensstemmelse med loven, at DR af-slog en journalists anmodning om aktindsigt i nogle overordnede budgetoplysninger for P1's programvirksomhed. Det fremgår af en ny udtalelse fra ombudsmanden.

30. juni

Ministerium stadig for længe om at behandle klager over meldepligt

Klager over meldepligt for udlændinge på "tålt ophold" har gennem flere år været for længe under behandling. I efteråret 2014 meddelte det ansvarlige ministerium, at der ville blive sat ekstra fokus på disse sager, så der kunne træffes afgørelse inden for tre måneder.

Det er ikke sket. (...) Det betegner ombudsmanden som beklageligt.

4. juli

Ombudsmanden genoptager generel undersøgelse af meroffentlighed i ministerbetjeningsager

Ombudsmanden fortsætter nu sin undersøgelse af ministeriernes brug af meroffentlighed i ministerbetjeningsager. Det sker på baggrund af en orientering fra justitsministeren om, at forligsparterne bag offentlighedsloven ikke har bemærkninger til, at ombudsmanden genoptager undersøgelsen.

4. juli

Kommuner må efterbetale kontanthjælp som følge af formelle fejl

I 2014 blev der skåret i kontanthjælpen til en stor gruppe kontanthjælpsmodtagere på grund af samleverens indtægt. Men nogle kommuner gjorde kun kontanthjælpsmodtageren bekendt med afgørelsen om gensidig forsørgelsespligt, og ikke samleveren. Det betyder, at afgørelserne er ugyldige, og at sagerne må genoptages.

I to sager fra Randers Kommune og Brønderslev Kommune har ombudsmanden netop udtalt, at kommuner har pligt til selv at genoptage ugyldige afgørelser, hvis de kan finde sagerne frem, og der ikke er tale om for store administrative vanskeligheder. (...)

22. august

Manglende tjek af e-Boks kan blive dyrt

Det kan blive dyrt for en 90-årig mand, at han i længere tid ikke tjekkede sin e-Boks. Manden nåede at modtage en synsindkaldelse, en påmindelse og to bødeforelæg på 2.000 kr., før han, efter at have modtaget et fysisk brev fra Trafik- og Byggestyrelsen, endelig fik sin bil synet.

...

"Jeg kan godt forstå, hvis mange – måske bl.a. ældre borgere – kan have svært ved at vænne sig til at tjekke e-Boks på samme måde, som de tømmer postkassen. Men lovgivningen er klar, og den pålægger borgerne ansvaret for og risikoen ved ikke at holde øje med digital post", siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen. (...)

22. august

Chefskifte i Ombudsmandens Børnekontor

Den 1. oktober 2016 tiltræder Susanne Veiga som ny chef for Ombudsmandens Børnekontor. Hun afløser Bente Mundt, der har stået i spidsen for Børnekontoret, siden det efter beslutning i Folketinget blev etableret den 1. november 2012. Bente Mundt fortsætter i ombudsmandsinstitutionen som chefkonsulent.

31. august

Afskedigelse af gymnasielærer var i strid med offentligt ansattes ytringsfrihed

En gymnasielærer havde ret til i en e-mail til medlemmer af Folketingets Finansudvalg at kritisere sin arbejdsgiver, Campus Bornholm. Ombudsmanden kalder det derfor "særdeles kritisabelt", at Campus Bornholm efterfølgende afskedigede læreren.

6. september

Rekruttering til nyt skattekontor indledt

Den 1. januar 2017 åbner Ombudsmandens Skattekontor – et af flere tiltag fra Folketinget med det formål at styrke borgernes retssikkerhed på skatteområdet. Ombudsmanden har netop udnævnt Louise Vadheim Guldborg til chef for kontoret.

20. september

Udlændinge i Vridsløselille har fået markant bedre forhold

Efter ombudsmandens to tilsynsbesøg og dialog med de ansvarlige myndigheder er forholdene for udlændinge i Vridsløselille blevet markant forbedret.

21. september

Selvstændig slap for at betale næsten en halv million tilbage i dagpenge

466.090 kr. før skat og renter. Det beløb skulle en 52-årig mand betale tilbage i dagpenge, som han havde modtaget over en længere periode. Men efter ombudsmandens mellemkomst slipper manden nu helt.

6. oktober

Ministerbetjeningsregel har ført til væsentlige indskrænkninger i retten til aktindsigt

Indførelsen af den såkaldte ministerbetjeningsregel i offentlighedsloven har i praksis ført til væsentlige indskrænkninger i retten til aktindsigt. Det konkluderer Folketingets Ombudsmand i en generel undersøgelse af ministeriernes anvendelse af ministerbetjeningsreglen og meroffentlighedsprincippet.

7. oktober

Kommuner skal huske unges ret til at klage

I starten af juni kontaktede en 17-årig pige Ombudsmandens Børnekontor, fordi hun ønskede at flytte til et andet opholdssted. Forinden havde pigens sagsbehandler afvist pigens ønske. Men kommunen havde glemt at oplyse om en vigtig detalje: At pigen havde ret til at klage.

Sagen med den 17-årige pige er det seneste eksempel ud af fem hos Ombudsmandens Børnekontor, som kan tyde på, at nogle kommuner forsømmer at fortælle børn og unge over 12 år, at de har ret til at klage.

14. oktober

Personer med handicap er flere steder afskåret fra at bruge tog

Efter FN's Handicapkonvention skal mennesker med bevægelseshandicap på lige fod med andre kunne rejse med offentlig transport. Men det kan de ikke altid i dag, konstaterer Folketingets Ombudsmand efter at have fået svar fra Transport- og Bygningsministeriet om tilgængeligheden til 13 fjern- og regionaltogstationer i Danmark.

26. oktober

Myndighedernes reaktion på europæisk dom om 26-årsreglen interesserer ombudsmanden

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog for nylig i den såkaldte Biao-dom, at 26-årsreglen i udlændingeloven er diskriminerende. (...)

Regeringen har meddelt, at den vil foreslå Folketinget at ophæve 26-årsreglen som opfølgning på dommen. (...)

Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet har vurderet, at udlændingemyndighederne allerede nu må se bort fra 26-årsreglen, også i sager, der afgøres før en eventuel lovændring. Det er de sager, som ombudsmanden gerne vil følge med i.

4. november

Flere kommuner efterbetaler kontanthjælp som følge af formelle fejl

Brønderslev Kommune, Vesthimmerlands Kommune og Mariagerfjord Kommune efterbetaler nu ydelser til et stort antal kontanthjælpsmodtagere efter at have begået grundlæggende sagsbehandlingsfejl.

"Det er ærgerlige sager for disse kommuner, men der er begået så grundlæggende fejl, at den eneste vej er at genoptage sagerne og efterbetale pengene til kontanthjælpsmodtagerne", siger Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen.

Ombudsmanden har tidligere på året behandlet en sag om Randers Kommune, der måtte efterbetale penge til kontanthjælpsmodtagere. Og han har netop henstillet til Aabenraa Kommune at genoptage et større antal sager.

9. november

Høring om Folketingets Ombudsmand har fokus på aktuelle temaer

Onsdag den 23. november 2016 kl. 10-12 afholder Folketingets Retsudvalg den årlige høring om ombudsmandens arbejde. Høringen kan overværes på Christiansborg eller ses via Folketingets egen tv-kanal.

15. november

Ombudsmanden styrker indsats på skatteområdet

Når Ombudsmandens Skattekontor åbner den 1. januar 2017, er der tale om en "markant styrkelse" af ombudsmandens kapacitet på skatteområdet. Det skriver ombudsmand Jørgen Steen Sørensen i en kronik, der i dag er offentliggjort på altinget.dk. Ombudsmanden beskriver bl.a., hvordan kontrollen med skattemyndighederne nærmere vil blive styrket, og varsler et åbningsseminar for Skattekontoret allerede den 13. januar 2017. (...)

15. november

Et barn kan ikke med magt flyttes til et nyt anbringelsessted

Når et barn skal flyttes fra ét anbringelsessted til et andet, skal det ske frivilligt. En kommune har nemlig efter de gældende regler ikke lov til at bruge fysisk magt i den situation. Det konkluderer ombudsmanden efter at have undersøgt en konkret sag.

16. november

Ombudsmanden opfordrer myndigheder til at overveje uddannelse i brug af magt på sociale bosteder

På et socialt bosted i Østjylland døde en ung mand i fjor efter at være blevet fastholdt af tre medarbejdere. Ingen af bostedets medarbejdere havde fået egentlig uddannelse i at bruge magt.

Ombudsmandens undersøgelse af sagen viser bl.a., at der ikke findes regler for uddannelse i magtanvendelse på sociale institutioner.

17. november

Ombudsmandens Børnekontor besøger center for uledsagede unge asylansøgere

Et tilsynshold fra Ombudsmandens Børnekontor skal i slutningen af denne måned for første gang besøge et center for uledsagede asylansøgere under 18 år.

Besøget i Børnecenter Hundstrup på Sydfyn finder sted i kølvandet på flere omtalte sager om børn på asylcentre, men har ingen direkte forbindelse med disse sager, oplyser chefen for Ombudsmandens Børnekontor, Susanne Veiga.

21. november

Sager om aktindsigt skal også behandles hurtigt i ferieperioder

Journalister og andre har krav på hurtige svar på aktindsigtsanmodninger. Også i ferieperioder. Myndigheder kan således ikke "lukke ned" for behandlingen af aktindsigtssager i f.eks. juli måned, men må have et beredskab til at svare inden for de frister, der er opstillet i offentlighedsloven.

Det fremgår af en ny udtalelse fra Folketingets Ombudsmand.

23. november

Anbragte børn mangler handleplaner

Kommuner skal udarbejde handleplaner for anbragte børn og unge. Og de skal sørge for at aflevere relevante dele af planerne til børnenes institutioner. Men det sker ikke altid, konstaterer ombudsmanden, efter at Ombudsmandens Børnekontor har været på tilsynsbesøg på en række døgninstitutioner for anbragte børn.

24. november

Ombudsmanden åbner Skattekontor med seminar

Den 1. januar 2017 åbner Ombudsmandens Skattekontor. Det sker efter beslutning i Folketinget.

I den anledning afholder ombudsmandsinstitutionen et åbningsseminar. Seminaret finder sted på Christiansborg med deltagelse af en bred vifte af inviterede interessenter.

28. november

Tilbud på DONG-aktier kunne hemmeligholdes

Den nye offentlighedslov gør det sværere at få aktindsigt i oplysninger om forretningsforhold. Det konstaterer Folketingets Ombudsmand efter at have behandlet en klage fra en journalist i den såkaldte DONG-sag.

19. december

Uklart om en værge kan klage over afslag på magtanvendelse

En mand, som var værge for sin mentalt retarderede datter, ønskede, at datteren skulle udstyres med GPS, så hun ikke forsvandt fra sin institution. Farens ønske blev afvist af kommunen, og han fik senere at vide af Ankestyrelsen, at han ikke kunne klage over dette. (...)

Ombudsmandens undersøgelse viser, at det er uklart, hvordan klagereglen skal fortolkes, så ombudsmanden har ikke grundlag for at kritisere Ankestyrelsens retsopfattelse. Han har i stedet sendt spørgsmålet videre til Børne- og Socialministeriet og orienteret Folketinget, så der kan blive taget stilling til, om det skal afklares via lovgivning. (...)

20. december

Alle har som udgangspunkt ret til at se egen patientjournal

I en netop afsluttet sag udtaler ombudsmanden, at sundhedsloven giver alle ret til aktindsigt i egne patientjournaler. Det gælder som udgangspunkt også, selv om oplysningerne er gamle.

Udtalelsen kommer, efter at en kvinde fik afslag på aktindsigt i dele af sin egen patientjournal fra 1959.

21. december

Beskyldninger om ulovlig magt-anvendelse skal undersøges grundigt

Under ombudsmandens tilsynsbesøg i en arrest fortalte flere indsatte uafhængigt af hinanden, at en fængselsbetjent havde hidset sig voldsomt op og bl.a. skubbet en indsat ned ad en gang. Inden arrestens ledelse og Direktoratet for Kriminalforsorgen fik undersøgt sagen til bunds, var videoovervågningsmaterialet slettet.

Ombudsmanden understreger, at enhver reel mistanke om brug af ulovlig magt i arrester og fængsler skal tages alvorligt og undersøges.

22. december

Myndigheder skal hjælpe borgere videre til rette sted

En myndighed kan ikke afvise en henvendelse fra en borger, fordi det er uklart, hvor borgeren skal gå hen med sit problem, eller fordi borgeren har henvendt sig til den forkerte myndighed.

...

"Det offentlige system er komplekst, og myndighederne må medvirke til, at borgerne kommer det rigtige sted hen", siger Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen. (...)

23. december

Ministerium indskærper pligt til at undervise anbragte børn

Anbragte børn og unge har samme ret til at få undervisning som hjemmeboende børn. Og den ret er nu indskærpet over for samtlige landets kommuner.

Det sker, efter at Ombudsmandens Børnekontor har afdækket utilstrækkelig undervisning på flere interne skoler og henvendt sig til Undervisningsministeriet for at sikre, at det kommunale tilsyn med undervisningen i de interne skoler fungerer.

28. december

Lovgivning bør overvejes for at sikre at privatskoleelever bliver hørt

På trods af en stor informationsindsats bliver mange elever på privatskoler og efterskoler stadig ikke hørt, før de bliver bortvist eller udskrevet. Ombudsmanden opfordrer nu Undervisningsministeriet til at overveje lovgivning på området.

Rigshospitalets kapel på Blegdamsvej: Patienter, der afgår ved døden på Rigshospitalet på Blegdamsvej, føres til kapellet. I kapellet kan de pårørende vælge at tage afsked med den afdøde.

SAG NR. 15/05653 OG 16/00259

Kort tid før et tilsynsbesøg i et fængsel klagede en af de indsatte til ombudsmanden. Den indsatte var utilfreds med, at han sammen med en anden indsat sad i en meget lille celle. Ombudsmanden sendte klagen videre til fængslet, som i første omgang skulle svare på den.

Under tilsynsbesøget fulgte ombudsmandens besøgs hold op og konstaterede, at fængslet ganske rigtigt brugte celler på ned til 6,9 m² som dobbeltceller. I cellerne var der kun plads til en køjeseng, et lille bord og en enkelt stol. Efter reglerne skal dobbeltceller mindst være 8 m².

Besøgsholdet anbefalede, at fængslet indrettede sig sådan, at man ikke brugte så små celler som dobbeltceller.

Fængslet bruger nu større celler, hvis det er nødvendigt at placere to indsatte i samme celle.

Før ombudsmandens besøgs hold tager på tilsynsbesøg, forbereder medarbejderne sig grundigt. Forberedelsen indebærer gennemgang af et stort skriftligt materiale fra den institution, der skal besøges, men også orientering i tidligere sager, omtale i medierne af institutionen mv.

En formiddag i april havde ombudsmanden besøg af en delegation fra den kirgisiske ombudsmand. Formålet var at give en generel præsentation af ombudsmandens arbejde, som ombudsmandens medarbejdere gør en del gage hvert år.

Samtalen gik ivrigt, og det blev derfor aftalt at holde endnu et møde et par dage senere. Her fortalte medarbejdere i ombudsmandens internationale sektion nærmere om ombudsmandens arbejds gange og om, hvordan der arbejdes med at sikre en hurtig og smidig sagsbehandling med få flaskehalse. Efter besøget i København er den kirgisiske ombudsmand begyndt at arbejde med at effektivisere de interne sags gange.

Hvert år modtager ombudsmanden en række besøg fra udlandet. Temaerne er ofte arbejdet som ombudsmand og klagesagsbehandling. Indholdet og karakteren af de enkelte besøg kan variere meget.

SAG NR. 16/03113

Fogedretten satte en mand ud af sin lejebolig. Manden var ikke til stede under udsættelsen, og hans indbo blev overladt til udlejeren, som efterfølgende fjernede det. Fogeden havde nemlig vurderet, at indboet var værdiløst.

Manden henvendte sig til Domstolsstyrelsen og krævede erstatning for sit mistede indbo. Domstolsstyrelsen afviste erstatningskravet, og manden klagede til ombudsmanden over styrelsen.

Ombudsmanden afviste klagen, fordi han ikke havde kompetence til at behandle den.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over domme og domstole, herunder fogedretterne. Ombudsmanden kan heller ikke behandle klager over Domstolsstyrelsen.

SAG NR. 16/01462

Kun 13 dage for sent. Men alligevel måtte ombudsmanden afvise klagen fra en selvstændig erhvervsdrivende, som ikke kunne dækkes af de danske regler om social sikring, mens han arbejdede i et andet EU-land. Han havde nemlig først klaget til ombudsmanden, et år og 13 dage efter han havde modtaget Ankestyrelsens afgørelse. Da der derfor var gået mere end et år siden myndighedernes seneste afgørelse, var ombudsmanden afskåret fra at se på sagen.

Ombudsmanden skal modtage en klage, inden et år efter at borgeren har modtaget myndighedens afgørelse. Fristen for at klage til ombudsmanden regnes fra den øverste forvaltningsmyndigheds afgørelse. Hvis klagen modtages senere, kan ombudsmanden ikke behandle den.

Den offentlige sektor set gennem linsen

"Den offentlige sektor" er en abstrakt størrelse. Hvordan ser den offentlige sektor egentlig ud? I denne beretning har vi givet en fotograf frie hænder til at komme med sit bud. I de kommende års beretninger vil vi invitere skiftende fotografer til at vise den offentlige sektor set gennem linsen.

Sara Brincher Galbiati. Født 1981. Uddannet fotojournalist fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole. Selvstændig fotograf. Arbejder for kommercielle og redaktionelle kunder og laver egne kunstneriske projekter. I juli 2016 udgav hun i samarbejde med to fotografkolleger fotobogen "Phenomena".

Sara Brincher Galbiati: "Denne billedserie viser et udsnit af de tusindvis af tilbud om midlertidigt ophold, som den offentlige sektor stiller til rådighed. Her sover borgere, som har brug for beskyttelse, pleje og/eller omsorg, eller som med tvang bliver anbragt i et aflåst rum, for at man kan beskytte omgivelserne.

De ville nok alle ønske, at de aldrig var endt der, i den situation, i det rum. Men for samfundet og for den enkelte borger er det rart at vide, at der er et sted at søge hen, hvis man en dag skulle havne i samme situation. Billederne viser nogle af de rum, man kan ende i gennem livet i Danmark – fra fødsel til død."